OTTO RUNG

Skælme og skurke

Noveller IV

Otto Rung

Skælme og skurke

Noveller IV

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Otto Rung: *Skælme og skurke* er baseret på originaler, som er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+80 år eller kortere.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Otto Rung: *Skælme og skurke* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+80 years or less.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Den skærende flamme

Da såvidt var passeret og det hele heldigt besørget, begav hr. Abelsen sig til skovs med sit udbytte. Natten var månelys, men vejen ubefærdet, og han nåede uset sit udgangspunkt, det ubeboede hegnsmandshus, fyldt med forstmateriale og andet hø. Hans motorcykel lå, som han forlod den tre timer før, fordækt af ungskov og et par knipper kvas. Der var fem timer til daggry og stunder til lidt nattesøvn oppe i høet.

Hr. Abelsen gav altså strøm til sin lommelygte og hyggede sig inde i høet. Han fik rygsækken krænget af skulderen, blæselampen i sit etui og de andre natlige ingeniørredskaber sorteret. Nej, der manglede ingen; han havde læst om kirurger, der efterlod pincetter inden i de syge, – glemte *han* nu en bidetang eller en engelsk stålsav inden i et postkontor, var man den, selv om man brugte handsker til arbejdet; der kunne sidde gamle fingermærker på stålet, og så havde politiet straks ens papillotlinjer!

Kosterne lå nederst i rygsækken, de bestod kun i pengekassen fra postkontorets jernskab. Den vejede svært, var sikkert af panserstål. Her forslog bidetangen ikke, blæselampen måtte til med den skærende flamme, og det gik ikke an her i høet. Det kunne jo også godt vente, der blev ikke mere eller mindre i kassen af det, og det var også på høje tid at få lidt kvældsmad.

Pakken lå mellem sagerne i pergamentpapir og med et fugtigt stykke uden om for at holde frisk smørgåsen, som hans fru hemma i Helsingborg, – hvor han havde sin vykort- og

tidnings-kiosk när hamnen –, havde smurt ham med omhu og kærlighed, inden han som vanlig hver kvartalsdag tog over til sit gamla fosterland, Danmark, – bastard som han var! – med færge via Helsingør og derfra pr. motorcykel rundt i sjællandske byer med agentur i frugtkarameller og brokbandager hos stedlige detaillister samt som bihverv anonym nattetømning af postkasser. Hjemstedet i Sverige og de lynsnare besøg gjorde denne virksomhed til en stående dansk politigåde.

Smørgåsen var tilfredsstillende: Der var fersk laks, flere slags mayonnaiser samt rejer; han spiste langsomt og sindigt, intet hastede, men for øvrigt måtte der tænkes på morgenen derpå, kaffen havde han varm i en termoflaske, men to stykker med mayonnaise og halvdelen af rejerne måtte gemmes til første frokost, de to boller og wienerbrødet forslog næppe. – Nu var det imidlertid sovetid, høet var ikke behageligt, men man havde jo sin pneumatiske sovepude, hotelsenge var at foretrække, men med dem fulgte en portier eller tjener, der måske havde lyttet til et signalement i en radioefterlysning. Han pustede trøstigt sin luftpude op, hyggede sig i høet og sendte adspredte og taknemmelige tanker til sin hustru, og det blomstrende og solide hjem med de tre venlige stuer og en kolonihave i Helsingborg.

Pludselig havde noget rørt sig i høet. Han fo'r op af sin gode søvn og huskede, han havde drømt, at et langt, loddent abeben havde rakt fingrene ud efter hans madpakke. Han gned øjnene og fik tændt sin lommelanterne. Han så straks, at både posthusets pengeskrin og pakken med redskaber, både blæselampe og bidetang, var væk. Næsten helt op til tagspærrene i hegnsmandshuset, hvor han lå, var en uhyre

bunke løst hø, og i den rørte noget sig, stakken skød ryg. Han skimtede et nøgent og håret skinneben, og pludselig rejste høet sig vidt og bredt, og ned til alle sider væltede det som vandfaldet langs siderne af en opdukkende hvalfisk. Og midt i høet, til knæene, soppede en gevaldig stor og fed, lysblond person i noget hvidt tøj, der krøb op om de bare lår og de lange, hårede arme. Vedkommende vendte sit ubarberede, fimrehårede ansigt om mod ham med et hæsligt og næsvist grin og rakte med sin mægtige næve stålbidetangen ud imod Abelsen.

"Lider De af adenoide vegetationer?" spurgte personen og klippede efter hr. Abelsens næse.

Abelsen fik, som han plejede, hikke af urolighed. Han følte sig i høj grad befippet, men bedst var det at tage situationen naturligt og som en mand.

"En kollega måske?" spurgte han høfligt.

"Kollega!" Den fremmede person lo unødvendigt støjende. "Det kommer an på, hvem De er! Lad mig se Deres papirer!" Han snappede Abelsens vindjakke, der lå net sammenfoldet i høet, og krængede inderlommen for Abelsens tegnebog med forretningskort, handelsrejsendebevis og returbillet.

"Nå således!" brølede han, "De er altså ude at virke! I rejsefaget – med bidetang og blæselampe! Hvad!"

"Pas Dem selv!" sagde Abelsen vredt og savnede i det samme sin madpakke: "Og er det Dem, der har fortæret min morgenmad?"

"Ja, og mere end det!" Gæsten skålede med Abelsens termoflaske. "Tak for skænken! Og tillad mig så at præsentere

undertegnede. Mit navn er Niklason med titel von og stilling vicekonsul for staten Paraguay!"

"Ja, tak," sagde Abelsen mut. "Og sidste adresse Sankt-Hans!"

"Præcis!" råbte vicekonsulen. "Tvangsindlagt mod eget ønske i statsanstalten for skadelidte åndsarbejdere!" Han rejste sig truende. "Afdeling C for menneskefarlige patienter! Mærk Dem det, hr. Abelsen!"

"Herren er – altså undvegen?" spurgte Abelsen beklemt.

"Bortgået, hedder det hos os," erklærede von Niklason overlegen. "Omend omtrent så nøgen, som da jeg kom til verden, – kun iført anstaltsskjorte og svømmebukser. – Men ikke tomhændet!" Han gravede i høet og fremdrog et uhyre stort valdhorn med klapper og lang tud. "Det tilhører overlægen," hoverede han. "Han har plaget patienterne nok med både solo og kvartetter oppe på forsamlingssalen hver fredag og mandag, – så det stank over hele anstalten! Nu kan han kede sig!" Hr. Niklason svang hornet og blæste en hel del toner. "*Jægerbruden*," forklarede han, "det var overlægens livret! Og det bød han de stakkels, enlige sindssyge på mandsafdelingen! Eller denne her – *Brudevalsen* af *Lohengrin*!" Han blæste.

"Det lød vel ellers nok kønt!" sagde Abelsen indsmigrende og lettet, da støjen omsider var overstået. "Og herren er altså selv musikalsk?"

"Jeg gælder for et betydeligt talent blandt sagkyndige," ytrede Niklason med værdighed. "Mest dog på ocarino! Men vil De absolut på Deres svenske manér bruge titler, så kald mig hr. patienten; det brugte sygeplejerskerne på afdeling C, når de ville gøre sig lækre, og så vidste man altid, at portør Mørkeby lurede bag dørstolpen med en spændesele!" Han svang

klaphornet i vældige cirkler over sit hoved. "Men mig skal De ikke få i trøjen!" Alle de lyserøde hår i ansigt og ned ad arm og ben fimrede og kinderne stod ud som luftballoner.

"Han er rivende gal!" tænkte Abelsen indigneret. Og at han yderligere havde tilvendt sig et afdelingens overlæge og professor tilhørende, sikkert skattet og nu dybt savnet musikinstrument, var dog for stærkt et stykke! Hr. Abelsens tålmodighed brast. Han bestemte at afbryde samværet med denne ganske ansvarsløse person.

Han rakte hånden ud for diskret at sikre sig sine ejendele: blæselampen og det endnu ikke oplukkede jernskrin. Men den gale mand havde beluret ham.

"Fingrene væk!" Tilmed kom han med beskyldninger: "Skal De negle en gang til!" Og da Abelsen ville give udtryk for sin krænkede finfølelse, pegede denne forrykte person, der selv havde stjålet valdhorn, på et stempel, som Abelsen først nu så stod i stålskrinets låg: "*Tosserød Postkontor*".

"Hoho!" brølede den gale, så man måtte kunne høre det helt ud på landevejen. "Så er det altså Dem, der er *den skærende flamme*". Og han opslog en skraldende og ondsindet latter, der gik Abelsen på nerverne. "Den skærende flamme! De! Med det udseende!"

"Flamme og flamme", mumlede Abelsen stødt. "Og hvad er der at udsætte på mit udseende?" Han rettede på sit lille sorte slips og trak ned i sin frakke.

"Udseende, kalder De overhovedet det for et udseende?" Den gale brølede af grin. "De ligner jo en bedemand med håret ned ad nakken og flæb i øjenkrogene. Og De vil kalde de neglebidte

gravepoter, De går om med, for ærlige lange fingre! Skærende flamme! Gå væk!"

"Ikke desto mindre," Abelsen skar tænder, "ikke desto mindre er det undertegnede, som politiet i de sidste tre år har beæret med dette fjollede navn. At De ved det!"

Han pegede på blæselampen. "Bare fordi jeg opererer med denne her. I det skjulte. Der findes ikke den panserplade i et sjællandsk posthuspengeskab, der er mig for tyk!"

"Hm!" Hr. Niklason betragtede ham om ikke just med anerkendelse, så dog med en vis velvilje. "Nå, Deres såkaldte udseende er måske slet ikke så fjollet til professionen. Ingen vil mistænke en person med Deres idiotiske bælamsydre for den mystiske herre, der har plyndret et posthus hvert kvartår for op til en halv snes tusind ad gangen! Og så tilmed –," han bladede interesseret i Abelsens papirer, "med fast ophold og hæderligt borgerligt erhverv i Sverige, – adresse "Kilo-Kiosken", Helsingborg! Jeg er glad ved, at jeg traf Dem, hr. flammeskærer! Særdeles glad."

"Hør," kom det lidt utrygt og dog en smule smigret fra Abelsen: "jeg går ud fra, at De selv helst vil holde Dem klar af politiet!"

"Stol på det!" nikkede den gale nedladende. "Vi går i firma, De og jeg. De er lige den mand, jeg har brug for!"

Abelsen så urolig op.

"Vi skal arbejde sammen!" Niklason slog bredt ud med hånden. "Det vil sige, De gør simpelthen, som jeg siger!"

"Ja, undskyld," protesterede Abelsen, "men min tid tillader mig ikke –"

"Gør den ikke det? Tænk!" Niklason så grundende hen for sig. "Og netop nu, da jeg har hårdt brug for en fagmand med blæselampe og bidetang."

"Ja tak," erklærede Abelsen krænket. "Jeg finder det meget lidt honnet af Dem, at De søger at overtale mig til ulovligheder."

"Ulovligheder?" Niklason lettede på posthusskrinet. "Jeg troede, De var trænet!"

"Det er noget ganske andet!" Abelsen blev yderst irriteret! En sindssyg og uansvarlig person, tilmed valdhornstyv, skulle ikke lære ham! "De kan sagtens!" råbte han rød af arrigskab. "De er utilregnelig som patient for den urolige afdeling, De er frigænger, og Dem kan ingen politier eller dommer røre, hvis De forsér Dem på ulovligheder! Men mig! – jeg får ikke frisag som De på grund af skørhed, sindssygdom og andre abnormiteter!"

"Sindssyg!" brølede Niklason. "Er det mig, De mener! Ved De, hvad jeg gjorde ved reservelægen på afdeling C, da han sagde, at overlægens ondulerede medhustru, der vitterligt stod omme bag badeovnen i grå regnfrakke og bed negle, var en hallucination? – Nå, så kom jo negerslave Mørkeby med selen!" Niklason tav et øjeblik og blev lurende i blikket. Abelsen fik en kulderystning. Men patienten blev atter rolig. "Sæt Dem ned," beordrede han, "og lad os se, hvad der er i skrinet!"

Men bidetangen forslog ikke. "Nej," skønnede Abelsen kyndigt, "den kan ikke tages med tang. Blæseren må til, og så må vi ud i den fri natur henset til høets brandfare!"

Uden for hegnshuset fejede han en plet fri for visne blade og sendte en fed stråle flydende ild fra lampen ud mod skrinets bund. "Med den lampe har jeg boret over fjorten pengeskabe i

sænk!" meddelte han stolt. "Flammen holder højt oppe over 1000 grader celsius!" – Omsider var skrinet tilgængeligt. Det indeholdt 12 ark 15 øres og 20 ark 10 øres frimærker, et bundt brevkort samt 42 kr. 35 øre i kontanter.

"Tak!" konstaterede Niklason, "der har været en rad før dem. Formodentlig postfuldmægtigen! Næste gang, De laver et kup, bør De sørge for at komme lige dagen inden revisionen, så vil De altid finde fyldt kasse!" Niklason stak de 42 kr. i svømmebukse-stiklommen og overleverede Abelsen de 35 øre. Med Abelsens fyldepen, som han tog fra dennes vestelomme, begyndte han at kradse noget ned på et af brevkortene. "De har meget at lære endnu," – han rystede overbærende på hovedet: "Og De kalder Dem den skærende flamme!"

"Det er ikke mig, men politierne," afbrød Abelsen krænket, "selv om jeg også en gang imellem for at ærgre polisen har kvitteret med kridt på posthusdøren: *Den skærende flamme takker ærbødigst!* Men hvad rager det ellers Dem!" sluttede han ude af sig selv.

"De glemmer, hvem De taler med," Niklasons stemme blev mildt bebrejdende.

"Jo tak! – vicekonsul for Papegøjeland!" vrængede Abelsen, men tav brat, da Niklason rejste sig i hele sin bredde som en umådelig stor og næsten nøgen, rødhåret gorilla, der skar tænder og brølede hult fra brystkassen.

"Vogt dem!" blev han advaret. Niklasons små røde pupiller rullede rundt inde i hviden: "Har De bare den slat kaffe her i termoflasken?" spurgte han hvast. "Hid med Deres spiritus!"

"Jeg er totalafholdende," erklærede Abelsen værdigt. "Det blå Bånds loge!"

"Den blege næses loge! De skulle skamme Dem over at gå rundt og være tørlagt tyv! Nå," hans mine blev vemodig. "Spiritus var nu ikke hele min ulykke; jeg holdt til det kvantum, jeg hældte i mig, og det var verdens superfineste mærker! Nej, min ulykke," filosoferede han, "var mine fire svogre, der ikke undte mig mine havannesere og min daglige butelje Pommery! Jeg ejede halvanden million, da de snøbler kom med to købte kvaksalvere, der gav mig vanvidsattest, mens jeg efter en times nævekamp var bevidstløs, og lænsede mig ned i den blå vogn med enkeltbillet til Sankt Hans!" Han sukkede. "Halvanden million i guldrandede Guatemala-papirer og sydafrikanske diamantmineaktier!"

Abelsen skævede til Niklasons derangerede påklædning: Vicekonsul og halvanden million! Nå! Fyren var jo tosset.

"Jeg, som er officer af Bolivias Salvator- og Perus Virginia-orden i diamanter samt af Paraguays republikanske påskelam! Mig sætter de i gummicelle med cementvægge og pansret rudeglas i glughullerne! Jeg, som dog med mine legemskræfter kan løfte to portører i stiv arm og den fede reservelæge samtidig i tænderne! Jeg, som har startet vindere i Derbyløbet de tre sidste sæsoner! Men de kan vente, mine fire svogre – både højesteretsadventisten, oberstløgnhalsen og Soffys og Amalies to unævnelige dukkedrenge – om de så har et par underkøbte menneskeslagtere og hele retslægerådet i ryggen! Jeg kører på returbillet nu! James B. Niklason er ude på ferie! – Huldiæh!" Han blæste en jodlende fanfare i overlægens valdhorn.

"Og nu!" råbte han. "Frem med gyngehesten!" Han rejste motorcyklen. "De kører, jeg sidder på bagsædet og bestemmer

fart og retning!"

"Ikke ud af stedet," erklærede Abelsen bestemt. "De er undvegen sindssyg. Det er ulovligt at befordre Deres flugt; – tværtimod min pligt at melde Dem."

"Tænk!" gryntede den gale. "Så er det blot med at lægge brevkortet her i nærmeste postkasse. Bare tre linjer, som De ser: Den skærende flamme hedder J. K. Abelsen, Kilo-Kiosken, Helsingborg. – Signalement: Lille, vindøjet og ligner krydsningen mellem en vinduespudser og en teolog med Non! – Nå, skal vi så køre? I sadlen med Dem! Så starter vi! Med forseglede ordrer!"

I pift og sus gik det tværs gennem landskabet. Morgenen lå lysende om dem, guldblink spillede over fjorden, i horisonten var endnu glød, og solen stod fri som en boble af ild. – Den skærende flamme, den skærende flamme!

De enlige vandrere målte dem med gru og et bagben i grøften. Og den gale brølede, han svingede med armene: "Til højre her, – så lige ud ad Kongevejen. Full speed, – sid ikke dér og se ud som en ligbærer over skrævs på en helhest!" Og da de i et hvinende sving strøg forbi Tosserød posthus, der endnu lå lukket for natten, men mærket i sin fylding af Abelsens tang, blæste Niklason på overlægens valdhorn reveillen: "Så står vi op! Så står vi op!"

Hovedstadens tårne synede i horisonten, men den gale på agtersædet klemte sine gorillaarme om Abelsens midje, så hans tarme skreg. "Sidevejen der! Bryd Dem ikke om færdselsvagten der ret for på cykel. Kør ham ned!" Hans tykke sandalsåler sparkede Abelsen over anklerne. Han lod valdhornet drøne ind i Abelsens venstre øre, der var det dårlige. Villavejene lå døde og

tavse, kun en årle mælkevogn kom luntende, drengen med flasker i alle ti fingre sprang bag et stakit, og hesten vendte sig forbavset i selen, da de kom slingrende i zigzag over vejen med 90 km.

"Her!" råbte Niklason midt i den dødstille sidevej, hvor de grå og hvide cottager drømte bag rosenhegn. "Her! Nr. 60! Villa "Hacienda". Stop og stig af. Køretøjet ind bag lågen her og så om bag hækken!" Abelsen skævede sky op ad vejen: Ikke en kat var i sigte. "Nu løber jeg," bestemte han, men den forryktes næve fik tag i kraven på hans ganske ny jakke, som han nødig ville vove.

"Entrédøren der!" Niklason pegede på en portal tre trappetrin op på villafacaden. Midt på egetræsdøren sad et stort rødt og gult våbenskjold. "Der er ingen hjemme! Stiksav og stålbor frem," beordrede Niklason. "Der er yalelås, sav den ud, og indvendig sikkerhedskæde, den klipper De!"

"Aldrig!" råbte Abelsen. "Jeg laver ikke indbrud hos private! Det er noget andet med statens kasser, de stjæler selv fra borgerne!"

"Godt!" Den gale svang valdhornet. "Så blæser vi udrykningssignal til politibilen!"

Abelsen borede.

De kom ind i en høj tyrkisk vestibule med et loft som en mængde tagdryp, derfra ind i en umådelig stor bælgmørk sal, fordi der var nedrullet. "Vi tænder," sagde Niklason og tændte. "Lyssprækkerne kan ikke ses her fra havesiden." Loftet var malet over det hele i stærkt farvede felter. Niklason pegede op: "Republikken Paraguays nationalflag!" forklarede han med stolthed. "Over hele loftet! – Hatten af!" kommanderede han.

På væggen over en lav, mindst to meter bred divan hang et legemsstort olieskilderi, der forestillede en herre i uniform helt besat med forgyldte broderier og guldtresser og med et stort, flot, rødligt og strittende overskæg. Det var tydeligvis hr. Niklason personlig. Det var altså alligevel ikke helt løgn med vicekonsulen og de halvanden million! Abelsen følte sig trykket, tillige en hel del beæret.

Hr. Niklason drejede på en kontakt, og straks sprang små elektriske glødelys frem i uniformfrakkens knapper og i de mange ordensstjerner. Billedet tindrede som et juletræ, og dér stod i al sin glans og værdighed vicekonsulen af Paraguay, fornem, lyserød og fræk, som marquis'en af Carabas, den bestøvlede kat.

"Lad os nu se," skumlede Niklason, "om mine rare svogre, særlig de to infame dukkedrenge, har pillet ved min vinkælder!" Han løftede en flig af det persiske tæppe, satte pegefingeren i en ring i gulvet, og et rundt låg gik op for en brønd med en jernstige nedad. Hans stemme kom op fra dybet med en række af sprogets værste skældsord, der fik Abelsen til at gyse. Nu dukkede Niklason op med en tyk flaske i favnen. "Tænkte jeg det ikke nok!" brølede han. "Nu sidder de fire rakkerpukler og klinker med min champagne! Og ikke så meget som en flaske igen af min berømte cognac 1860, som jeg købte i dødsboet efter præsident Calvadez, da han var skudt af sin krigsminister og efterfølger i et ballokale! Bare en eneste flaske af min Cliquot har de glemt, heldigvis en magnum! Kom, der står glas dér i bogreolen!" Han trykkede på en knap, og alle bogryggene, der var af malet pap, gled opad. Og der stod et batteri af vældige

krystalpokaler. Han lod proppen springe med knald som et kanonskud.

"Tak, jeg nyder ikke spiritus," indvendte Abelsen spagt.

"Spiritus! Kalder De min Cliquot, årgang 95, for spiritus! Fat om glasset. Og ud til bunds, din skrædder, ned i kioskhalsen med det! Skål!"

Han slog en gul- og rødstribet portiere til side. Og derinde var et ottekantet rum, hvis vægge var tapetseret med bladudklip over vicekonsulens notable rejseophold, hotelmenuer og en skønhedskonkurrence af filmsdiva- og badepige-serier. Ud fra væggen hang, stærkt støvede, på små pinde et galleri af småting og vimpler i de fleste nationers farver. "Rejseminder!" oplyste vicekonsulen. Han slog hånden ud mod et vældigt sortlakeret pengeskab: "Værsågod og begynd! Lad den skærende flamme spille!"

"På ingen betingelser," erklærede Abelsen afgørende. "Som jeg har sagt Dem, respekterer jeg altid private midler! Og selv om det er hos Dem selv, så erkender hr. vicekonsulen jo, at De er ude af rådighed over Deres bo og umyndiggjort – ja, og ydermere tvangsindlagt!"

"Ja," skrålede vicekonsulen, "men det tog tre af hospitalets stærkeste portører med chaufføren til at skyde bag på, inden de fik mig ned ad trappen og ud i den blå vogn! Mig kan ingen sætte på drejeskive – allermindst en skævbenet barbersvend med hareskår som dig!" Hans næve faldt ned på Abelsens skulder, så det knækkede i lænder og knæ. "En babybil som dig skal jeg nok ordne, selv om mit kørekort er dømt fra mig! Et muk til, og epistlen her med Deres navn og adresse går i

brevkassen på nærmeste politistation! Altså: Frem med flammekasteren!"

Den skærende flamme hvæsede og spruttede en stund mod skabets panserdør. Vicekonsulen var gået ind i det mørke sideværelse, åbenbart sovekammer. En radiohøjttaler begyndte at brumme derinde fra. Det var morgengymnastikken. Kommandoordene forstyrrede ved deres ukaldede opsang til at tage fat – "gå helt ned i knæene" og "se nu at blive vågen!" – Abelsen i at bore. Lidt efter kom speakeren med en efterlysning, og det var om den fra statens nerve- og sindssygeafdeling bortgåede patient, tidligere vicekonsul Niklason, der for et år siden var hovedstadens samtaleemne på grund af sin excentriske færden i det natlige forlystelsesliv. Da han ved bortgangen kun var iført skjorte, svømmebenklæder og badesandaler, ville han formodentlig snart have nok af friluftslivet og melde sig godvilligt til fortsat kur! Signalementet fulgte: Rødlig hårfarve og formentlig sammefarvede skægstubbe, øjnene små og stikkende, udtrykket typisk imbecilt.

"Hører De?" råbte Abelsen ind i sovekammeret. I det samme kom den efterlyste ud, nybarberet, friseret og iført elegant lysegrå sommerhabit samt lakerede støvler. Og radioen fortsatte med efterlysning i anledning af nyt posttyveri, denne gang indbrud på Tosserød postkontor. "Den skærende flamme atter på spil! Postfuldmægtigen opgiver det stjålne beløb til 5.433 kr. 50 øre."

"Der ser De, hvad jeg sagde," indskød vicekonsulen, "De har reddet ham fra revisionen!"

"– – samt adskillige ark frimærker," fortsatte radioen. "Pengekassen er fundet opdirket og tømt i et nærliggende hegnshus. Der er denne gang det bedste håb om at identificere den berygtede skærende flamme, idet pengekassen bærer tydelige fingermærker!"

"Det er Deres!" triumferede Abelsen. "Jeg selv havde handsker på, da jeg borede!"

I det samme fik han konsulens pengeskab op. Det var fyldt med gamle, krøllede aviser.

Niklason satte en monokel i øjet og kiggede ind. "Tømt!" snerrede han. "Både for mine sydafrikanske diamantminer og mine halvtreds tusind aktier i patentredningsstigen, Salva-Scala! Og hele min beholdning af Guatemala-papirer!" Han grinede. "Nu sidder mine fire svogre på hver sin bunke. Jeg håber, de får frost i sædet med en kurs på tyve grader under nul!" Han nikkede giftigt: "Men man har jo sine reserver!"

Han gik hen til bogskabet, rodede mellem fire rader støvede whiskyflasker, greb en dunk, smadrede den mod bordkanten, og ud faldt et bundt 500 kr.-sedler, tyve i alt. Han sprættede ryggen op på en divanstol og fiskede andre blå sedler ud af polstringen. "Jeg var advaret, inden de kom med vognen!" klukkede han. "Og desuden har jeg altid holdt af at have kasse ved hånden!" Han sprang op i vindueskarmen og vendte silkedamaskesgardinet, til hvis inderside en lang række sedler var sat fast med knappenåle. Endelig knaldede han et piedestalspejl og pillede pengesedler ud mellem skårene og bagklædningen.

"Registreringen af mit indbo har været meget efterladende!" vrængede han. "Her er godt tredive tusind kontant. Det er til

mindst et halvt år efter mit rimelige behov. Nu tager jeg en lille ferietur til Sverige. De tillader nok, jeg benytter Deres returbillet, kørekort og øvrige legitimationspapirer samt motorcyklen, som jeg bemærkede har svensk nummerplade. Jeg har lyst til en lille sommerrejse nordpå, op til midnatsolens land!" Han slog ud med begge arme og begyndte at hoppe på stedet. "Jeg vil op og male Lapland rød," skrålede han. "Rød som den skærende flamme!"

"Ja, tak. Og hvad får så jeg?" spurgte Abelsen skulende.

"42 kr. 35 øre! Værsågod. Jeg ønsker ikke at hæle med Dem. Her har De Deres rov og alle frimærkerne!"

"Det kalder jeg uanstændig behandling." Abelsen slog hånden i bordet, så det sved.

Men vicekonsulen hørte ham ikke. Han havde iført sig en flot lysegul sportspjækkert med pelskrave samt en lille koket filthat. Og han begyndte synlig påvirket af champagne at steppe midt under lysekronen.

"Og du kalder dig "Den skærende Flamme"! Ha! En fedtet lille tælleprås, en elendig og beskidt lille røghat! Og du tror, du kan lave mirakler, du med din grumsede lille rottehjerne! Du, som ikke kan anden kunst end at negle af bedrestilledes kasser! En lille snyltehveps som dig! Nej, ser du: Jeg – jeg – *jeg*! Jeg er den skærende flamme! Jeg med min ukuelige hjerne, mit bengalsk lysende geni, min kongelige fantasi, der skaber og øder, som jeg vil, – fri af alle love, altid oplagt, – altid tørstig! – Jeg vil lyse op over hele norden, – til alle får solstik min ild, af mit flammende og skærende geni! – Huldiæh – du – du!"

Han blæste en sidste fanfare på professorens klaphorn og slyngede instrumentet op i lysekronen, så krystallerne

gnistrende sprang. Og stadig syngende steppede han ud i vestibulen. Entrédøren faldt i med et brag, og straks efter snerrede motorcyklen nede i haven og var væk med et skrald. –

Abelsen beså et par minutter lejlighedens inventar, men fandt intet anvendeligt og listede forsigtigt ned ad bagtrappen.

Kontor-mordet

Kontorchefernes saga er ingensinde skrevet. Og dog er de samfundets ublodige fronter, hvorfra kampen føres mod livets tendens til uorden. Men i kontorets lilleverden står endnu en krig, – person mod person, krop mod krop: kampen om pladserne. –

Det kontor, hvorom her fortælles, var centralen i en stor koncern med gamle, solide traditioner, og hvor oprykningsrækken gik som et vandrende bånd. Men en dag sad en ny mand, hentet ind fra bankens oversøiske filial, på pladsen næst efter chefen og overordnet et langt geled personel, der i åringer havde ventet på en chance. Den nye mands rygte kom listende i hans hæle: fattigfødt, fra lærling hurtigt sekretær, i nattetimer læst til statsøkonomisk prøve, – så i trediveårsalderen leder af bankens afdelinger, først i Paris, siden i London. Fra sine flyvende træk hen over bankens felter og forbi alle formænd fik han navnet: *Springeren*. Han hed Eivind Kurts.

Den ledende direktør, Villads Bautzen, modtog sin nye kontorchef sent på dagen efter frokostpausen, når han altid følte sig bedst tilpas til kedsommeligheder. Det var ikke just hans skyld, en mand udefra var valgt, men koncentreret energi var ikke for hånden i centralens egen stab, og bankrådets næstformand, dens uro og drilleånd, vekselmægler Isakson, havde krævet frisk blod og en kontinentalt indstillet mand.

Den nye kantorchef bedømte rask sin chef: Kavalertype af årgang 1880, velholdt for en mand godt oppe i de tres. Der sad

han bekvemt i sin lave stol, med det hvide fuldskæg nylig friseret, rosenrød i huden, sommerklædt i ældre parisisk stil, med nellike i knaphullet, velbehageligt afslappet i sin legemsfylde under den hvide vest. Chefen på sin side synede sin nye kontorchef: Ung, atletisk, friluftstype uden mærker af kontor, – muligt lidt for nonchalant at møde med sportsflip og plusfours på sin første visit!

Den ældre og den unge mands øjne mødtes. Begge mærkede et spændingsforhold. Et kompleks var sluttet. Men direktør Bautzen nikkede lidt efter, blikket blev overvejende mildt: "Jeg er glad over, at bankrådet har bevilget mig en ung mand til hjælper. Gid De og jeg må finde hinanden – i godt samarbejde og i gensidig forståelse!" Han rejste sig op, deres hænder mødtes i et løseligt håndtryk. – Chefen stod i døren og så den unge mands bredskuldrede rejsning, der fyldte i bankens korridor.

Den nye kontorchef sagde ved bordet til sin hustru: "Som jeg allerede anede på min post i London, er banken vanrøgtet – sygnet hen i affældige hænder! Alt internt er slendrian. Ledelsen udadtil et kvart århundrede forældet!" Hustruen sad tavs. Som altid, når det gjaldt stimulans til hans værk, tænkte Kurts, var hun passiv. Måske var det således bedst! Nu i aften ventede hun sagtens dagen fejret et sted ude, hvor der var dans til et sydende orkester. Som født sydlænding behøvede hun vel kun den nytteløse nyden!

Derude gik nu historiens vældigste krise over verden, det mægtige opgør mellem gammel og ung tid. Men herhjemme sad i læ af stormflodens skiftende tidehverv de hjemmevante syvsovere trygt og trægt på rutine og bekvem tradition. Og i

hænderne på en chef, hvis smag og begreb var en gammel pariserfarers fra de barnlige udstillingsår en gang i fin-du-siècle, og imedens lå banken hen, lagret i sin fortid som landets ledende, – nu med indeklemte kreditter, overgemte reserver, skvulpende med impotent soliditet i demokratisk dødvande og plukket af en nærsom regering ved skrappe systemer, der kvalte al chance! Hans felt i banken var stærkt begrænset, hypotekfaget alene. Kun spørgsmål om *sikkerheder*: pant i jord, pant i huse; intet mere! I industri og nyt marked lå chancen: vovemodet, fremdriften, fremtiden!

Imidlertid hændte det også, at han blev tilkaldt af chefen, spurgt til råds, også uden for sit fag. Og det var da *hans* tanker, *hans* forslag, *hans* planer, der lå på bankrådets bord – blot under et andet navn end hans! Men smilende, næsten faderlig i sin venlighed, i sin uindbudne familiaritet modtog bankchefen ham den næste dag uden et ord om de vundne resultater, der dog skyldtes den yngre mands fremsyn, – men lydhør og oplagt for nye råd, for nye planer; – og Kurts rasede stumt: en livshungrig olding snyltede på hans kraft – nærede sig af hans ungdom, af hans blod og af hans hjerne – og rejste sig så med et smil, tog sin latterlige lysegrå filthat, der altid lå foran ham på bordet sammen med de hvide handsker – og gik velforberedt til sine møder. –

Han følte, hvad enhver, der har haft plads ved en pult, har følt, at han var kontorets fange, her var *ringen*, hvor han måtte brydes med sin modpart, udsat for kollegernes blikke, han anede deres fnisende applaus, når de så ham klemt i de kvælende tag fra den fælles, dog så ringeagtede chef, intet steds hades, hykles, bagvaskes og myrdes der som i de kaserner, hvor

mænd med et anneks af overtallige og uforsonlige kvinder arbejder skulder koldt mod skulder i et kontor under maske af kammeratlig jargon!

I banklokalets store glasbure, med de latterlige himmelblå og stjernebestrøede loftsbuer og kannelerede støttesøjler i tressernes stil, hang personalet sløjt over pulte og hovedbøger, de få kunder dryssede tålmodigt hen langs skranken. Alt her var trægt, forbrusket. Han huskede det smældende tempo, selv nu under krisen, i en londonsk bank. En storm måtte ind over landet for at få de klæge seddelbundter dér til at fyge! – Nu i denne skæbnetime, da nye chancer, nyt liv kunne rejse sig som kildespring for staten i en stærk mands hånd!

Men Bautzen blot strøg sit hvide hermelinsskæg med behag: "Jeg tilstår, kære Kurts, at Deres opsats i Handelsbladet i går fik succes ved bankrådets møde – uden at man dog var enig i Deres glade optimisme! Fraset naturligvis vor originale skælmsmester og næstformand, Isakson! Ak ja!" Bautzen nynnede muntert: "Der flyver så mange bobler!"

Kurts sad tavs og betragtede sin chef opmærksomt. Den ældre mands ansigt synede fladere end ellers. Skægget over kinderne lignede fjer trådt ud af en slunken pude. Han er ikke mere i form, tænkte Kurts skarpt, ikke fuldtud sund. Og pludselig slog det ham, at hans chef sad sammensunken og syg der på sin plads, rørt af voksende uro, af ængstelse, af angst! For hvem? For hvad? For mig? Er vampyren da angst for sit offer, parasitten for sin vært? Men nu hvilede Bautzens øjne på ham, mildt, venligt, så underlig langeligt. Næsten bedrøvet! Det vakte hans væmmelse. Denne mand, der nærede sin slappe

krop – som en svamp næres af havets plankton – blot ved at åbne sine porer!

Ude i banksalen hang funktionærerne dvaske som fluer i vinduesnicherne, foran et par af de unge kontordamers plads stod en blegrød rose i et vandglas. Var det bankmæssigt! Han bed tænderne sammen. Oppe i sin afdelings kontor traf han en piccolo smøgende en cigaret. "Du kan gå hjem!" sagde han kort. "Og du skal ikke komme mere!" –

Som i et hviskegalleri opfattede han siden ved en lunefuld akustik et løsrevet ord inde fra bankens sal: "Springeren er i aktivitet! Og en stakkels piccolobrik blev slået!"

Han gav sig luft overfor næstformanden, Isakson, den aften: "Banken var engang førende. Den er i rapid nedgang nu!" Isaksons små kløgtige øjne skjultes i rynken: "Så må den vel saneres! Derfor tog vi Dem! Vi behøvede en stærk mand!" Han tilføjede lavt: "Men vor chef må De ikke prøve at beskære! Han er fredet! Hans stamfader grundlagde banken, han er dynastiets sidste. Bankrådet står æresvagt om ham. Selv jeg!"

Chefen klagede næste dag, da Kurts kom til konference, over, at han ikke følte sig vel. "Smerter her!" Han lagde hånden på venstre side. Kurts følte hans ransagende blik. Han vil vide, tænkte han, om jeg ikke føler mig lettet – og håbefuld! Altså holdt han sit ansigt tæt lukket.

"Jeg havde egentlig ventet lidt medfølelse," henkastede Bautzen, ikke uden en vis sarkasme. "Jeg har ikke søgt læge. Læger har kun et middel: kniven. Og jeg har mit kadaver for kært!"

"Jeg kan vanskeligt råde dem," erklærede Kurts. "Jeg har min egen teori om hygiejne: En lokal lidelse er kun et symptom på

en grundfejl i hele systemet. – Akkurat som i en bank!" tilføjede han. "Der må reformeres fra grunden!"

Bautzen lo: "Operativt! Det syge skæres væk. Altså kniven!" Men latteren lød forpint. Synligt var han ængstet. "Hør nu," vedblev chefen: "Hvorfor har De aldrig besøgt mig? Kom og spis hos mig i morgen! De vil ikke træffe andre. Kun De og jeg!" Hans blik var på ny langt, vagtsom og bønfaldende på samme tid – næsten lurende i sin tryglen, fandt Kurts. Han lovede dog at komme.

Direktør Bautzens villa var af typen fra tresserne. Den sekskantede havestue med karnap ud mod havens støbejernsfigur i en springvandskumme var overfyldt med pretiosa og nips. For den yngre gæst var det som et mareridt at gå mellem polstrer og klunkede portierer.

Direktør Bautzen gik med små sirlige listetrin på udringede laksko og klædt i smoking, skønt de kun var to, over de sjældne moskétæpper. Han lignede, som han krummede sig i velbehag mellem de mægtige divanpuder, en hvid angorakat. Bibliofilbinds guldrygge glødede inde fra bagværelset. Mellem de sortnede slægtsportrætter og klippe-, måneskins- og bøgeskovsbilleder fra tre generationers forårs-saloner hang direktørens selvportræt i guldbaldyret uniform fra de unge dage, da han endnu var vicekonsul for staten Bolivia og bar en flot og militærisk moustache i sit lyserøde lille dukkeansigt.

Nu viste han gæsten omkring mellem samlingens sjældne førsteudgaver. Kurts afskyede litteratur og forholdt sig tavs. – Han hadede at møde sin knoglede krop, generende massiv og bred, i væggenes utal af krystalslebne spejle; og han led ved at burde svare på sin chefs evige spørgen: "Finder ikke også De?",

og ved at føle, at hans vært for hvert minut tabte i sikkerhed og satte til af sin anstrengte værdighed.

"Men nu skal vi spise!" erklærede Bautzen og forcerede sin stemme op i glad diskant. Og i den mørke renæssancestils-spisestue, hvor kun stearinlys i armstager var tændt, var serveret en rad fornemme og krydrede sager, alt for en smag, der var raffineret og fordærvet – og for Kurts en væmmelse. "Kom her! De skal smage denne bourgogne: Chablis 1905!" Hans stemme faldt mat ned: "De drikker ikke vin? Hvor mærkværdigt! Det var altid min last! God vin og en fin Havana!" Han smilede næsten skælmsk: "Måske vil det volde min tidlige død. Men en gentlemans død! Ikke sandt?" Boudoir- og salonkunst i yppige former skottede fra væggene ned til det overdådige bord. Også på kaminhylden var et galleri af unge kvinder, men fotografier, alle med flotte signaturer – lutter fornavne. "Min mindehal," lo Bautzen, men tav brat ved mødet med sin gæsts blik, der tydeligt manede ham om, at i dag var disse kvinder vel alle runkne og gamle eller døde!

Kaffen blev skænket af direktørens husfrøken, en statelig kvinde i udringet sort silkedragt, sikkert fordums en formidabel skønhed. Hun kaldtes af Bautzen ved fornavn: Ninon. Hun tog hjemmevant plads i en stol ved kaminen og tændte mandfolkesikkert en mavebæltet sort havanneser. I samtalen deltog hun ikke, men hendes blik hang inde fra mørket som to ildfluer over cigarens glød.

"Men nu skal De se skatkammeret!" Bautzen sprang op og åbnede en paneldør: "Min samling af lysesakse! Landets største! Min fader grundlagde den. Nu er den komplet!" Hans læber fortrak sig trist: "Desværre! Jeg finder aldrig mere nye typer!"

Kurts så ind i rummet, hvis skabe og hylder ud fra mulmet glødede og gnistrede af sakse og tænger: bronze, sølv og messing – et torturkammer af knibende instrumenter! Kurts følte sin indestængte rasen som en knude i sin hals. Han lo højt og hånende: "En mindehal måske – om bankens virksomhed!" Han knipsede med fingrene: "Tre generationers lyseslukkere!"

Bautzen drejede sig omkring på hælen i et sæt. Hans kinder blev askegrå: "Lyseslukkere!" Hans træk slappedes: "Lysesaksens mål var tværtimod at skabe rent lys for sin tid!"

"Ja! I halvmørkets tidsalder!" Kurts stod stampende på sine atletiske ben: "Men det er jo på tiden, at vi får tændt klart lys herhjemme! Og efter moderne metoder!" Han blev ubehersket nu, han huggede næven ud i luften. "Men landet her gemmer jo på alle sine ådsler!" Han beskrev en kreds ud omkring sig: "Det hele her er jo en kirkegård! En stinkende katakomb!"

Der blev fuldkommen tyst i stuen. Bautzen begyndte at gå uroligt hen over gulvet, men fuldkommen lydløst. Nu kom en underlig, ligesom klynkende tone fra hans strube – eller lo han blot høfligt? – Jeg burde have holdt min mund, tænkte Kurts. Men bah! Nu er det sagt! – Og det lettede! –

Pludselig sank hans vært ned i en stol foran ham. Hans ansigt var fortrukket, næsten som et grædende barns. "Jeg ved det godt," stønnede han frem. "Jeg ved, at De har ret! En ung mand har altid livets ret! Men hvad skal jeg gøre?" Kurts hørte hans tænder klapre urytmisk og afbrudt: "Sig mig, hvad jeg skal gøre! Jeg føler mig syg. Jeg var hos en læge i dag. Nej, han kunne intet finde! – Men pinen bliver ved – her omkring hjertet. Kan De råde mig? – Hjælp mig, hører De – som De har været min eneste hjælper og ven i banken! Det er angsten, ser De –. Jeg

taler åbent ud i angst for noget, jeg ikke ved. Sig mig, hvad det er. Sig mig, hvad det er!" –

Kurts sad et øjeblik tavs. Hjælpe denne mand? Til hvad? Til fortsat vellyst? Til fortsat vanrøgt af sit hverv! – Give af sin ungdom og indsigt – som reserve for en svækling! Men var det ikke alligevel hans pligt, hans mission: at sanere, at rydde vej og bygge op? Vel!

"Hør nu, direktør Bautzen," sagde han næsten mut og uvillig i sin tone. "Vil De høre en sandhed, så får De den usødet, men sund: Hele systemet er falsk! Den standard gjaldt for Deres slægtled og for Dem selv! Riv den ned og rejs en ny, om De kan. Alt dette her – alle disse ting, som De går her og elsker og konserverer mod møl – de er kun mumier – lig! Ådsler af en død tid! Fej dem ud! Væk med dem! Rens Deres verden. Og Deres sind! Så har De en chance! – Måske!" –

Det tætte og intime venskab mellem chef og souschef vakte opmærksomhed i banken. De to mænd fulgtes sammen til og fra kontoret. Mon det var sandt, at denne fodgængerchampion, Kurts, hver dag tog sin foresatte med på en 2 mils march ud gennem byens opland? I hvert fald kom chefen nu travende gennem bankens korridorer i tyksålede støvler, endog i sportsskjorte og plusfours. Hans hud blev vejrbidt og brunet, den lå glat og blankt om hans kindben. Og en dag var det fine hermelinsskæg borte og viste en hidtil ukendt sammenbidt, energisk mund.

"Ny ungdom?" spurgte man i bogholderiet. Man havde set sådant før! Så var der altid en kvinde med i spillet! Men afdelingschefen, Hagensen, rystede kyndigt sit magre fjæs. Han var det fladeste og smalleste menneske, nogen havde

mødt, bleg som et bændel, men en eminent beregner: "Ny ungdom?" sagde han, "vrøvl! Sligt gives ikke. Nej! *Springeren* er begyndt at arbejde! Det går i zigzag. Men pas på mit ord: Det er mat i tre træk!"

Han tilføjede som hen for sig selv: "Den kogebog, der handler om "*Drab på hundrede Måder*", behøver en ny rubrik: *Kontormordet!* Og en ny opskrift: *Sanering!*".

Det forlød, at Bautzen havde skiftet bolig. Kurts havde anvist ham en ung arkitekt. Moderne stil havde direktøren forlangt. Corbusier! Han strakte benene fra sig i de tykke sportsstrømper, præcis som Kurts vane var – slog denne ærgerlig fast: "Jeg har likvideret mit bo til min sidste lysesaks!"

Men en dag var han nedslået. Han havde på ny søgt læge – en ny berømthed med moderne ideer. "Lidt galt med stofskiftet og nervøst hjerte," fortalte han Kurts. "Jeg skulle leve moderat! Og har jeg ikke for længst aflagt at ryge? Komplet! Hvad er der tilbage? Jeg lever af frugt og groft brød! Og ture – kolde bade og fodture! Systemet må lægges om. Fra grunden!"

"Allright!" sagde Kurts.

"Kom! Vil De med ud og gå to mil? Hvad så om det regner! Er De med?"

"Allright," sagde Kurts. –

Den nye, såkaldte bolig, Bautzen overtog, havde syv rum i flugt. I det første var et stålbord og seks stole af stål, i det næste en sofa med bund af spiralnet med hynder, samt bogpladsen indbygget under den aflange staldrude, i den næste tre stålstole, så køjerum og baderum af kakler og forchromet stål. Køkken overflødigt. Dagens ret af æbler og nødder kunne rummes i en glasskål! "Er det ikke perfekt, min kære Kurts?"

Og denne nikkede: "Allright!"

Kurts selv var i hjemlige vanskeligheder. Vel yndede han ensomheden og skyede al stimulans. Og at hustruen, Suzette, nu mest søgte venner uden for hjemmet og i de fransktalende kredse – og ofte var på rejser – forstod han meget vel. Desværre var han hjemfalden til sin direktørs besøg. Her i hans eneboertid blev disse en uundværlig ting – skønt de samtalte lidet, mest om bankens forhold, eller spillede skak. Og ikke en fodbred, fornam Kurts, var vundet for ham af det område, Bautzen forbeholdt sig selv i banken. Alt gik i den svingende og slingrende slendrian som før. Han er besat af mig! tænkte han forbitret – var han ikke ofret for denne foryngede olding i hans desperate forsøg på at slå døden tilbage! En vampyr, der sugede hans kraft – drak hans blod. Ja! Det var, som forblødte han langsomt, det skreg i alle hans nerver. Han tog sin tilflugt til den hidtil ukendte ting: tobak. Det lindrede. En halv snes stærke cigarer pr. dag! – Nikotin bed ikke på en ung krop!

Ferien kom. Han havde planlagt en fodtur i Norge. Som han havde ventet, kom Bautzen fodrapt ind i hans stue: "Tag mig med!" Chefen kastede sig forpustet i en stol: "Jeg har trænet hele vinteren. Jeg har kræfter nok til strabadser! De og jeg er vant til march i samme sele. Er De villig?"

Kurts tænkte efter. "Vel," sagde han så, "jeg har sat mig et fast mål for min tur. Det skal holdes. Uden pardon! Hver dagsmarch skal gennemføres nøje!"

"Naturligvis!" Bautzen lo overgivent. "Jeg skal nok holde trit!"

Men allerede den fjerde dag efter starten var Bautzen mat. Hans åndedræt var hivende. Årerne i hans tinding stod ud som et ormebundt. Han foreslog rast for én dag. Men Kurts stod

allerede vandreklar på de sømbeslåede støvler og med rygsækken over nakken: "Hver dag har sin march! Den må holdes! Vi stiger nu, vi er ved snegrænsen, luften vil føles lettere. Men godt: Falder De fra, kan jeg gå alene." Bautzen slængte sækken over sin ryg: "Kom, det er ovre nu! Jeg er klar!"

"Ja," sagde han, da de havde vandret en tid, "luften er let, den er som champagne. Det er som at flyve!" Han nynnede en melodi. Hver time aflæste han sin skridtmåler og lo henrykt ud: "Se, hvor himlen er lys – ikke en sky! Blot luft og fjeld – og foran os kun den evige sne!"

De sad omsider i en sænkning i sneen, hvor der var læ. Fjeldknuder lå spættet med hvidt, så langt de kunne se. Bautzen lænede sig tilbage og lod solen ramme sit ansigt. Formen af kraniet synede hård under hans hud og gav hans ansigt kraft. Han åndede ud som befriet for årelangt tryk. "Se," sagde han, "så vidt kom vi, De og jeg!" Han lo et øjeblik. "De tog mig op på et højt bjerg – hvor der blot var is og sne! De lærte mig at fryse årenes gifte ud af min krop – og af mit sind. Det var kun godt! Jeg skylder Dem tak: For den skole, De gav mig! Den tugt! – om De vil!"

"Se," vedblev han, "da De første gang kom i mit kontor, var jeg uvis, men straks da jeg så Dem dér foran mig, følte jeg mig kun forventningsfuld og glad. Jeg så Deres stærke og raske krop, deres unge og friske øjne, og jeg tænkte, at her kom min hjælper, min rådgiver, og rakte mig sin hånd. Det var næsten, som en søn blev givet mig!

Siden forstod jeg bedre. Jeg var blødagtig, svækket – af en gammel slægt, hvis kraft tidligt ebber ud. Sikkert fandt De mig senil før min tid! Og, mon ikke? også – en lille smule komisk! Så

gav De mig Deres tid – mange timer af Deres korte fritid – måske også Deres venskab! På Deres egen vis – i den hårde form, der er Deres! Men behøvede jeg ikke netop den? – for overhovedet at nå i form! Se i *min* tid, *min* ungdom, da sagde vore fædre til os unge: Tag lære af os! Træd i vore fodspor, hvis I vil leve vel! – Nu – i *vor* tid er vi ældre mere kløgtige end da. Nu siger vi til os selv: Lad os ligne vore unge – så vil vi leve langt og robust som de! Og jeg lagde det alt sammen fra mig, mit hjems bløde puder, mine lyster og luner og laster. Til min sidste lysesaks! Og gik den vej, som de aldrende går i vor tid: I de unges spor!"

Han tav et øjeblik, heller ikke Kurts fandt ord at sige. Nikotinhungeren havde grebet ham på ny, en næsten ulidelig kval, der – i dette øjeblik mere end før – måtte holdes nede! –

Bautzens øjenlåg lukkedes halvt. "Jeg ved godt," blev han ved, "at det egentlig var en kamp mellem Dem og mig. Mellem ung og ældre. Men hvad så? – og mon ikke vi begge to vandt? Vi taler ikke mere derom. Heller ikke veksler vi et håndslag eller ødsler med ord. Det er jo en gentlemensaffære mellem Dem og mig! Kun et har jeg villet sige Dem: Den ældre mands tak for en flyvende sommer!" – Han rejste sig: "Men vi må vel videre nu!" –

På halvvejen nedad tog han sig til siden, han åndede tungt, men tillod ikke, at Kurts tog hans arm. Hans pandehud var blank, stemmen hektisk, han svingede drengekådt med armene og lo eller sang. –

De skiltes i Oslo, Kurts tog flyvebåden hjem. Han hørte et par dage efter, at chefen var vendt tilbage, men ikke mødt i banken.

Og næste dags morgen blev der banket på døren til hans kontor, og ind gennem sprækken viklede afdelingschefen,

Hagensen, sin smalle bændelormskrop: "Ved De," næsten hviskede han, "at chefen er vendt syg hjem fra Oslo! Vi fik besked fra hans læge i dag. Det er alvorligt. Det er hjertet. Han ligger i sit hjem. Lægen sagde, han spurgte efter Dem – uafbrudt! – ville se Dem, talte kun om Dem!" Hagensen smilede, hans ansigtshud skrumpede ind i rynker. –

Kurts havde rejst sig, stod med fingrene klemt om bordpladen og så ned for sig.

Hagensen rømmede sig maskeret diskret. "Ja," sagde han stille. "Jeg er bange for, at De har ret. Lægen kunne ikke give håb. Jeg tror desværre som De, at der er udsigt til et vigtigt personskifte her i banken!" Hagensens øjne blev sylespidse, skadefro og frække. "Ja," vedblev han, "vor højtagtede chef har ikke kunnet – holde til kuren!"

Kurts vendte sig om mod ham i et sæt. Men Hagensens smil blev stående: "Jeg mener," sagde han, "blot, som det ofte går: patienten blev saneret – men døde!" –

Kurts følte, som sank en vægt gennem hans krop og efterlod hver muskel udtømt og slappet. Han stirrede åndeløs på denne mand, der blot stod og smilede, mens han vred de lange fingre smidigt i hinanden: "Men som altid," sluttede Hagensen nu endelig, "ændres jo kun så lidt ved dette tab for banken – og for os: en stol bliver ledig – derinde i chefens kontor. Det er det hele! Og *det* må vel være nok for Dem! – eller for mig!" Han så opmærksomt op – greb efter Kurts arm. "Er De syg? De er askegrå! Har det virkelig ramt Dem så stærkt? Tilgiv mig, det kunne jeg skam umuligt vente! Deres hænder ryster jo! – De skulle gå hjem – søge Deres læge –! Snarest!" –

Men Kurts rettede sig. Han begreb med et, at der stod en efterfølger til den ledige stol, forventningsfuld, håbefyldt ved at se også den næste i rækken ramt. Var denne ledige stol da virkelig det eneste, han selv havde søgt i denne månedslange kamp – i dette knugende møde, bryst mod bryst med et menneske, han aldrig før nu havde kendt til bunds: Den aldrende mod den unge! En dyst i kræfter – og i uudsigelig ømhed! – Og med ét følte han kontorernes forpestede ånde, kontorets nid og krybende had, *kontorets gift* – også i sin egen krop! Og han vidste, at for ham var alt her forbi – han måtte bort – ud til den større, mere åbne verden, hvorfra han kom – hvor der var brug for en fri mands hænder i ung og uryddet jord! – Men først var hans vej til det eneste venlige menneske, han i verden havde mødt – og som nu skulle til at dø! –

Da Josef blev solgt

Det følgende er en af Peter Kopps historier, og den blev fortalt mig af ham selv ligesom hans rapport om den gang, han for manglende overfrakker på byens cafeer blev sat (uskyldig!) i skabscelle sammen med arrestanten Vogelsang, hvorom der senere bliver at berette. Men det er nu en anden historie, og denne her en ny, som hr. Kopp fortalte mig, siddende i sin flotte, antikke Christian den 9. sofa i den marskandiserforretning, som han i ældre alder drev med auktionsopkøb m.m. På lovens solide grund, skønt endnu i sine bedste år. –

Det var den gang altså, begyndte Peter Kopp, i den vanskeligste periode af min biografi, da jeg var entreret med Mathias Lagerqvist, som havde overtaget Carla Søderboms privatbureau for diskrete efterforskninger: "Vi ser i Mørke", Nørrebrogade, med filial i Malmø. Ja, det blev jo ikke til årelangt samarbejde, forstår De nok, min herre, mellem Mathias Lagerqvist og så mig, skønt privatdetektivismen lå godt for mine evner med at gå stille med dørene og den slags. Men der var jo først affæren, da vi ryddede hr. Winkelmanns spillebule på Strandvejen, med et fortepiano-messingfirmamærke som politiskilt, for hele bankørkassen, som Lagerqvist bagefter vandt fra mig ved at spille falsk med den konfiskerede roulette, så jeg måtte op om natten for at hente den i hans bordskuffe. Den historie næsten skilte os, og det, jeg nu vil fortælle, skubbede til den hældende vogn, så buen bristede.

Vi havde det fint i bureauet med det fra Carla Søderboms forretning overtagne dødningehoved af pap med glødelamper i øjnene for at skræmme vanskelige vidner og kunder, der fedtede med salæret; vi havde to kæmpereoler med kartotek og protokoller og på væggen et stort stykke karton i glas og ramme med fingermærker fra berømte mordsager i Europa og Amerika, som vi var begyndt på at opdage, da politiet ikke turde. Vi skiftedes til hver torsdag at være til disposition for klienter i Malmø, hvor vi modtog i værelse 71 B på Månsons Hotel efter forudgående annonce. Og det var dér, jeg en torsdag i april, der var min vagtdag for svenske kunder, i konsultationstiden fik besøg af en klient, der opgav sig som hr. trælasthandler Bobowski fra Gøteborg. Han var en person af højst uhyggelig længde, med et mægtigt overskæg – for at holde balancen.

"Det drejer sig om et barn," råbte han ned til mig, hvorpå jeg lod ham tage plads i krumbøjet stilling og med lyset i øjnene til observation ved hotelværelsets servantebord, hvorover jeg havde bredt en sort rejseplaid samt et medbragt skrivetøj af retfærdighedens gudinde med blæk og strøsand i vægtskålene.

"Sig frit frem," henstillede jeg til hr. Bobowski.

"Jeg udbeder mig," sagde samme, "at De tilbageleverer mig min tolvårige søn, som er røverisk fravendt mig af min forhenværende hustru under falske foregivender for retten ovre i Danmark!"

Jeg tog hans forklaring til protokollen. Han opgav at være emigreret russer og ægteviet tretten år tilbage til en kvindelig dansk person, der et halvt år efter fødte ham et drengebarn ved navn Josefus Aleksandrus Nicolaus Bobowski. Drengen blev ved

den påfølgende skilsmisse tilkendt moderen ved sit pigenavn fru Hermanda Hermanssen med forældremagt til drengens fyldte attende år samt alle løse og nagelfaste utensilier; men det var et justitsmord, påstod hr. Bobowski helt opsvulmet i hovedet af indignation, og et af de sværeste juridiske problemer siden Salomons dom, da Josefus var født af en dansk moder midt på Atlanterhavet på et portugisisk skib med en russisk emigreret fader, der havde ophold i Sverige, mens moderen den gang boede i New York og siden hen i Danmark. Det var for meget for dommerne i landsretten, og de hængte sig derfor i, at hr. Bobowski uden at sige farvel på grund af hustruens ubehageligheder var rejst til Gøteborg for at grunde en trælastforretning.

"Jeg udbeder mig derfor," sagde hr. Bobowski, "at De opsporer Josefus og effektuerer mig samme levering ab færge Malmø inden 14 dage fra dato. Cif., betaling: rembours, Skånske Bank 500 kr."

"De ved, at Deres andragende er forbrydersk, hr. Bobowski," indskød jeg skånsomt. Derpå diskuterede vi en god times tid.

"2000 kr.," hostede hr. Bobowski omsider, "og fuld godtgørelse for Deres udlæg ved opsporingen og transporten."

"Nå ja," indrømmede jeg, "det er jo et spørgsmål, om en dansk domstol overhovedet lovligt har kunnet fratage Dem Josefus. Og er han først bragt over på svensk grund, kan ingen jordisk magt røre ham mere. Det hele (barnerovet) foregår jo derhos midtvejs i Sundet ved drengens flytning fra dansk over på svensk søterritorium, altså matematisk lige midt i den mellemrigske skillelinje, og dér gælder jo ingen lov og ret.

Jeg påtager mig det juridiske ansvar," sagde jeg derfor, "men mit salær er 3000 kr. samt skadesløse udgifter. Dertil kommer gebyr i dag ved tegningen af ordren: 50 kr. – mange tak, hr. Bobowski." Jeg fulgte ham til døren, hvor han gik sidelæns ud på grund af overskægget." –

Peter Kopp rømmede sig: "Hm! De bød mig forleden en cigar, hr., om jeg husker ret. Megen tak! De tillader, jeg forsyner mig af futteralet med en ekstra til om lidt.

Nå, jeg tog hjem med færgen," fortsatte Peter Kopp, "og så lå der jo andre forretninger og smølede efter Lagerqvist; men da jeg kom hjem næste middagsstund, træt og udaset, sad kompagnon Lagerqvist og bladrede ørkesløst i Malmøprotokollen.

"Hvad gør du der, Mathias?" spurgte jeg.

"Ja, hvad gør du selv?" gav han næbbet til gensvar. "Du gør forretninger uden om kompagniskabet. Der har du nappet en trælasthandler og ikke mælet et muk!"

"Det er du udenfor," riposterede jeg, "simpelt hen, Mathias! Malmødag er egen dag, forstår du, for den af os, der har vagt hinsidan Sundet. Firmaloven gælder kun for Danmark. Næste torsdag er det din tur i Malmø. Nap dig så selv en trælasthandler, om du kan. Denne her er min!"

Dertil måtte han jo tie. Nå, så ringede jeg til folkeregistret – det er godt, at man har det! – og fik moderens adresse. Det var ude på Kong Georgsvej. Nå, nu taler jeg godt med stemmer, jeg har i sin tid rejst som dyrestemme-imitator, og så ringede jeg jo ud til Kong Georgsvej og tog en barnestemme på – den, jeg brugte til min drengedukke Alfonso, den gang jeg optrådte som bugtaler i Danmark og omegn.

"Det er Emil!" skreg jeg ind i tragten. "Må jeg gerne have lov at snakke med Josefus!" Det lød, som der var stort herre- og dameselskab i villaen, og husassistenten måtte kalde på fruen lige fra middagstaflet.

"Hvad for en Emil?" kom hun og hvæsede; men jeg gav ikke op.

"Det ved Josef godt, og han kan vel nok komme selv, når det gælder hans eget bedste!"

"Ja tak, den kender jeg!" sagde hun. Men nu blev jeg overlegen.

"Ja, når han ikke må – men vi er ellers sammen på en lodseddel i Hamborglotteriet for vores karakterpenge og har vundet 500 mark." Nå, så blev hun jo rimelig.

"Ja, Josef er kommet på kostskole," indrømmede hun, "fra den første. Send mig pengene, så skal jeg besørge dem."

"Nej tak, ikke ud af stedet, frue. Det er Josefs private penge!"

Og så måtte hun jo op med adressen på kostskolen. Den lå på en lille ø, hvilken siger jeg ikke. Jeg gør aldrig reklame for nogen, høj eller lav.

Jeg lod gå et par dage og skrev så over til hr. Bobowski, at nu var jeg på sporet, men at omkostningerne ville blive mere betydelige end forudset. Da jeg pakkede min smoking samt toiletetui, kom kollega Lagerqvist ind i kontoret.

"Nå, du skal på udgående forretninger?" sagde han. "Det skal jeg for resten også!"

"Hvad da?" spurgte jeg.

"Jo", sagde han, "jeg byttede min Malmødag næste torsdag med en københavnerdag i går, og der nappede jeg en forretning privat for mig selv. Næste Malmødag bliver altså din, men

forretningen i går min. Har du måske noget imod det?" Og det kunne jeg jo ikke godt være bekendt at sige, at jeg havde.

– Så rejste jeg. For at straffe Mathias Lagerqvist havde jeg taget bureauets fælleskasse med, indeholdende lidt over 800 kr., til udlæg og omkostninger, navnlig også henset til, at det nu drejede sig om en retfærdig sag. Når et moderhjerte kan sende sin efter årelang proces genvundne og eneste søn på kostskole, er det enhver rettænkende mands pligt at gribe ind! Jeg tog med lokaldamperen over strid sø, tværs over bæltet ned til øen, hvor jeg, da jeg blev lidt bedre, fra krovinduet skimtede kostskolen som en hvid tue over en højde, tæt beplantet med vildskov og graner. Næste dag gik jeg ud for at male landskaber.

Jeg medfører altid staffeli og malerkasse. Det hjalp mig, den gang jeg boede gratis i jægermester Mieses sommerhus under sammes bortrejse. Det afleder opmærksomheden, når man sidder og maler, hvor man ingenting har at gøre, og tiltrækker samtidig de omboendes opmærksomhed, så de kommer hen til staffeliet og giver oplysninger. Således også her. Jeg tværede med tommelfingeren grønt ud af tuben til himmel og rødt til grønsværet, så man kunne se, jeg var rigtig kunstmaler, og landpostbuddet, der var på rundtur med breve, stod også næsten en time og læste højt af åbne brevkort til og fra egnens unge piger, indtil en stor tyr oppe på bakken fik øje på mit maleri, så jeg i en fart måtte lakere hele det cinnoberrøde grønsvær over med blanksværte. Kostskolens drenge kom også forbi på dagens marchtur, men bevogtet af en stor brutal gymnastiklærer; de bare skævede, men nu vidste de, hvor de kunne finde mig.

Næste dag var jeg på pletten igen, det hastede jo ikke, da jeg regnede med 25 kr. i diæter.

Men bedst som jeg står, får jeg øje på en hvid prik ude på havet, og det viser sig sidenhen at være Mathias Lagerqvist i en sejlbåd med cykel bagi og en gammel fisker ovre fra Sjælland ved roret.

"Hvad vil du?" spurgte jeg indigneret, da han kom og hilste.

"Udgående forretninger her på øen," sagde han. "Jeg fortalte dig jo, at jeg fik en privat mission i stedet for min Malmøtorsdag."

Jeg slog stridbart ud med min fyldte pensel, så det stænkede på ham.

"Hr. Bobowski er min, og ham holder du dig fra!"

"Hr. Bobowski!" grinede han. "Den barnerøver kan du godt få for dig selv! Jeg er engageret af en dame med fuld forplejning og 1500 kr. kontant i forskud, om du vil vide det – siden du er rendt af med kassen!"

"Dame! Hvad for en dame?"

"En stakkels moder," sagde han og svømmede i øjnene, "der er i fare for at få sit barn stjålet af rå og modbydelige banditter."

Jeg stirrede på ham. "Sagde du banditter!"

"Ja – rå og modbydelige! Den ulykkelige moder fik heldigvis i tide et vink. Hun er et fint og elskeligt væsen, en engel fra Himlen. Hun bød mig på en frokost ude i villaen, og jeg svor, at jeg ville våge over hendes barn. Og nu ser du, jeg er på pladsen. Der er et fint pensionat oppe i Strandbyen, kroens mad er berygtet helt over på Sjælland, og du er velkommen til en god, om end landlig lille middag med rødvin og kyllinger, bestilt pr. telefon."

Nå, jeg tog imod indbydelsen, så havde jeg ham jo under opsyn så længe.

"Hvad agter du at gøre?" spurgte jeg. "Gå til politiet?" (Der var en betjent med træben på øen) "eller til skolens rektor? – forræder og stikker, som du er!"

Han grinede. "Nej tak. Så røg forretningen! Lad os bare trække sagen ud. Samt diæterne!"

Men det var mig dog for kynisk. "Tak skal du have. Vi er ikke i kompagni. Tværtimod!" Jeg skulle jo også levere drengen til bestemt dato! Vi skiltes som ukammerater.

"Du skal ikke slippe levende bort fra øen med dit bytte!" sagde han ud af sit sovekammervindue, da jeg gik. "Ikke så længe jeg er i live!"

– Næste dag gik jeg ud til mit landskab for at undgå at se ham, og ganske rigtigt kom skolens spadserehold ved 1-tiden forbi. Og da sker det, at en lille knægt med nakkeskilning og underbid stikker bag om gymnastiklæreren og gemmer sig i grøften. Og ganske rigtigt. Lidt efter står han og kikker på min grønne himmel.

"Sikken en plamasje!" sagde han. "Må jeg gerne tage og male lidt?"

Jeg lod ham få penslen for at vinde ham for min sag, og han tværede paletten ud over sin hvide søndagsbluse.

"Pyt!" sagde han, "den sætter vi bare på den fri udstilling! Men kender De en dreng, der hedder Josef Bobowski?"

Jeg greb ham i blusen – oven over malingen.

"Hvor har du det navn fra?"

"Rygter!" sagde han, "rygter her på øen. Der var en herre oppe i aftes, da vi sad og røg cigaretter bag ved plankeværket, og

trakterede os med lakrids og sagde, at hvis der kom en lille vindøjet person med skæv næse og ville tale med Josef, skulle vi bare nævne det til ham mod 4 kr. kontant. Og nu skulle jeg hilse fra et nedsat kammeratråd af os drenge i Josefs klasse og spørge, hvor meget at *De* byder."

"Det dobbelte!" sagde jeg resolut, "og mere til, hvis I skaffer mig en samtale uden vidner og i enrum med Josef Bobowski."

"Ja," sagde hvalpen, "nu skal jeg konferere med elevrådet. De kan møde i aften kl. 8 ¾ bag østre havemur ved den tredje poppel fra porten. Farvel!"

Jeg var på pletten, det var næsten mørkt, og et kvarter over mødetiden kom fem drenge snigende en efter en og forlangte cigaretter.

"Hvor er så Josef?" spurgte jeg.

De hviskede indbyrdes. En lille, tyk, rødhåret dreng med en stor vorte midt i panden trådte frem.

"Jeg er kommissær," sagde han, "for vores kammeratcelle for klassekampe. Jeg ved, hvad det er, De vil have. Enten bliver De omgående meldt til betjent Thorvaldsen med træbenet, eller også betaler De os kontant 50 kr."

"50 kr. Får jeg så Josef udleveret?"

"Selvfølgelig!"

"Godt!" Det var jo hr. Bobowskis penge. Jeg fik sedlerne frem. Den rødhårede kommissær stak dem ind i matrosblusen.

"Gå ned til krydset mellem alleen og Strandbyvejen og vent en time," kommanderede han overlegent.

Det gjorde jeg i dødsangst for, at Mathias skulle vise sig. Pludselig dukkede en lang, bleg knægt op af grøften lige for næsen af mig.

"Jeg er Josef Bobowski," sagde han, "stjæl mig så!"

Jeg synede ham i en fart og så til min skræk, at han havde baskerhue på. Jeg ved af lang erfaring, at alle personer, der går med baskerhue, er af særlig farlig og umenneskelig karakter. Folk med baskerhue foragter en skygge på kasketten og ser op mod selve solen uden skam eller blu! Huen sad som klæbet på hans lille runde hoved over en lang, tynd hals, de stikkende øjne så mig lige ind i ansigtet.

"Kom så," sagde han.

Der var intet andet at gøre, og jeg traskede efter ham ned til Mathias Lagerqvists sejlbåd, som jeg havde planlagt at benytte. Knægten satte sig ved roret.

"Hejs storsejl!" befalede han. "Klar den fok og lad det gå lidt rapt, manne!"

Ikke en vind rørte sig. "Nå," sagde Josef Bobowski, "så årerne ud!" hvorpå han lagde sig tilbage på agtertoften og skrællede en banan.

Vi lå og fedtede hele natten på søen og måtte endelig tilbage til anlægsbroen, hvor vi kom om bord på 6-damperen til Korsør. Der var heldigvis ingen på benene endnu.

"Lad os gå ned i kahytten og få os en god dampskibsbøf," foreslog Josef nedladende. "De kan godt tage Dem en med, fa'r betaler." (hvorved han mente hr. Bobowski).

Vi gik i land i Korsør og op til stationen.

"Jeg kører første klasse," sagde knægten, da vi stod ved billethullet. "Vi bruger nu en gang ikke at køre på fællesklasse i min generation." Han forlangte penge til cigarautomaten og samtlige morgenblade.

"Læs selv," sagde han og smed et annoncetillæg hen til mig, "og forstyr mig ikke." Han læste aviser til Roskilde – heldigvis.

"Jeg har lagt et program," sagde han så. "Vi bliver tre dage i København, så udflugter til Helsingør, jeg vil op og spise middag på Marienlyst."

"Det skal blive løgn," erklærede jeg. "Vi tager lige til Malmø."

Han grinede. "Hvordan det? Ved politiets hjælp? Så her er Hovedbanegården! Hank op i malerkassen og sving ud." Han prajede en bil.

"Grand Hotel Cosmopolite," beordrede han.

"Er du gal! Jeg har et hotel henne i Lille Strandstræde."

"Så brug De Strandstræde, jeg bruger helst "Cosmopolite". Og tjen mig i ikke at sige *du*. Det er ikke skik i min generation. Frokosten kan vi tage et godt sted ved Rådhuspladsen på vejen ud og bestille et nyt sæt tøj."

"Nyt tøj!" råbte jeg forfærdet. "Hvem skal betale det?"

"Far betaler," læspede han, "det vil sige, at De lægger ud. Jeg præsenterer mig ikke i Malmø i de gamle klude! For resten ser jeg, at der er landskamp med det skotske elitehold ude i Stadion. Hvis De ikke gider, behøver De ikke at gå med. Det er jo mere for min generation end for den overståede!"

"Selvfølgelig går jeg med," sagde jeg sammenbidt. Jeg turde ikke tabe ham af syne.

Han blev en dyr dreng den dag, men lige meget, tænkte jeg. "Far betaler!" Om aftenen var vi i cirkus, og bagefter ville han i danseklub, hvad jeg dog fik ham fra ved at love ham en boksekamp næste dag, men en cocktailbar slap jeg ikke for.

"Tak!" sagde han, før han gik i seng klokken godt halv et, "nu fik jeg ikke hørt radioavisen. Jeg ville nok høre mig selv

efterlyst!"

Men næste morgen rådede han mig for resten til ikke at læse avisen, hvis jeg var nervøs og bange for politiet her på dansk grund, og fik mig i stedet for ud på Langelinie for at se på motorbåde og derpå til frokost ude på Strandhotellet for at botanisere i bilmærker. Og så var der jo boksekampen, som var meget uhyggelig, da knægten bagefter ville vise mig sit privat patenterede kæbestød.

Endelig kom vi da til Marienlyst. Der var den gang en pavillon med nogle små heste, hvor man kunne holde to kroner på plads og på nummer, og der måtte jeg med ind og være kasse, til der var røget over to hundrede kroner.

Så bed jeg tænderne sammen. "Nu har jeg lige akkurat så meget i kassen, at jeg kan betale billetten til Malmø for Dem og for mig og en returbillet for mig selv."

"Gå længere væk med den!" sagde han og skævede. "Lad mig se kassen, det er jo fars penge!"

"Ikke endnu!" råbte jeg. "Jeg står i udlæg."

"Ja, det kommer da ud på et, derfor er det alligevel hans." Han grinede. "Er man et vanskeligt barn, eller er man ikke!" Han begyndte at føle på mine lommer.

"Det var altså løgn!" hoverede han. "Her er lige nok til en danseaften inde på hotellets juniorbal. De bliver hjemme. Farvel så længe!"

– – Det var rædselsdage, men nu var de jo til ende, min frygt var, at knægten ikke kom tilbage efter juniorballet, men han var dog heldigvis i sin seng på hotellet næste morgen, da jeg brød ind til ham klokken godt halv tolv.

"Jeg ved godt, at De har gemt en hundredekroneseddel inde i Deres dobbeltflip," sagde han, "og nu skal vi have en dag i Helsingborg med udflugt til Höganäs og Kullen."

Det fik vi. To dage! –

Vi ankom til Malmø med et formiddagstog, meget trætte begge to. Det var lige på aftalte dato.

"Hr. trælasthandler Bobowski har spurgt efter dem," sagde portieren. "Herren vil komme igen kl. 2."

"Nu bliver du på værelset," sagde jeg til flaben – nu kunne jeg jo sige du igen. "Og nu kommer far." Dermed gik jeg ud og drejede for en sikkerheds skyld nøglen om i låsen.

Trælasthandleren kom i bil og sprang hæsblæsende ud.

"Har De pojken? Tacker så mycket!" Han gned sig i hænderne. Det ville ærgre hans frue!

Jeg stillede mig hen foran trappegangen.

"Mine udlæg er lige 1500 kr.," bemærkede jeg, "og så var det jo de 3000 kr."

"Pojken først," erklærede trælasthandleren.

Jeg smilede, jeg var jo på den sikre side, eftersom døren var forsvarligt låset for hvalpen oppe på nr. 71 B. Nøglen havde jeg i lommen, og det var 4. sal, så der var ingenting at risikere, mente jeg da.

Men hr. Bobowski blev grov og var ikke til at hugge og stikke i.

"De har leveringspligten," brølede han, "på plads, cif. mod rembours i Skånske Bank. Og ikke en øre før opfyldt levering."

Nå, så måtte jeg give mig. Jeg havde jo fyren i depot ovenpå. Jeg lavede lidt mudder endnu en times tid og gik så op og låsede døren op; – lidt spændt var jeg jo, man kunne aldrig vide – men

der sad han nok så redeligt og havde pillet retfærdighedens gudinde med blækhus, sandbøsse og det hele i mange små stykker.

"Ud med dig," sagde jeg, "og genforen dig med din papa!" Tårerne stod mig i øjnene dels over det, jeg havde lidt, dels over den bevægede scene, der forestod.

Hr. Bobowski stod nede i vestibulen og bredte armene ud, overskægget dirrede af faderfølelse. Knægten gik hen imod ham med baskerhuen bag i nakken og begge næverne i plusfour-lommerne.

"Huen af!" hviskede jeg indigneret, "og ret dig for din kødelige far!"

Knægten bare grinede.

Hr. Bobowski rakte begge hænder næsten helt op til vestibulens glasloft.

"Det der! Det er jo ikke pojken. Det har aldrig været min søn!"

Han drejede sig med et brøl om imod mig:

"Min Josefus er lille, rund og buttet, med kønt, mørkerødt hår og et modermærke midt i panden!" Han snurrede som en top. "Og så bringer De mig en lang, bleg asparges!"

Jeg vendte mig dødtræt om mod den forkerte Josef.

"Hvem er du?" spurgte jeg mørkt.

Han sagde, at hans navn var Egon – og så noget andet.

"Og så understår du dig! Over for et faderhjerte!"

Egon grinede. "Vi trak lod om turen, Josef og vi andre. Og jeg vandt!"

Den inderste æske

Thomas Petri, der var cand. phil., men nu indehaver af en antikmøbelforretning (forhen kunstbod) i Kompagnistræde, var af sin medindehaverske fru Petri og prokuristen, hr. Nicolaisen, sendt op på den store fredagsauktion, der afholdtes på det Kgl. Privil. Assistenshus over uindløste panter. Han ankom, lige efter at guld- og sølvpanterne var gået, og kun få minutter før den gule genstand blev råbt op.

Petri havde ordre af sin prokurist, hr. Nicolaisen, til at byde på nummer 74.612 (seks pletterede gafler og en ditto til anchiovis), på en grammofon (Pathé) med femten plader (derunder en Caruso) samt en jagtdoublet.

Hr. Petri blev ellers ikke betroet af prokuristen til at gå på auktioner. Han havde sin yderst tilbagetrukne plads inde i lagerrummet bag butikken i en lille vinduesbås med et fyrretræsbord, hvor han fik lov at sidde og sysle i fred med sine personal- og kunsthistoriske studier i værker fra det store kgl. bibliotek. Her drev han også sin lille, private forretning, nærmest som amatør, nemlig rensning af gamle familiemalerier, betroede ham af de få trofaste kunder fra kunstbodens dage, som stadig søgte hans sagkyndige råd – selv nu, da forretningen af prokurist Nicolaisen var omlagt til moderne møbeludstyr og bohave samt alt til kontorfaget henhørende i anden hånds salg, men så godt som nyt – motto over døren og i annoncer: "Bedre troligt slidt end nyt og skidt!"

Men denne dags morgen var hr. Nicolaisen bortrejst for en uge til det sydlige Sjælland, hvor en nedlagt historisk herregård

skulle rømmes for sine Chesterfieldmøbler, hjortegevirer, jubilæumsplatter og to førsteklasses billarder. Hr. Nicolaisen var afrejst til auktionen med pels og rejseplaid efter en formaning til sin principal: "Pas nu på numrene i kataloget. Og bliv ikke distræt –" med en halvhøj tilføjelse af: "som sædvanlig!"

Thomas Petri var en lille, smalskuldret person med runde briller over et tidligt ældet barneansigt. Han trippede forknyt ind i stimen, der hastede til auktionen gennem Assistenshusets hvælvede palæport. Han prøvede at stemme cigaren overlegent opad mellem sine musetænder efter hr. Nicolaisens manér med havanneseren. Men hr. Petris cigar var nikotinfri.

Han kneb sig frem gennem den tætte sværm af løse kunder, auktionens yderkreds af små opkøbere fra broerne, jernhandlere og marskandiserfruer fra sidegaderne, Nyhavnskvarterets tilfældige sjakrere og en og anden stakkels stymper med blåfrosne håndled og sixpence, der søgte varmestue her ved vinduernes centralvarmerist. De store opkøbere sad ved det lange bord, der fra auktionspulten løb gennem salen. Her havde de deres faste og privilegerede stadeplads, og også Nicolaisen havde her sin stol, der i dag tilkom principalen, hr. Petri. Møjsomt nåede han derhen og sank ned mellem to pelssvære opkøberfruer, fru Rosenmeyer og fru Magensen; Petri forsvandt komplet i et loddent svøb fra begge sider af bisam og vildkat. De to fruers hænder lå foldede på bordet over en lille dynge opkøbte pretiosa, ringe, ure og juveler, med de blegfede fingre krummet, som drager lagt i bugt om en guldskat. Oppe fra auktionspulten, hvor assistenshus-assistent Suneson, skægget som en tordengud, sad med sin hammer, kom assistenshus-auktionernes

dresserede dreng løbende hen over den lange bordplade med de opråbte panter præsenteret for de privilegerede opkøberkunder på en lakeret tebakke. Således har i århundreder en auktionsdreng sprunget på bordet her i det gamle salgslokale, forevist guld, sølv og juveler og taget mod kontanter på sin bakke – den dag en blegnæbbet, vandkæmmet rad, kaldet Egon, opløben og med umådelige fodplader i gymnastiksko klasket bredt på bordet. Hr. Petri trak hastigt fingrene til sig for ikke at blive trådt.

Jagtbøssen fik han ikke. "Den sprang", som det hed; thi hver fredag kom en svensker over med Malmøbåden og opkøbte alt i jagtfaget for kundekredse i Skåne. Han var i pels, hærdebred og majestætisk. Petri vovede end ikke at gøre sit bud.

Også de andre panter gik fra ham. Og hr. Petri forstod, at ganske vist sad han på Nicolaisens faste stadeplads, men han fyldte den ikke som hr. Nicolaisens mægtige person, der sad klippefast i sædet, med de vældige forlemmer hvilende bredt over bordet. Petri sad til halsen gemt i sine naboerskers pelse.

Pludselig stod det gule pant midt på bordet, hvor Egon havde sat det med en krumning i sin krop og det ene ben stukket bagud. Pantet så ud som en kasse eller æske, var ottekantet, blankt og ferniseret med en tegning i sorte kvadrater på oversiden.

"Pant nr. 74.627!" råbte Suneson fra sin pult. "Skammel med tavlebræt." – Der blev en kort pause. Den store opkøber, af alle kaldet Christian Atten Karat, lettede på pantet. Det syntes tungt. "Det vejer!" sagde han. Han befølte sidefladerne. "Finering og mosaik," erklærede han. "Moderne fabrikat." – Han lugtede til træet: "Pebertræ," sagde han, "godt mod møl i et

klædeskab!" Han lod fingrene følge pantets kanter og prøvede at vrikke overdelen frem og tilbage. "Det er ikke nogen æske. Den er massiv."

"I kataloget står også *skammel!*" oplyste Suneson. "Og mere ved vi ikke. Det er et meget gammelt pant." Han nikkede hemmelighedsfuldt: "Det er et af de evigt varende panter!"

Et par af kunderne løftede svagt interesseret på øjenlågene. Om de såkaldte *evigt varende panter* gik så mange sagn, der blev berettet nede i frokostkælderen om hjørnet – krøniker om mærkelige panter fra de skumle depoter deroppe under bjælkeloftet i det gamle pantehuspalæ. De evigt varende panter var genstande, der var sat ind for menneskealdre siden – flere af dem var belånt dengang, der endnu gjaldt rigsdaler! – og siden fornyet, termin efter termin, åring efter åring, til rentesummen mange gange overgik den ofte lillebitte lånesum. Tredive, fyrre og halvtreds år gamle panter! Christian Atten Karat kunne historier om dem, og hr. Suneson bestred dem ikke, men nikkede hemmelighedsfuldt, når man spurgte om den berømte krystalosteklokke, der havde stået i tyve år og af ukendte grunde stadig var fornyet – skønt hvem ville sørge over en osteklokke, pantsat for en daler, gennem tyve år! Men endnu mere utrolig var Christians krønike om, at oppe i depotet mellem stueure og stålampe-panterne var endnu et evigt varende pant, et træben – eller rettere et kunstigt ben af guttaperka – pantsat for tredive år siden for ganske få kroner, men evigt fornyet – og lå nu deroppe, indsvøbt i karduspapir, på en hylde! Mon pantsætteren nu – gisnede Christian Atten Karat – på tredivte år humpede op på ét ben og fornyede sedlen hver termin! Eller lå han for længst i sin grav som enbenet, og

var det enken, der gemte det efterladte ben som souvenir om den tid, da afdøde stolprede omkring i det lille hjem? Bum! Bum! illustrerede Christian med dunk af sin hæl i frokostkælderens gulv. Men om dette gamle gule pant havde ingen hørt før nu. Og det imponerede ingen ved sit udseende. Det var en gul klods træ med et tavlebræt. Disse faste og solide opkøberkunder kunne nok nyde en krønike til frokostkaffen. Blev den stillet massivt foran dem på bordet, var det dem lidt for stærkt. Havde det endda været træbenet!

"Evigt varende eller ikke evigt varende," sagde fru Rosenmeyer lydt. "Jeg skal ikke nyde noget!"

Men pludselig kom der et bud som en svag pippen dybt nede bag hendes venstre pelsærme. Det var Petri, der bød fem kroner. Han trak straks hovedet til sig, ræd ved den pause, der fulgte. Han forstod, at han havde fornærmet hele lokalet. Christian Atten Karat rømmede sig hult bag hånden, hans øjenlåg gled opad, truende som faldøkser. Han bød ti kroner.

Pantet var oppe i halvandet hundrede kroner, før opkøberne slap denne lille outsider, der bød på en upopulær genstand! Så lod de ham med et skuldertræk gå hjemad med det gule pant indpakket i en avis, der med en flabet bemærkning blev bragt af drengen Egon.

Thomas Petri sneg sig gennem gårddøren ind i det lille skumle lagerlokale, hvor han altså havde sin beskedne arbejdsplads i vinduet ud mod en brandmur og et par malpropre småhuse, hvor en rødbroget hankat lurede fra tagpappet på affald fra skarnbeholderne. Han hørte sin hustru hoste et par gange inde fra butikken, som hun passede. Han hostede igen for at melde sin tilbagekomst, og nu råbte hun

gennem dørsprækken, at hun gik nogle byærinder, og om han ville passe forretningen så længe. Han så fra sin plads bag disken, hvor han nu behørigt tog stade, sin hustru myndig og lidt fyldig, men endnu skøn og statelig – den fuldendte dame! syntes han – i sin nye elegante pels og med guldbrokades hjelmhat – bevæge sig hen forbi vinduet ad sidegaden op imod Strøget.

Han vidste nu, at han havde mindst en time for sig selv. Hastigt pakkede han den gule genstand ud.

Fra første øjekast havde han vidst, at den gule træklods var en æske. Dette pant havde stået i over femogfyrretyve år – og sikkert var det i sin tid pantsat som æske med mosaikindlæg. Men for længst var den ting glemt. Ingen vidste mere, at den kunne åbnes, at den var et gemme – for sære og hemmelighedsfulde ting eller hvad? Ingen uden ejermanden – pantsætteren! Og hvorfor havde denne vedligeholdt og fornyet dette pant gennem næsten et halvt hundrede år – og så pludselig, uden at indløse eller betale renter, ladet dette ham så dyrebare pant springe på fredagsauktionernes triste og tarvelige bord ud til en ukendt skæbne i ukendte hænder? Var ejermanden muligt død, og hans hemmelighed med ham? Petri fastslog ikke uden stolthed, at han alene og ikke en eneste af disse drevne og dog så fantasiforladte faste auktionskunder havde anet, at her var ikke blot et uindløst pant, men også en uløst, en uforløst gåde!

Han stillede den gule ting ned på gulvet og bevægede sig sidelæns om den som i en tryllekreds.

"Jeg ved, du er hul!" tænkte han. "Jeg ved, at du ikke er en klods, men et gemme, en gåde! Jeg ved, at du er en

hemmelighedsfuld ting, og at du har en sjæl – at du deroppe på din hylde i det skumle depot, mellem alskens plebejiske taffelure, barometre og stålamper, har ligget og drømt og higet efter en herre!"

Han løftede æsken op på sit arbejdsbord: Den var ottekantet, gyldengul, svagt riflet langs siderne, på oversiden indlagt i geometrisk mønster. "Som en kryds og tværs-opgave!" havde en af opkøberne sagt.

"Nuvel, jeg vil løse din hemmelighed. Vent blot!" Petri gned fornøjet sine magre hænder, en sagte sitren gik igennem hans skuldre. Der var halvmørkt og klamt her i det sure lagerrum. I stabler stod mahogni med maskinsnedkeriets sprukne finering, plys med revnede polstre, udtrådte fjedre og frynser, der dinglede i en tråd, servanter der lugtede af mug og andet, kallipasta og billigt nips med snavs efter mange somres fluer – vrag fra slagtede småhjem, der engang var startet stolt med komplette bryllupsudstyr på afbetaling.

Engang havde her set anderledes ud. Inden hr. Nicolaisen blev prokurist og forretningen lagt om. I faderens tid havde den lille kunstbod her i baggaden været en art klub for hovedstadens fineste samlere. Dér gik den gamle Jakobus Petri omkring, krumbøjet i sin slidte fløjlsjakke og på grønne morgensko, men endnu med sit stadselige marquisskæg og ny sort silkekalot. Og med små fortrolige og hemmelighedsfulde nik hentede han frem fra krinkelkroge og hylder mellem de udskårne gamle adelskister og snørklede barokskabe eller kinesiske kabinetter, af skildpadde, ibenholt og sølv, alle de sjældne relikvier fra forgangne tiders flittige og tålmodige tusindkunstneres værksted. Der var de skønne gamle slagværk-ure med emalje og

mosaik, sjældne kaméer og miniaturer, de svære signeter af guld og sølv og alt slags højtidsfuldt kirkegods, malmstager, monstranser og messehagler af knipling og gylden brokade. Han bar dem frem andægtigt til de forstående kunder – alle disse hellige ting!

Dengang havde den unge Petri endnu dyrket sine studier i det lille værelse i lejligheden oppe på første sal. Indtil Clara, den unge og kønne kusine, i faderens svækkede periode kom i butikken, og Thomas Petri forlod sine studier for at kunne få råd til at gifte sig ved – efter faderens ønske – at gå ind i faget og forretningen. Clara var sin mand en god og sikker støtte i butikken, når Petri søgte tilbage til de stille studier i sin vindueskarm i baglokalet. I hendes myndige hænder gik forretningen frem. Alt var godt indtil prokuristen, hr. Nicolaisen, kom. Fru Clara havde truffet ham på en auktion, hvor han i en arbejdsløs mellemperiode gik som tilfældig kommissionær i møbelfaget. Efter sin hustrus råd antog Petri hr. Nicolaisen, der var en høj, flot og køn mand, med imponerende væsen over for vanskelige kunder. Arrangementet gav også Petri bedre tid til sine studier – erklærede hr. Nicolaisen afgørende.

Denne gule æske mindede Petri om de gamle kunstbodtider, da man i krinkelkroge og på hylder endnu kunne finde en ukendt, gennem åringer glemt og hengemt skat. Men "tiden går væk fra antikker!" havde hr. Nicolaisen sagt kort efter sin ansættelse som prokurist. Han havde læst om det i avisernes kronikspalter, sagde han. Det var Amerika, der kom til Europa. "Vi lever i maskinalderen," citerede han, "og de moderne rækkehusarkitekter ville afskaffe alt nips og ragelse fra den tid,

verden gik med håndkraft! Moderne kunder snuser ikke i deres oldemors syskrin og kommodeskuffer! De ser fremad og ikke tilbages! Et hjem skal være moderne bekvemmeligheder og inte et mosæom!"

Herefter gik forretningen om i det brugte møbelfag med ekspresomsætning. Derfor sad Thomas Petri i sit lagerrum nu ikke mellem små kinesiske pagoder, men i selskab med dobbeltklædeskabe, patentsofa-sengen: "*Træk mig ud!*" og et fallitbo-partivarelager af elleve tandlægestole og tyve ens kallipasta-buster af Mussolini.

Petri drejede den gule æske i sine hænder: Hvad mon du rummer? tænkte han. – Det var som at holde om et menneskes pande – som når han i gamle dage tog sin hustrus hoved mellem sine hænder, og dengang sænkede hun ikke de lange, sorte vipper ned for sine øjne – som nu! – hun lod ham se dybt ind i sine skønne varme og så usigeligt venlige øjne – dengang!

Han undersøgte med sin lup æskens kanter. Intet tydede på en fals eller et låg. Men jeg ved, du er hul, jeg ved, du er et gemme, du skjuler noget for mig, luk dig op! Han ræsonnerede: Hvad ville man først og fremmest vente af en ottekantet ting? Et låg, der kan løftes opad! Og hvad mindst? Et låg, der kan åbnes ved omdrejning. Altså er det sidste rigtigt. Han fattede om æskens overkant, han prøvede en omdrejning til højre. Nej, det gik ikke. Jo! Med et ryk gled æskens overdel rundt, i en hvinende knirken bevægede det ottekantede låg sig i en skruering, der var anbragt dybere inde i træet. Låget skilte sig fra, rullede ned på bordpladen. Inden i æsken var en ny æske.

Også den var ottekantet, tæt indfattet i den ydre æske. Petri fik lige skimtet dens opadvendte side. Den var lys koralrød, rigt

ornamenteret. Men i det samme hørte han butiksdøren gå og lyden af hustruens lette elastiske skridt over de knirkende gulvbrædder. Hastigt fik han æsken gemt under aviser oppe på en hylde bag to støvede grammofoner.

Hustruen og han mødtes som sædvanlig den dag oppe i den lille lejlighed, der endnu var møbleret med de svære antikmøbler fra faderens tid i de tre små dukkestuer: skabssofa, øreklappede lænestole, konsoller med Sèvres og Meissen og på de falmede, blåblomstrede tapeter gulnede kobberstik. Petri syntes, at Clara så så sært forskende og langt hen til ham over terrinen, da hun øste den søde suppe op. Mon noget stod at læse i hans ansigt om dagens oplevelse – den spænding, han endnu følte dirrende i alle nerver? Men snart efter så han hendes blik fjernt på ny, dulgt under de lange dunede øjenfrynser, der betonede hendes uforgængelige skønhed trods de forgangne år – dette evigt lukkede og stille madonnasmil, der gemte over så megen myndighed og kløgt. Og over hvad mere? Var mon den blide ømhed fra de første år gemt endnu derinde et sted – som de uindløste panter ovre på pantegårdens dulgte hylder – eller var al følelse for længst faret hen – givet bort, møntet ud – til en anden mands lykke? Et snigende stik gik gennem hans bryst, den første smerte, synet af Clara nogen sinde havde voldt! Hvorfor kom det først nu? Først nu efter alle disse år! Dette rolige, hvide og skønne åsyn, var det ikke som den lukkede æske dernede i den skumle gårdstue? Hvad gemmer en kvindes sænkede øjenlåg? Om han kunne lægge sine hænder fast om hendes kinder en gang igen! Nu så hun op: Langt, forskende, vagtsomt. Han stod hastigt op fra bordet.

"Jeg rejser et par dage," sagde Clara lidt efter. Hun meddelte, at prokurist Nicolaisen havde tilkaldt hende telefonisk: På godset fandtes kniplinger, som grevinden ønskede takseret af en sagkyndig. Hun blev borte tre-fire dage, måske fem. – Hendes stemme var mere nølende end ellers. Det var hændt før, at hun fulgte prokuristen til provinsen. Det var hændt tit. Og altid uden kommentarer. I dag kom hun med forklaringer – vidtløftigt nok! Og hendes øjne var vagtsomt på post. En time efter tog hun til toget. –

Thomas Petri løftede den indre æske ud af sin fals som kernen af en skal. Men allerede nu spurgte han sig selv: Er dette da den egentlige æske? Allerede nu anede han, at her var et kinesisk system af æsker, kunstigt fattet ind i hinanden, og hver æske med et sindrigt lukke – et problem, der måtte løses, før låget lod sig åbne for den næste æske – og det næste problem!

At åbne denne anden æske viste sig dog ikke så overmåde svært. Den var rødlakeret som blegt koral, indlagt langs kanten med blomsterranker og akanthus og på låget med små sfinkser i perlemor og skildpadde. Han skønnede straks, at den var tilvirket i Kina til eksport på grundlag af europæisk model, stilen var den romantiske skoles omkring 1830. Et let tryk på den udhævede sfinks midt i låget fik dette til at åbne sig ved en springfjeder, og i det samme faldt de otte sidestykker tilbage i hængsler fra æskens bund, som en blomsterkalk åbner sig, og dér stod den næste æske, gnistrende og blank i rig rokoko – guldlak indlagt med facetborter, båndakanthus og muslingeornamenter som ramme om små hyrdescener i emalje, denne æske var – modsat de to første – høj og forfinet kunst, Petri kærtegnede bevæget de blanke, spejlglatte flader,

lod lyset spaltes i mosaikkens ædle krystaller, han fordybede sig nænsomt i medaljonernes små graciøse figurer.

Han skønnede nu, at disse tre æsker var skilte i tid næsten ved et hundredår. Hver var præget af sin tidsalders ånd og kunst: rokokoens snørklede og kælne livssyn uden anden idé end øjets lyst – den næste æskes blomstersvøb, groet op som et torneroseslot om fortidens drømmende skønhed – og selve vor nutid – hvis eneste smykke på den maskindrejede træklods var en hjernekoldt udtænkt geometrisk tavlet figur!

Han forstod, eller tænkte sig, at hver tidsalder havde bygget sin æske uden om den forrige tids – ejer efter ejer havde formet et nyt gemme som udtryk for det, han så som sandhed – havde ønsket at tolke sin tro og sin smag i et sindrigt motiv og søgt at gøre den forgangne tids æske til et forsvarligt lukket problem.

Og i et nu vidste Petri, at i en sidste, i en allerinderste æske måtte den absolutte sandhed, livets allerdybeste indhold bero! Låg efter låg måtte løftes. Dybt tilbage i tidernes gry lå livets kerne gemt! Hvad havde hver kommende tidsalder gjort andet end at bygge en æske uden om den forrige – blot med nye symboler og i rigt ornament!

Han havde god tid nu. Han vejede den lakerede æske i sin hånd. Dens vægt viste med vished, at den ikke var tom! Men langt mere sindrigt var den lukket end de andre, uden fuger eller false. Intet gav efter for pres af hans fingre.

Hans hustru kom allerede den næste dag – uventet, uforberedt, og gav ingen grunde. Han søgte at undgå hendes blik. Han følte, at det søgte ham endnu mere forskende end før, i ly af de sænkede låg. Hvad kunne hun vide eller ane om det problem, han tumlede i sine tanker? Og på en gang syntes han,

at hun blev ét med problemet! Hvad gemte hun for ham, hvad havde hun gemt i alle disse år? Hvorfor kom hun allerede nu hjem fra sin udflugt *med en anden?* –

Hemmeligheden ved den tredje æske fandt han ved et tilfælde sent ud på aftenen, da han, under påskud af arbejde med et gammelt maleri, var blevet tilbage i sit lille vindueskarmslukaf, mens Clara gik op til sig selv. Æsken åbnede sig som ved et sesam for et samtidigt pres på tre af lågets små figurer – først så lod dækslet sig dreje i den skjulte skruegang, og den fjerde æske kom til syne.

Æsken var af sort træ, ibenholt sagtens, og på øverste plan var i cirkel uden om cirkel, indlagt i ringe af sølv, det kopernikanske solsystem med planeter og Dyrekredsens billeder. Det var et såkaldt planisphærium, og tiden var omkring 1660. Måne og Jord var glober af elfenben, Dyrekredsens planeter små ciselerede figurer af ædelt metal. Midtpunktet var Solens luegyldne skive. Skælvende holdt han æsken i sine hænder. Var dette den inderste sandhed? En astronomisk, en kosmisk livssandhed? Havde dette nogen sinde været nok? Og nu opdagede han, at enhver af systemets ni sølvringe kunne drejes om solskivens midtakse. Var her en løsning, en indgang til den følgende æske, til et nyt problem? Ringene var klinede tæt af århundreders støv og smuds. Han rensede metallet med olie. Se – de ni ringe lod sig bevæge! Sikkert var problemet som en kombinations- og bogstavlås – en ganske bestemt stilling af systemets enheder mod hinanden måtte til. Han lå vågen i timevis og grundede. Inde i det store sovekammer bag væggen til det lille pigeværelse, hvor han

havde sin seng, hørte han sin hustru bevæge sig uroligt. Sov heller ikke hun? –

Allerede den følgende dag kom prokurist Nicolaisen hjem. Han kom larmende ned i butikken, kæphøj over en høj gevinst i poker fra et par handelsrejsende i kupéen og efter et udmærket køb på auktionen af det bedste af billarderne, en moderne egetræsspisestue med skænk fra gårdens riddersal samt et elektrisk massage- og gymnastikapparat fra de unge komtessers boudoir. Han drejede veloplagt den tykke cigar i mundkrogen, sendte fru Clara et muntert øjekast, mens han afgav rapport nærmest som behagelig repetition for sig selv. Petri så Claras blik glide undvigende til siden. Prokuristen måtte have mærket det. Hans talestrøm stoppede brat. Så rankede han sig op og gik til møde med tre kaldsfæller fra fredagsauktionerne. Han slog ud med hånden til sin principal og nikkede fidelt til Clara. Han var endnu en pragtfuld mand med mægtig fysik og næstendels fyrstelig holdning. –

Den fjerde æskes problem var som et uafrysteligt mareridt, Petri tumlede i et virvar af muligheder. Det måtte løses, det var selve livets problem, det var løsningen på alle gåder. Disse ni ringe, der bar de små stjernebilleder af ibenholt og guld, måtte følge en hemmelig lov, et system, en eneste kombination, der gjorde problemet op og fik det lukkede låg til at åbne sig for – ja, for måske endnu en æske, endnu et nyt problem! Nat og dag lod problemet ham ikke i ro. Han gik fortumlet og fraværende om og følte sin hustrus blik, undrende, spørgende, vagtsomt, men altid utilnærmelig stumt. Disse ni ringe! Disse otte planeter, den drejende dyrekreds, sol og måne! En eneste position, en eneste sammenstilling var den rigtige. Hvor talløse

muligheder! Han huskede fra gamle biblioteksværker det sælsomme problem om uhyre kombinationer af tal: Skal ti personer daglig veksle pladser ved et bord uden gentagelser vil manøvren tage 99.000 år; et whistspils 52 kort lader sig fordele på tusinder kvadrillioner af måder. Hvor uendelig mange muligheder var så ikke her! Badet i sved kastede han sig på sit leje, søvnløs gennem timer. Med syge blikke sneg han sig om i det lille lokale bag butikken, benyttende hver chance, hvert ensomt øjeblik til at svøbe æsken ud af sin avis og dreje de blanke ringe. Det var et lykkehjul, vidste han, en roulette – og dog et system lod sig finde – måske – måske – en dato i et fjernt århundrede, da stjerner, sol og måne stod netop i den stilling, der var løsningens lov. Det var en kval, en tæring i hans tanker – som at kæmpe i hængedynd. Han vidste, at aldrig, aldrig slap dette djævelske problem hans tanker. Ikke før det var løst! Og uafbrudt følte han sin hustrus opmærksomt alvorlige blik. En fin rynke stod mellem de smalle, mørke bryn.

Det var en af de følgende dage – det var middagstid, og der var få kunder. Petri havde listet æsken frem fra de krøllede aviser. Hr. Nicolaisen var til frokost; Clara i sit kammer kunne høre klokken og gå ind, hvis der kom kunder. Han var uforstyrret. Ringene drejede sig for hans fingre. Det var som at røre tangenter på et klaver: En ukendt samklang skulle findes, og tonen ville klinge imod himlen! –

Pludselig lå en hånd på hans skulder. Der stod Nicolaisen og stirrede på æsken: "Halløj! Hvad har De dér?" Og nu lo han skraldende op! Han havde spist frokost med Christian Atten Karat og et par stykker til. Han havde hørt om principalens køb – til grin for alle de hjemmevante kunder! Nicolaisens ånde

stank af portvin, hans fede ringbesatte hænder tog de tre andre æsker fra vindueskarmen og satte dem prøvende sammen. Hans øjne fik et grådigt blink: "Ser man det!" Han hostede polisk bag hånden, vinkede afværgende brysk, da Petri ville standse ham, og bar den fjerde æske ud på disken. Dér stod han og betragtede den glubsk og fornøjet.

"Hvad er der inden for?" spurgte han pludselig tirret. Han slog håndens ægg i bordet. "Luk den op!" Petri rystede tavs på hovedet. Hans blik forlod ikke æsken, hvis ringe forskød sig stumt under prokuristens bulnede fingre. En isnen fo'r gennem Petri: Sæt det lykkedes for denne mand, der var uden fantasi, uden tanke! Var det ikke den art hæmningsfrie naturer, der løste alle livets problemer!

Men Nicolaisen gav hurtigt op. Hans pupiller trak sig sammen. Nu ville han vide, hvad der var i æsken! Der kunne jo være værdier, juveler måske! Han bøjede sig, ragede ned under disken og fik fat i et stemmejern. "Dig skal jeg nok få ordnet!" sagde han hvast til æsken. Han satte med et hug stemmejernet ned mellem to ringe.

Petri greb ham om håndleddet, åndeløs, dirrende af vrede og angst. Den art problemer tog man ikke med vold! Livsgåden dirker man ikke op med et stemmejern! –

Den halvt berusede mand jog sin albue mod hans brystkasse: "Gå væk! Rejs ad Helvede til!"

Fru Petri kom i samme nu ud af sit kammer. Et øjeblik stod hun og betragtede de to mænd, roligt, uden undren. Blot om hendes mundvig kom en svagt skælvende trækning. Hun gik hen til disken og lagde sin hånd på æskens låg. Prokuristen stirrede fortumlet på hende. Hun så ikke op på ham, men tog

æsken med begge hænder, betragtede den et øjeblik. Derpå bar hun den med sig ind i det lille kammer, roligt og ligegyldigt, som bar hun en syæske. Hun lukkede døren. Nicolaisen stirrede efter hende med svømmende øjne og sank ned på en stol, slap som en revnet melsæk. Han hikkede. –

Næste dag ved middagstid sagde fru Clara, da hun øste op af terrinen: "Jeg har i dag opsagt prokurist Nicolaisen. Jeg gav ham tre måneders gage. Han kommer ikke mere i forretningen." – Hun tilføjede: "Jeg har i sinde at lægge forretningen om. Tilbage til kunstbod."

Petri stirrede på hende. Hendes øjne modtog i rolig venten hans.

"Og – – æsken!" fo'r det ud af ham i et gisp.

Hun famlede i sin taske, der hang over stolens armlæn. Hun rakte ham en aflang lyserød seddel:

"Æsken gik derhen, hvor den kom fra," sagde hun i en let tone. "Jeg satte den for femogtresindstyve kroner, så renten bliver jo ikke høj." Hun nikkede alvorsfuldt. "Hver termin går du altså op på Assistenshuset og fornyer lånesedlen." Hun sænkede stemmen næsten i ømhed: "Forhåbentlig altså mindst fyrretyve år endnu! Lige så længe som et evigt varende pant!"

Han mødte hungrende hendes øjne.

"Men, problemet!" hviskede han. "Den inderste æske!"

"Nu er du jo fri for at gruble over den," lo hun mildt. "Den forrige ejer var klog!" Hun tilføjede: "Eller hans kone!"

Livsens lyst

Skolepedel og portner, Jens Peter Murre, der gennem en længere menneskealder havde haft overopsyn med renholdning af legeplads og klasselokaler samt som fyrmester ophedet det ganske skandaløse centralvarmeanlæg i Østre Gymnasium mod fri station og udsalg af grifler, wienerbrød, stilebøger, penalhuse og stanglakrids samt gymnastiksko – pedel Jens Peter Murre havde indfundet sig på den store havebrugs-rekord-udstillings hovedkontor for at hæve tombolagevinst på et heldigt nummer.

Kontrolfrøkenen bladede i et katalog: Jo, det passede præcis! Hun så bevågent op over hornbrillerne og nikkede: Nummeret var udkommet i den almindelige trækning og ved ny trækning overgået i serien for hovedgevinster, hvori det på ny stod opført som vinder. Frøkenens pegefinger gled højtideligt ned gennem kolonnen. Hun jog en lysegul slangelok væk fra panden, tav et øjeblik og smilede:

"Til lykke!" sagde hun. "Deres nummer er udkommet med den store hovedgevinst: den udstillede bungalow!"

Pedel Murre rakte hals ud af den lave flip, hans adamsæble boblede, hans blik skulede mistænksomt: Og hvad mon så en bungalow var for en plante? Kunne man have den i en almindelig urtepotte? Han havde som mangeårig kaktusdyrker med adskillige vellykkede vækster i skolekælderens vindueskarme håbet på en sjælden mammillaria eller måske endogså en nattens dronning, som var opført blandt gevinsterne i tombolaens katalog. Han skævede surt ned til

nummeret ved frøkenens pegefinger: En bungalow var vist ikke noget for ham!

Frøkenen udstødte et nokså næsvist lille snøft: "Bungalow," forklarede hun næbbet, "det var selvfølgelig det i strandhaveafdelingen opstillede sommer-blokhus, standard type *Funkis*, stålmøbleret, stensat pejs, fire køjepladser, spisekøkken fuldt monteret til seks og med gratis henflytning samt opsætning på den vinderen tilhørende grund eller den af ham anviste parcel." –

Pedel Murre kneb læberne sammen: Han følte sig i høj grad snydt. Han havde virkelig *ikke* nogen byggegrund og heller ingen parcel, han var ikke landligger, det var hans tid ikke til, selv om gymnasiet tog ferie, og man ikke solgte så meget som et stykke tyggegummi eller en ispind, to artikler, som den nye rektor for resten havde skabt sig tosset med at forbyde; men nu havde man også nok af at være nar for rektor Øhman og havde sagt pladsen som pedel og portner op efter en scene med uforskammetheder af rektor og to klasselærere, der spillede angivere, blot fordi en karklud, der var glemt på varmeristen, havde lavet lidt røg. Nu skulle det være løgn med "hr. Bøhmand", som de lømler til elever med god ret kaldte den nye rektor! Heldigvis var man jo forsørget!

"Jeg skal ikke have noget sommerhus!" erklærede pedel Murre indædt.

Frøkenen smilede og slog med nakken, så slangekrøllerne dansede:

"Det behøver De heller ikke! Det er alt sammen forudset af komitéen. Vi har mindst otte tilbud på køb af bungalowen, og udstillingen påtager sig salget af Deres sommerhus ordnet

omgående. De vil, hvis De ønsker det, kunne få købesummen, 5431 kroner (der fremkommer efter fradrag af omkostninger og salær) udbetalt kontant, og om De vil, lige med det samme!"

Pedel Murre tog efter vejret. Han tav.

Frøkenen aflagde et besøg i sidekontoret. "Så er det i orden," sagde hun og satte sig på ny. "Og her er beløbet. Vil De måske tælle efter. Tak! Nu skal De få dem i en konvolut. Men så ville vi gerne bede om Deres navn."

"Mit navn? Hvorfor det?"

"Dels for kvitteringens skyld, dels fordi det skal i avisen. De kan vente en interviewer og pressefotografen i aften. Hvem skal jeg altså skrive?"

"Peter Konradsen," sagde Murre lavt og skelede ned ad sine vesteknapper. "Bopæl i Vejle og rejser i aften." Han skulle ikke i avisen!

Allerede på trappegangen slog det ned i ham, hvad denne forbistrede gevinst i virkeligheden betød, og han havde jo nok anet det lige straks oppe i kontoret! Konvolutten holdt han endnu fastknuget mellem fingrene. Det hulkede i hans hals: Nu skulle den idiotiske tombola, hvor han havde taget et nummer, fordi den forstyrrede rad, botaniklærer Thomsen havde generet ham med, at han som kaktuselsker ikke kunne blive hjemme fra den store haveudstilling – men nu skulle altså den forbandede tombola med sin gevinst af 5431 kroner – som ingen havde bedt om! – ødelægge hele ens fremtid! Og tilmed nu efter at man havde sagt pedelpladsen op her i dette sjofle gymnasium, der ydermere ikke en gang var statsskole, men gik tilbage i elevantal! – Nu havde man i årevis udholdt dette mangeårige helvede for en stillelevende og bjergsom mand, der blot

ønskede fred og fordragelighed med sine kaktus og en avis i sin beskedne stue – og uden rektor Øhman, – som om tyggegummi og slikkepinde ragede undervisningen! Og eleverne var da ikke et lod bedre end rektor og lærerne: Hvalpene generede sig ikke en gang for at komme ind i pedelboligens bagværelse og låne kontante pengebeløb, – både fem og ti kroner, som man så først kunne få ud af dem flere måneder efter ved regninger, der lød på gymnastiksko og stilebøger, som slet ikke var leveret, og som de unge labaner så præsenterede for de intetanende forældre; hvilke altså kom til at betale lånet med de tolv procents renter! Der var kort sagt en skidt ånd i skolen, som man dårlig kunne være bekendt at indånde, hvorfor man også nu med sit til oktober fyldte tresindstyvende år trak sig tilbage til en fredelig tilværelse, der passede sig for den modnere alder, og til et stillesiddende liv i den Welthusenske Stiftelse for ældre, ugifte og ubemidlede personer af den borgerlige stand, hvortil man i mere end tredive år med den omtalte udsigt for øje havde betalt sit blodige kontingent i god tro om, at en gang kom en tid, da man ikke mere behøvede at bestille noget!

Pedel Murre sad i sin lænestol, hvorfra han uden at vende sig, over skulderen kunne nå hanken til portdøren. Han rullede sørgmodigt tommelfingre. Stiftelsen fik til oktober sit allerbedste værelse ledigt, med sol og alkove ud til gaden (samt frit brændsel og dagpenge til underhold), – hvor man kunne have sit hyggelige og rolige hjem for en årrække, og ens farfader var da blevet 92! Men nu brast altså det håb! Og det takket være den djævelske tombolagevinst, eftersom stiftelsens fundats satte som udtrykkelig betingelse, at vedkommende ved sin

optagelse i friboligen var fyldt tresindstyve år og derhos ganske og aldeles *ubemidlet*!

Der var endogså gjort en bemærkning om, at alt hvad stiftelsens medlemmer måtte erhverve ved arv, gave, lotterispil eller andet ved eller efter deres optagelse skulle tilfalde det Welthusenske Fond, både penge og penges værdi, således at vedkommende lem med rette kunne kaldes ubemidlet, og – som Murre huskede at der stod i den hundrede år gamle tekst, der i sin tid blev ham tilsendt, – kunne tiltræde i alderdomshjemmet nøgen som Job, da han kom til verden i bibelhistorien.

Men yderligere stod der trykt en paragraf på det skema, som Murre for nylig ved sin ansøgning om at tiltræde sin lovlige fribolig havde måttet underskrive, nemlig at den, der understak eller skjulte noget beløb eller på anden måde berøvede stiftelsen dens ret til lemmernes formue, ville blive draget til ansvar med lovens strengeste straf.

Dette sidste fandt Murre i høj grad uforskammet, – ganske bortset fra, at man blev kaldt for et lem! Han var ingen snyder og bedrager, som man kunne true med tugthuset! Han havde altid haft sin karakterbog i orden! Havde han måske bedt om at få den forbandede gevinst, der altså ligefrem kunne bringe ham i konflikt med straffeloven? Dersom han da ikke ganske gratis forærede den til stiftelsen, som han dog havde skattet til i over tredive år! Og han havde sandelig haft politivrøvl nok for undladt aske på skolens fortov, når de pokkers knægte i første mellem havde lavet glidebane til gene for den dumme betjent Jørgensen! Han skulle så sandt ikke forholde nogen noget – som urtekræmmer Sejertsens svoger, der fik tres dage for at

tage arbejdsløshedspenge, skønt han drev en ispindevogn, oven i købet lige uden for pedelboligens gadenedgang! Det var velfortjent, at han blev meldt – af en anonym! Men man selv skulle nok vide at gå ind i sin fribolig med åben pande! Man havde intet at skjule for nogen!

At man dog ligefrem skulle forære stiftelsen næsten 6000 kroner var et stærkt stykke og kunne umuligt være ret og skel! Nu var der hele skolens sommerferie og yderligere september måned til den 1. oktober. Og hvad man gav ud på sig selv i den tid, det kom ingen ved! Man var dog selvbestemmende over sin levefod, som der stod i Skatteborgerbladet nede i lærerværelsets avismappe. Og man kunne få meget ud af 5000 kroner, når man tænkte sig godt om! –

Pedel Murre tænkte sig om i en uge, men havde kun udfundet, at han trængte til et nyt primusapparat til skolekaffen, men det burde rektor dog betale, – og desuden fratrådte han jo oven i købet pladsen! Han fik hovedpine af at tænke sig om og faldt hver gang i søvn i sin lænestol, til han blev vækket af portklokken. Men noget måtte der gøres, og så meget havde han dog fået lært i denne dumme skole, at den, der ikke selv vidste noget, bare kunne spørge sig for hos en af lærerne.

Skolens geografilærer, hr. Dybenstein, med hvem pedel Murre var på samtalefod, takket være et skyldigt beløb for nydte pilsnere og halve portvin i pedelbagstuen i det store frikvarter – hr. Dybenstein blev næste dag standset af pedellen uden for anden mellems klassedør: Jo, Murre havde en beskeden forespørgsel til hr. adjunkten: En nær slægtning havde nemlig vundet en større sum i lotteriet og ville nu gerne gøre sig en stor fornøjelse for pengene. Hvad mente hr. Dybenstein nu for

ramme alvor ville være en stor fornøjelse for en løs og ledig mand i sine bedste år, hvis nu for eksempel det drejede sig om hr. Dybenstein selv? –

Hr. Dybenstein kikkede ud under brillerne. Han havde altid et fælt og fugtigt udtryk i sine øjne.

"Hvor meget?" spurgte han og savlede synligt omkring cigarstumpen.

"Ikke så meget. Et par hundrede," oplyste Murre forsigtigt. Hr. Dybensteins mægtige arm skød ud af det falmede havelockopslag og lagde sig om pedellens skrøbelige hals:

"Hvad jeg ville, højstærede!"

Han skubbede Murre foran sig ind i anden mellem og pressede ham ligefrem med næsen fladt mod væggens store europakort.

"Se her, sønneke!" Hr. Dybenstein greb klassens pegepind og lod den skrive fra Sjælland ned over Tyskland og helt ned til den lange halvø nederst på kortet.

"Det er, hvad *jeg* ville!" brølede hr. Dybenstein. – "Kennst du das Land?" skrålede han Murre lige ind i venstre øre – ikke engang det højre tunghøre! – og hvornår var de blevet Dus? Og lige med et begyndte han at synge: "Dahin, dahin vil jeg med dig og fader sin!"

Pedel Murre beherskede sig med møje. Adjunkt Dybenstein blev med rette regnet for skolens skandale, men han havde som ung opbrugt en betydelig arv og efter sigende moret sig godt for pengene. Han måtte altså vide besked! Murre smilede derfor så høfligt som muligt og spurgte, om der var noget særligt at se dernede nederst på landkortet.

"At se!" Hr. Dybenstein smældede pegepinden ned i det nyferniserede kateder. "Der er alt! Wein, Weib og Gesang!"

Murre gik ned i gården og tænkte i ensomhed over sagen. Han vidste godt, hvad Wein og så videre betød. Men Weib havde han, gudskelov! siden sit enogtredivte år skyet, efter at en smørrebrødsjomfru forlod ham for en reservekelner, dagen før han bestemte sig. Og siden havde han dyet sig, skønt den nye rektor havde generet ham for, at en ugift pedel var skidt for en skole. Hvad Wein angik, holdt han sig til pilsner og en mavebitter daglig for fordøjelsen. De slatter rødvin, der blev til rest efter skoleballerne, smagte som det blæk, det også var. Og sang havde han nok af, når eleverne, efter morgensalmen, havde svinet solennitetssalen til med deres beskidte støvler!

Men hr. Dybensteins udtalelse drillede ham. Den var ham i vejen, når han ville finde på noget selv. Og nu havde han ydermere i sit aftenblad set en annonce, der hed: *Til Sydens solskin og al livsens lyst!* Annoncen var fra fru Sjusters selskabsrejser, og billetten var, alt iberegnet til Venedig og Monte Carlo, tur og retur knap fire hundrede kroner. Der var tilmed moderation for ikke at benytte sovevogn, det var altså ligefrem sparede penge at sidde oppe om natten! Hvad rejsen angik, kunne det være det samme med Sydens sol, man havde nok af at passe centralvarmeanlægget! Og det med livsens lyst var nok løgn! Men det kunne være rart at vide, hvad fru Sjuster mente med livsens lyst, og så se de andre deltagere blive skoldt! Desuden: de 5431 kroner skulle jo rulle, senest inden den 1. oktober. –

Fru Sjuster var ikke videre glad ved den lille mugne portner, der altid kom sjokkende tyve skridt bagefter og måtte gennes

ind i karavanen for ikke at gå tabt i trængslen på Potsdamer Platz eller blive glemt i "Wertheim", – denne lille nokkebølle, der, som hun betroede rejseselskabets løve, cigarfabrikant Løgum fra Herning, mere bidrog til den ufrivillige end til den frivillige morskab, sur og treven som han sad vinkelret op og ned i kupeen uden så meget som et blik ud ad vinduet til den interessante og berømte Lüneburger hede! Han bare gik og nøslede med sin rundpuldede hat ned i øjnene og de lange skøder af den blå søndagsjaket daskende ned over haserne, og altid med den tossede, flade og luvslidte lille lædertaske med stroppen to gange lagt om håndleddet. Han sov vist med den om natten!

Det gjorde pedel Murre netop. Den lille flade porteføljе havde han altid brugt, når han, efter skolens skik, var ude at indkassere elevpenge. Nu lå de 5431 kroner i inderrummet, hele beløbet i behold, desværre! – eftersom rejsekontingentet var afholdt af restbeløbet på en mangeårig sparekassebog. Endnu havde han ikke haft en øres udgift, da alt jo var indbefattet med fuld garanti for, at ingen ting var ekstra, og cigarfabrikant Løgum var altid venlig med sin over hele landet kendte cigar "Rex", hvoraf han havde futteralet fuldt til behagelig prøve. Og vandkaraflen ved hotelmiddagen var vel også nok gratis! –

Fru Sjuster var international vejkyndig, skønt det var hendes første eksperiment i selskabsrejser, (og det skulle også blive hendes sidste med de ringe procenter, man fik af varehusene i udlandet, når rejsedeltagerne købte!). Hun havde været oldfrue på et hotel i Neapel, fodlæge i New Orleans, kogefrøken på en turistbåd: Marseille-Tunis og senest forlovet med en turistbil-udråber i Nordsjælland, men nu selvstændig og skulle efter

denne tur ikke have mere af rejselivet! – Hun ledede sin karavane med fast hånd og med strengt hensyn til hvers portemonnæ: Småfolk, som for eksempel portner Murre, burde ikke udsættes for fristelser og medtoges derfor ikke på flottere steder, når postmester Tingberg, biavler Mogensen og fabrikant Løgum ville dykke ned i Münchens eller Wiens natlige seværdigheder. Murre gik også godvilligt i seng klokken ni og skulle ikke nyde noget. På museerne blev han altid siddende på en stol i budstuen og talte op, hvor mange gange tælleapparatet gik. Så var den dag forbi, og så var der en by, der hed Verona, men der var heller ikke noget at se, og hen på dagen kom man med jernbanen over en livsfarlig lang bro ind på et hotel med koldt og varmt vand, der ikke virkede, når man drejede på hanerne, og som lå midt i Venedig, – i alt fald efter hvad fru Sjuster fortalte. Husene gik da også direkte ned i vandet, hvis de da ikke gik op af vandet; men billetterne til gondolfart var – trods garantien! – ikke iberegnet, så Murre blev i reglen på hotellet, da der ikke var gader at gå på, men allevegne kanal. Der var i hvert tilfælde ingen ting at bruge sine penge til, det skulle da lige være til at købe postkort af "Sukkernes Bro" og sende hr. Dybenstein, den løgner! Hver aften bredte Murre sine sedler ud på natbordet. Der manglede endnu ikke en øre! Han var ikke et skridt videre: "Mange tak, skal De have, hr. Dybenstein, for Deres fine råd!" – "Og gå ikke og skilt med den taske," havde fru Sjuster sagt, "her er lommetyve!" – "Og har De hele formuen med Dem?" havde hr. Løgum grint. Og en dag havde Murre tænkt at smide taske og det hele ud over et rækværk og ned i kanalen, men der sad just den lange hr. Sommersted med monokel og lakstøvler i gondolen nedenfor,

og han skulle dog ikke fiske den! Måske ville der også senere på rejsen vise sig noget med livsens lyst, som at man kunne bruge sine penge til! –

Der viste sig dog først noget i en by, der hed Nizza, hvor man gik midt i solheden langs med palmetræer og andet skidt nede ved Middelhavet og fik ømme fødder, så fru Sjuster sagde, at man burde føres i snor! Men efter middagsmaden kom man ud på verandaen, og dér sad hr. Løgum med den rødhårede postmester og den lille skæve apotekermedhjælper og havde et vældigt geled flasker foran sig.

Fabrikant Løgum slog kongeligt ud med hånden: "Eja, der har vi nok den lille glade pedel! Kom her, hr. Murre, og få et glas med af den ædle franske drue! Og en af mine egne enestående cigarer, – en *Rex Superior*, for det er min fødselsdag i dag!"

Pedel Murre takkede høfligt og trak en stol ind under sig. Det var jo ikke sammenskud denne gang – som ellers, når den stod på drikkevarer, og man derfor var tilbageholdende, – men et virkeligt traktement!

"Til lykke med dagen," sagde Murre og klinkede. Han smaskede: dette her var sandelig ikke blæk! De tre andre blinkede til hinanden og skænkede på ny i Murres glas. Løgum stak tommelfingrene ind i vestegabet, og hans vældige mave gyngede:

"Drik bare ud, hr. pedel, det er fa'r her, der gi r!" Murre skød ved den tredje flaske selv sit glas frem. Han fnisede undskyldende: det var i sandhed en liflig vin! Han nikkede fidelt til fabrikant Løgum: "Skål, og tak for skænken!" Han så med undren, at alle fregnerne forlod postmesterens ansigt og dansede som stjerner oppe under loftet, uden for verandaen

kørte palmetræerne i karrusel. Efter den fjerde flaske huggede Murre næven i bordet, så hans celluloidmanchet røg ham ud over knoerne. Han skubbede den af sig og så den aldrig siden.

"Nu gi'r jeg en omgang," forkyndte Murre: "Hurra! Hurra! Hurra!" Nu var der endelig bud efter de fem tusind i gevinstsedler her i tasken. Han begyndte at famle efter låsen: "Jens Peter Murres om-gang, – denne her –!" Men fabrikant Løgum løftede sig i sædet, bred og vældig:

"Er De gal mand! Er det min fødselsdag eller er det Deres?" Og han brølede: "Garçon! En boutelje til! Samme etikette!"

"Gym-na-sie-pedel Mur-res omgang!" protesterede Murre tåget. Han havde allerede krammet taskens indhold ud på bordet. Først rejsepasset med kanonfotografiet, der havde kostet ham to kroner og halvtreds, – og han hadede at blive taget af, erklærede han, det var ligesom man fik tappet hjerteblodet ud af sjælen! "Så køn er De sgu ikke," grinede postmesteren. "Men det billede er sgu heller ikke af Dem. Det er ikke af en *pe*-del, men af en *pu*-del – en af dem med støvleknap-øjne, surt overskæg og bakkenbarter!"

Men i samme øjeblik tav alle og stirrede. Murre havde spredt sine sedler ud over bordets vinslatter.

"Her skal I bare se, drenge!" Han talte op: "Fem hundrede, et tusind, to tusind – – fire tusind – –!"

Hr. Løgums pupiller stod stive, tjenerne fra nabobordene vendte sig og skottede. – Hr. Sommersted, der altid gik på kattefjed, med hvide gamacher ud over lakstøvlerne, stod pludselig bag ved Murres stol.

"Fem tusind, fire hundrede, – og en og tredive kroner! Tjener! Træd an! Det hele skal springe!" Murres hånd

indkredsede lokalet: "Alle er indbudt! Og entré gratis!"

Fabrikant Løgums hånd faldt med et klask i bordet:

"Så kan det være nok! Stik de penge i lommen, hr. Murre. Vi skal ikke have spetakler her!" Løgum samlede pengene med øvet hånd, lukkede tasken om sedlerne og stak den i Murres inderlomme: "Og så holder vi op, mine herrer! Jeg drikker aldrig, hvor utilregnelige personers penge ligger og flyder på bordet! Mindst i udlandet! Garçon, regningen, s'il vous plaît!" Dermed rejste han sig. De to andre fulgte ham hastigt.

"Jeg – ville jo – bare –!" lallede Murre. "Jeg ville jo bare have lidt livsens lyst for mine penge!"

Men de tre andre var med ét blevet usynlige at se på.

I det samme bøjede hr. Sommersted sig ned over hans stoleryg:

"*Livsens lyst*, hr. Murre! Ja, var det ikke præcis det, fru Sjuster havde lovet selskabet? Men kom De bare med mig, hr. pedel, så skal De få lidt af mig!" Murre rejste sig og bukkede ærbødigt, han brast derpå i tårer og omfavnede hr. Sommersted.

"Vi skal først en lille tur med toget," sagde denne. –

De stod ud ved en lille station, og så var der en stor og fin marmortrappe højt op med et vandfald midt i ned i en kumme, og mellem kampestenene stod der nogle store og fine kaktus.

"Lad dem bare stå," sagde hr. Sommersted, "det er nogle fjollede kaktusser, og de stikker," men det kneb at få Murre forbi dem. De kom dog lidt efter ind i en stor park med grønne plæner, hvor der var myldrende fuldt af haveinspektører i fine uniformer, og oppe mellem palmetræerne var der buelamper, der skinnede på en stor, hvid facade. "Det er Monte Carlo!" oplyste hr. Sommersted, "og nu skal vi ind i spillesalen!"

Det skuffede Murre, der havde set en film, som hed "Greven af Monte Carlo", at indgangen til spillesalen gik til venstre fra vestibulen og ikke, som i filmen, lige frem, men det havde altså været løgn og bare kulisser, som han nok havde tænkt sig! Der var mindst hundrede lange borde besat med spillere, og det snurrede, så han blev svimmel.

"Men sid ned!" sagde hr. Sommersted, "så går det over," og Murre blev klemt ned i en stol mellem en kropsvær og hvidpudret dame, der lignede en turteldue, men, som hr. Sommersted hviskede, sikkert var hertuginde, og en svær, mørkhudet herre i diplomatfrakke med atlask og lange fingre, der ragede til sig med en lille rive, og som Sommersted sagde, var bankdirektøren. Hjulet kørte rundt med en lille kugle, der sprang og dansede.

"Nu skal jeg lære Dem kunsten," sagde hr. Sommersted venligt. "Kom her med en femhundredlap, så får jeg den vekslet i francs, og så sætter vi på rødt til at begynde med. Gevinsten deler vi!"

Murre så mistænksomt op. "Deler?" hikkede han. "Hvorfor det?" Men så rejste hr. Sommersted sig smækvred og trak i hans ærme:

"Godt! Så tager vi hjem!"

Så føjede Murre sig, idet han ikke kunne støtte på benene og helst ville sidde ned. Hjulet kørte og kom ud med sort. Herren i diplomatfrakken rev Murres to hundredefrancssedler til sig.

"Bravo!" Råbte Murre. "Dér røg de! Den er fin!" Hr. Sommersted smilede overlegent. "Det var bare en prøveballon. Nu sætter vi på nummer femten. Fem hundrede francs! Og

ryger de, sætter vi dobbelt op næste gang. Jeg spiller efter et system, ser De, Murre, som er opfundet af shahen af Persien!"

Han fik travlt med at notere i en lille lommebog. Hjulet stoppede.

"Av!" sagde Murre. "Nu er den gal! Den gav gevinst!"

Sommersted nikkede: "Akkurat! Og nu lader vi gevinsten blive stående på rødt. Det skal nok komme! – og kan De se: Den gik! – Og denne gang igen! Hvorfor laver De ansigter? Er De ked af at vinde? Ja for det er nemlig et godt varsel, når man helst ikke vil! Der er lykke ved Dem, Murre!" Hjulet kørte. "Nej, der røg sgu det hele! Men så dobler vi op næste gang. Kom med et par femhundredesedler til, Murre!"

"Javel, bare ud med det hele!" Murre ragede i seddelbunken og kørte den hen til Sommersted. "Hæng bare i! Lad hele skidtet ryge. Det er det – der – er livsens lyst!" Og han begyndte at skråle skolens morgensang: "Op I raske drenge, det er livets fest!" – Hr. Sommersted måtte tysse på ham.

En halv time senere sagde hr. Sommersted:

"Nu skal De bare se, Murre. Nu har vi to vundet tredive tusind francs, det er godt to tusind kroner, altså lige tusind kroner til hver af os!"

"Hvad har vi!" Murre så urolig op.

"To tusind kroner!" smilede Sommersted, "og nu sætter vi gevinst og indsats på nummer femten igen!"

– I det samme fik han et prik i ryggen af en handskefinger: "Må jeg spørge, hvad foregår her?"

Bag ved dem stod fru Sjuster med tyrolerhat og spadserestok med sløjfe og målte seddelbunken foran Murre.

"Å, pedel Murre ville bare prøve lidt roulette," henkastede Sommersted spagt.

"Nå, så det ville han!" Fru Sjuster samlede seddelbunken og talte den op: "7431 kroner! At De ikke skammer Dem, hr. Sommersted! – Kom så, Murre! De skal få Deres penge igen, når De bliver ædru!"

Hun tog pedellen for næste morgen. "Her er Deres penge," sagde hun og talte dem op for Murre, der blev kold af sved ved at se, at han nu havde de to tusind kroner mere at trækkes med. "Og nu slipper jeg Dem ikke af syne!" sagde fru Sjuster. "Tag så min arm og kom med hen forrest i karavanen. Vi skal til promenade på den amerikanske kaj og bagefter på fodtur i bjergene. Det er to mil at trave, men De har godt af lidt motion! På resten af rejsen står De under min specielle beskyttelse. – Kom så, Murre. Marche!"

"De får herefter værelse ved siden af mit," sagde hun om aftenen, "og plads hos mig ved bordet. Ingen skal mere få lov at gøre Dem fortræd! Lille dumme mandsebasse! Og når vi kommer hjem, tager jeg ud og snakker alvorligt med Dem. De trænger til en moderlig rådgiver! Jeg har den verdenserfaring, som De mangler! – Hr. overkelner, De må gerne skænke et glas portvin med angostura for hr. Murre til dessert efter middagen og på rejseselskabets regning. De ser, at jeg så sandt ikke trækker Dem op, Murre.

Tværtimod! Men kun *et* glas!"

Pedel Murre sad i sin skolekælder en uge senere. Der var sket meget i den uge – derude på hjemrejsen – meget mere, end der burde! Sagde nogen fru Sjuster imod, truede hun altid med at efterlade én alene og værgeløs ude i Europa. – For tyvende gang

gjorde Murre sin kasse op: Der var to tusind mere end da han rejste ud, og fjernere end nogensinde vinkede friboligen i den borgerlige stands stiftelse med alkove og kaktus i vinduet. Og nylig havde fru Sjuster erklæret ham, at hun alene forstod sig på, hvad der var livsens lyst, og han kunne roligt lægge alt i hendes hænder for fremtiden, som han jo allerede havde gjort på rejsen, – hvad han vel ikke ville benægte? "Og så stoler jeg på dit ord, min gode Jens Peter," havde hun sagt. "I kærlighedssager forstår jeg ikke spøg!" – Og nu var det sikkert hende, der ringede på skoleporten, som hun havde anmeldt i telefonen for en halv time siden. Pedel Murre turde ikke som ellers nøjes med at trække i hanken bag sin lænestol, men gik ud og lukkede personlig op.

"Nej, jeg bliver ikke," sagde fru Sjuster, "men tag din hat – nej, ikke den rædsomme portnerkasket! Vi skal ud sammen og se på en forretning. Kom så, Jens Peter!"

Hun tog ham under armen, og han måtte trave med i sommersolheden langs Søerne og ud ad Nørrebrogade. Et held var det dog, at hun ikke forlangte at man skulle give ud til en bil! – Men hun elskede at lade én trave!

"Det drejer sig om en elektrisk rulle med fransk vask og strygeri," sagde hun, "som kan overtages mod kontant udbetaling af 7000 kr. på grund af indehaverens ægteskab, – som om ikke et par nygifte netop bedst kunne hjælpes ad i forretningen! Det er et fund for mig og dig, men selvfølgelig skal du se lokalerne, før jeg bestemmer mig." Hun tog fastere om hans arm:

"Kom nu, og lad være at stirre ind i de butikker hele tiden! Og se nu dér – du var lige ved at smide din pengetaske! Hvorfor

skal du også altid rende om med den? Lad hellere mig få den, til vi skal til at betale for forretningen!"

Murre fik hastigt tasken over i den hånd, der ikke var fastklemt under fru Sjusters armmuskler.

"*Du* skal ikke slæbe på den," mumlede han, "nu i varmen!"

"Men så passer du på den!" Hun bøjede nådigt sin kind ind mod hans: "Husk på, at det er vor fremtid, Jens Petermand! Al livsens lyst for mig og så dig!"

Det gav et gisp i Murres arm, men han fik den ikke løs.

Hun drejede om et hjørne ude i Nørrebrokvarteret:

"Jeg skal lige op i en korsetforretning her et øjeblik. Nej, jeg vil ikke have dig med," hun lagde hovedet på skrå. "Den slags må vente, til vi bliver gift! Bliv pænt stående herudenfor, det varer højst ti minutter, og så går vi videre ud og ser på rulleforretningen." Hun trådte op på stentrappen og løftede pegefingeren: "Og så er du artig, til jeg kommer igen!"

Pedel Murre stod og så op og ned ad den menneskетomme sidegade, svag i knæene og tør i halsen. Solen stak grusomt. Han så sig selv i sådan en varmebølge, som det var i dag, trille en barnevogn med rulletøj rundt til kunder og til grin for alle gadens lømler. Tasken vejede i hans hånd som en klump bly.

Lige ved siden af korsetforretningen var en bagerbutik. Døren blev indefra lukket op på klem, og ud kom en stor brun- og hvidplettet hund, bærende en kurv i munden. Den kom hen til pedel Murre og snusede til hans fingre, så godt det lod sig gøre for kurven. Murre havde hundetække, og den logrede. Murre klappede den venligt og så, at der i kurven lå et kvart rugbrød og seks øre i byttepenge. Det var tydeligvis en af de få trofaste og kloge hunde, der af en fattig familie herude i

kvarteret blev sendt i byen efter morgenbrød, ganske på egen hånd.

Murre så sig hastigt om. Der var ikke en sjæl at se i gaden. Han åbnede tasken og tog konvolutten med gevinstsedlerne frem. "Værsgo!" sagde han og lod de 7430 kr. dumpe ned i hundens kurv. Den ene krone, der var indpakket for sig, beholdt han dog. Det gav et spjæt i hunden. I firspring satte den op ad Frederikssundsvej og hjem til sin familie. –

Pedel Murre blev stående et halvt sekund. Han så for sig værelset med alkove og kaktus i vinduet, forbeholdt en ugift og ubemidlet ældre mand af den borgerlige stand. Ovre ved det næste gadekryds var der sporvognsstoppested. En linje 7 var lige ved at køre. – Konduktøren fik akkurat grebet ham i armen og hev ham op på perronen:

"Er De gal at springe på i farten – så gammel en mand! Har De pokker i hælene?"

Den grå hat

Jeg har før fortalt om Peter Kopp: om hans kup i kompagni med privatdetektiv Lagerqvist i hr. Winkelmanns spillebulevilla på Strandvejen, hvor det muntre hjul løb, og om hans gratis sommerophold i jægermesterens ubeboede villa, samt andet. De historier har jeg erfaret ad faglig vej, men i de senere år, da Peter Kopp er trådt tilbage til det civile liv og har forladt krigsstien for at drive en blomstrende antikmøbelforretning i en af Broernes bedre gader, er jeg som kunde kommet i mere fredelig forbindelse med ham og har mangen gang siddet i en eller anden vegetabilstoppet brandægte klunkestilssofa, nydt en medbragt cigar efter at have budt Peter Kopp, og hørt ham berette en oplevelse fra den tid, han endnu levede på feltfod og, som han sagde, var inde i livets blæsevejr.

"Det er mine memoirer," sagde Peter Kopp, "og politiets protokoller har ikke et ondt ord, som at de kan tilføje om mig, hvor meget de end har søgt at sværte mig med deres fingermærkeblæk! Og nægte mig et borgerskab som hæderlig næringsdrivende her i staden har de aldrig kunnet."

Peter Kopp var endnu en flot mand, omend med begyndende embonpoint, en følge, som han sagde, af en bedre møbleret levemåde. Han havde et majestætisk og intelligent ansigt, men blink i øjenkrogen og et par temmelig udstående øren. "Det er luksusører," sagde Kopp, "og de sidder der ikke for at hindre min hat i at glide ned. Jeg har nemlig et meget stort hjernenummer, som jeg kunne fortælle Dem en historie om fra de tider, da politiet forfulgte mig uskyldig året rundt.

Jeg sad, ser De," fortalte Kopp, "en aftenstund hen imod lukketid på en af vore større restauranter i Vesterbrostrøget, mest søgt af det bedre publikum af artistfaget og den provinsielle købmandsstand på terminsrejse. Det var hen i november. Jeg nød, som jeg altid plejer van hen imod sengetid, en portion lobescowes med en porter til, og havde bestilt mig en curaçao til kaffen. Der var flere morsomme typer i lokalet, blandt andet et selskab svære landjunkere, der var kommet i tre ægte astrakanpelse, som hang ubevogtet henne på knagen, samt fire flotte ulsteroverfrakker, og som nu skålede i champagne med en primadonna ude fra Operasalen og sammes forlovede, en ældre kapelmester. – Jeg havde jo nok set kelneren stå og stirre stift på mig en times tid. Pludselig prikker han mig på ærmet: "Der er en herre ude i vestibulen, som at der vil tale med Dem!" – "Så," sagde jeg. "Måske jeg så må betale først," hvad jeg også gjorde. Jeg tog min hat fra knagerækken – jeg gik altid i bar figur den gang, skønt det var midt i november, men jeg var yngre i det år og ville hærde mig til mine gamle dage. Ude i vestibulen stod en ældre person i en dårligtsiddende vinterfrakke og skulede: "De har nydt lobescowes med porter og curaçao til kaffen!" sagde han. Det kunne jeg ikke benægte, hvorpå han trak sin politiskilling op af urlommen og fortalte mig, at nu var jeg anholdt. Det viste sig også at være rigtigt! Jeg måtte faktisk gå godvilligt ind i en bil og med op på kamret, det var den gang oppe på Nytorv; det var i de gamle gode tider med den ældre retspleje, hvor man ikke risikerede at blive dømt uskyldigt på næsten ingen indicier af nogle kommunelærer- og lygtetænder-nævninge, men der måtte egen tilståelse til; og den

var ikke til at få hos mig, når jeg vidste mig uskyldig, – om det så skulle vare i årevis. Nej! Ikke mig!

Der sad en søvnig overbetjent og skævede op fra protokollen:

"De har spist lobescowes med porter og curaçao til kaffen!" skumlede han.

"Det passer!" tilstod jeg åbent og uden udflugter. Den vagthavende kammerjunker spyttede i blækhuset og skrev en rapport på otte linjer.

"Put ham så ned!" sagde han til en hjulbenet andenbetjent, der stod og drømte gratis op ad væggen. Klokken var godt over ét.

Jeg følte mig noget krænket. "Undskyld," sagde jeg, "hr.! Jeg ved ikke, hvad De hedder, kun at De har magten. Jeg er ikke vant med politiet! Men muligvis vil De oplyse, – hvis at De altså ved det selv – hvorfor jeg er sigtet?"

"Overfrakker!" sagde panserhøvdingen og gabede. "Put ham så ned!"

Så blev jeg af en uniformeret søvngænger slæbt godvilligt tværsover den gamle domhusvestibule, hvor bisp Absalon den gang stod i gibs med en træsabel i hånden lige midt i måneskinnet; – det var fælt. Og så ned i Nytorvsarrestcelle nummer 1 på første sal – med gammeldags bekvemmeligheder. Og jeg, som aldrig havde sat i en arrest før, – her i landet!

Nå, næste morgen blev jeg midt inde i en lang rad af misædere, kroniske alkoholister, gasautomat-tyve og andre varetægtsarrestanter af den lavere adel drevet over Sukkenes Bro og puttet ind i et skab. Der var pladsmangel i bygningen. Der var i de tider fire kriminalkamre om én gang celleskabe, og der var vældig tilgang til faget i de tider, før snapsen blev så dyr

under verdenskrigen. Jeg fik et par lazarusser ind i mit skab, det blev proppet fuldt og vi sad der, pelle melle, men de fleste kom snart ud igen og fik deres bøde knaldet ud for fægt på trappegange. Men nu så jeg, at der var en igen, foruden mig. Han sad dybt inde i skabet og kedede sig.

"Jeg sidder ved fjerde kammer," sagde han. "Jeg er lige bragt herop fra Antoniegades politistation, hvor jeg har siddet natten over."

"Og jeg sidder ved sjette kammer," oplyste jeg, "og har haft nattesæde ovre i celle nummer 1 på Nytorv." Så var bekendtskabet gjort, og vi blev Dus.

"Hvad sidder du for?" spurgte han nok så høfligt.

"Lobescowes og overfrakker," sagde jeg. "Det første har jeg gjort og det andet ikke. Mit navn er sådan og sådan." Og jeg sagde ham, hvad jeg hed.

"Jeg sidder for en pengekasse hos en auktionsholder," sagde han, "og mit navn er Egon Marinus Fogelsang".

"Egon er et dårligt navn!" sagde jeg. "Det bliver man straffet for. Og Marinus er ikke bedre! Men hvad med pengekassen? Hvad skød du?"

"Gid jeg må rådne op!" erklærede Egon fast i stemmen, "om jeg ikke er uskyldig!"

"Nå, godt ord igen," sagde jeg angergiven. For uskylden skal man holde på – inde og ude, i kammer og i celle og i skab, alene for at blive i øvelsen. "Du sidder altså på bekendelse" spurgte jeg.

"Ja gid jeg gjorde! Så holdt jeg mig stiv! Men desværre sidder jeg på *genkendelse*!"

Jeg fløjtede. "Det gør jeg også!" Jeg blev pludselig interessant ved ham. Vi var begge to taget i nat af to forskellige sæt søvngængere og havde sat i hver sin arrest, hvor ingen kendte os af anseelse. Men det var ham, der fik ideen:

"Kunne vi ikke tage og bytte?"

Nu var forholdene altså det for os begge to, at begge vores sager var løbende sager ved hver sit forhørskammer. Der havde sat en sigtet før i hver af sagerne, men han havde været forkert og havde alibi, – både han med overfrakkerne og han med auktionsholderens pengekasse. – Der var derfor en tom plads og et dybfølt savn ved hvert af kamrene og i hver af sagerne, og dér blev vi puttet lige ind uden at passere reglementeret generalia-afhøring nede på politikamret.

Det var dommerne i 4. og 6. kammer, der skulle i lag med vores uskylds blomst direkte og uden grundlovsforhør særskilt som ellers. Vi fagmænd kan jo systemet udenad!

Egon slog mig på låret, så jeg gav mig ved det. "Den er fin!" sagde han. "Ingen kender dig og mig – hverken i 4. eller 6. kammer! Jeg blev skudt på gaden af en dum betjent, der havde et signalement i lommen, som at han troede var mig, og nu skal auktionsholderens folk og alle auktionskunderne op og sværge med deres tre menedsfingre på, om jeg er set færdedes i lokalet i går ved 5-tiden med tyvagtige hensigter!"

"Og jeg skal synes af godt og vel fjorten kelnere og overfrakkepiccoloer," sagde jeg, "samt en halv snes pantelånere. Og ulykken vil, at jeg har skiftet beværtning en hel del i de sidste fire måneder. Jeg var nemlig ikke tilfreds med lobescowes'en, den er min livret ved aftenstide med porter altså og curaçao til kaffen, og derfor rendte jeg byen rundt efter et

bedre madsted. Men nu husker tjenerne mig på lobescowes'en, der er noget særligt så sent på natten. Og når der så tilfældigt har været anmeldt en overfrakke som savnet fra knagerækken eller en bedre pels ved samme lejlighed, har de idioter naturligvis rimet mig og så overfrakken sammen, og det skønt jeg gik fra stedet i lige så bar figur, som jeg kom (– for at hærde mig efter et selvbevaringssystem, jeg bruger, for at holde mig slank)! Og selvfølgelig satte jeg aldrig mine ben på samme beværtning igen med så elendig servering! Men så har altså det dumme politi varet tjenerne i alle byens restauranter om at holde øje med enhver, der køber sig en lobescowes med porter samt curaçao, og så sporvognsstregs ringe politikamret op. Og nu skal du bare se alle 14 kelnere stå på rad og genkende mig i kor! Og lobescowes'en kan jeg aldrig nægte mig fra! Og når der så for hver en portion mangler en frakke! Ja, så er jeg den! ser du – og det uskyldigt!"

"Der er kun fire personer, som at der kan have set mig i lokalet," sagde Egon. "Og det meget flygtigt! Men det var slet ikke for pengekassen, jeg kom dér, men for tandlægen på tredje sal – som jeg kan bevise med en hul kindtand! – og så gik jeg forkert og ind i auktionslokalet, hvor at der er klædelager og hvor pengekassen var gemt under en rulle cheviot, mens chefen var inde og telefonere i boksen bagved. Det er kedeligt nok, at jeg er set. Der er ikke andet på mig, ikke skyggen af et bevis, men genkendelse er også nok til at dømme, selv om det er mened af alle vidnerne!"

"Har du sat her i byen før?" spurgte jeg for en sikkerheds skyld.

"Aldrig! Kun ude i provinserne og er aldrig straffet. Jeg har altid været lige så uskyldig som nu her med pengekassen."

"Du har altså ikke generalieblad," konstaterede jeg. "Jeg heller ikke! Så går den! Og ingen af os har været til identificering endnu! Så ud med dit fødested og fødselsdag! Det spørger de altid om derinde, for at kunne skrive hjem til præsten om ens døbeseddel!"

– Halvanden time efter råbte cellemanden ude i korridoren: "Peter Valdemar Kopp!"

"Javel," råbte Egon og slog knoen i skabsdøren. "Her er jeg." Så trak de af med ham til 6. kammer ovre i den anden fløj af domhuset, hvor min overfrakkesag var for. Mig havde ingen bud efter. – Foreløbig!

En time efter kom Egon Fogelsang tilbage, grinende over hele hovedet. "Den gik!" hviskede han. "Der var mødt 16 kelnere fra alle byens kanter, der stirrede på mig til de var næsten sprængt i pupillerne, og så erklærede de adspurgt under edstilbud, at de aldrig havde set mig for deres øjne før. Og otte grimme pantelånere gik frem på rad og svor på, at det ikke var mig, der havde pantsat så meget som en tolvkroners vindjakke i deres forretninger. Aldrig hr. dommer! Det var ikke ham! Så det bliver frisag omgående!"

Og ganske rigtigt. I samme nu skrålede cellemand Mørkeberg ude fra korridoren: "Peter Valdemar Kopp! De skal over i kamret og løslades!" Egon skubbede fødderne i arresttøflerne, – vi var begge i fængselsgala med kort jakke, ankelbukser og uldsokker; vores eget tøj var i depotet, for at det ikke skulle blive slidt op bag i bukserne af at sidde! Egon Fogelsang nægtede at forlade skabet. "Politiet skal først stikke

mig en undskyldning," råbte han så højt, at hele domhuset rystede i sine fuger og bånd. Men til sidst lod han sig overtale. Så gik han. Det samme gjorde jeg halvanden time senere. Så var det nemlig min tur, og cellemanden overgav mig til andenbetjenten ved 4. kammer, en net og hensynsfuld yngre mand, som imidlertid afleverede mig til kamrets overbetjent, løjtnant Dunder, der affyrede mig mellem dobbeltfiltdørene ind i 4. kammer. Og der stod jeg op ad skranken og kedede mig.

Inde i kamret var der tændt gas, det var i oldtiden, som jeg sagde før. Og assessoren stod i den mørkeste krog af kamret mellem to reoler og lurede på mig. Og så lige med ét sprang han frem til skranken med et sæt, som en hanløve, smækkede lorgnetterne på næsen og snerrede mig ind i ansigtet: "Hvor har De siddet før?"

"Aldrig!" erklærede jeg rolig og overlegen. "Aldrig! Jeg er arresteret uskyldig! Og for første gang i mit liv."

"Godt! Så kender De ikke assessor Knudsen!"

Jeg tilstår, at jeg blev kuldskær helt ned i uldsokkerne, for nu forstod jeg, at jeg var kommet til det allermest morderiske kammer i hele domhuset og til assessor Knudsen, der er den for sin grusomhed mest ansete dommer indenfor alle fagmænd. Jeg begyndte at bande Egon Fogelsang. Han kunne ikke uafvidende have sendt mig ind til 4. kammer og ladet assessor Knudsen springe i struben på mig. Og nu var Egon tilmed på fri fod! Og i mine gangklæder ovre fra fængselsdepotet!

"Nå, Egon Fogelsang!" grinede hr. Knudsen. "De kan nægte til De bliver blå i ansigtet! Men nu lader vi simpelthen vidnerne se på Dem."

Ind kom fire hovne og mutte herrer. De tre var i bisampels, den fjerde i elegant lysegrå ulster, sidste model. Det var faste auktionskunder i klædefaget.

"Se på det der!" råbte assessor Knudsen og pegede med fingrene ad mig. "Kender De den sørgelige genstand?"

De tav alle fire bomstille, men nikkede. Hr. Knudsen så misfornøjet ud. Jeg havde tidligere af en kollega hørt om hans kneb: Når vidner ikke genkendte en tiltalt skulle de efter aftale med hr. Knudsen nikke. Kendte de ham, skulle de sige højt og lydeligt Ja! Nu nikkede de! Den var altså fin!

"Lad prokuristen komme," råbte Knudsen. En lille væver og nervøs herre kom ind. Han synede mig længe forfra og bagfra.

"Var det den person, De mødte på trappen på vej ned fra lageret"? spurgte Knudsen og skulede.

"Jeg må se ham i overtøj først," erklærede prokuristen spidst og tog uanmodet plads på en af kamrets rørstole. Overbetjenten vinkede ad mig med pegefingeren: "Kom så, Egon!" –

Lidt efter blev en bylt bragt ud til mig i celleskabet. "Vil De iføre Dem Deres beklædningsgenstande!" Det var en blå habit, meget net, en lang lysegrå overfrakke og en lidt løjerlig højpuldet lysegrå filthat. Bukserne stumpede en smule. Værre var det, at jeg revnede vesten, da jeg trak den på, i rygsømmen. Egon var smal over skuldrene. Men det havde han godt af!

"Skal jeg ind i det antræk?" spurgte jeg forarget. "Til mannequinopvisning! Hvad?"

Jeg trådte over kammertærsklen med et lille fikst ballettrin, spredte kælent armene ud og drejede mig på tåspidserne med vrik i hofterne ligesom til musik, hvorpå jeg nejede.

"Det er ham!" råbte prokuristen i høj diskant. "Jeg kender ham på hatten!" Den lille abekat dansede hysterisk rundt om mig. "Den hat er ikke til at tage fejl af!"

Det var virkelig også en ualmindelig tosset hat; med tilløb til at være rundpuldet fra fødslen, men så pludselig blev den flad ovenpå. Og med en bred idiotisk skygge.

"Der er andre hatte til af den facon!" sagde jeg vildt.

"Ikke i hele verden!" råbte prokuristen og svingede sine lorgnetter i snoren. "Men jeg synes jo nok, at den sad lidt mere fast på anholdtes hoved – da jeg så ham på trappen, og ikke så meget på snur!"

Det stemte: hatten sad og red oppe på issen af mig – jeg med mit hjernenummer! Men nu fældede den hat mig!

"Det er godt!" brølede Knudsen. "Arrest!"

– Jeg sad i tre måneder. *På bekendelse.* Jeg tænkte venligt på Egon i den tid. De tog mig straks første dag over i bureauet og målte mig op. Vi må have Deres biografteater, sagde bureauchefen, og jeg fortalte en lang historie om min fødsel, opdragelse og første ungdom, men det gik jo alt sammen på Egon Fogelsangs navn. Ligeså med fingermærkerne. Selv var han sluppet for måling, det gjorde anholdte altid den gang, når de ikke blev arresteret, men løsladt straks. Så nu står mine længde- og bredde-mål på hans kort i politiets skuffearkiv den dag i dag! Men hvad kan det skade mig? Det bliver politiets egen sag, når de ikke har orden i deres systemer.

Jeg var lige fra 4. kammer blevet kørt i cellevogn ud til Vestre Fængsel, så der var ikke fare for at nogen af Nytorvsbetjentene skulle genkende mig. Og Egons civiltøj med øvrige tilbehør blev sendt ud på Vestre Fængsels depot under mit nummer.

Jeg sad altså i tre måneder og ærgrede mig. Hver tiende dag fik jeg en køretur ind til kamret og blev præsenteret for adskillige honoratiores i auktionsfaget. Auktionsholderen selv var en politiet velkendt person, der flere gange havde været i klemme for at sælge partivarer, der var pantsat af fallenter lige før konkursen, og flere af hans folk var straffede med tugthus før og måtte ikke sværge nogen noget på. Pengekassen havde stået på lageret med hele dagens beholdning frit fremme på en disk under principalens opsyn; men da han blev kaldt til telefonen, lagde han, som han plejede van, en klæderulle over kassen de to minutter, han var borte, og det øjeblik havde lejlighedstyven benyttet. En kontorist havde været anholdt en uges tid, men var vidnefast i frokoststuen, da tyveriet skete. Tyven var uden tvivl en tilfældig person lige fra gaden, og talløse eksistenser kom og gik til og fra auktionslokalet dagen lang. Men nu skulle det altså være mig! – eller rettere Egon! Hvad jo altså kom ud på ét!

Hvad der ærgrede mig mest var, at pengekassen havde indeholdt over fem tusind kroner i femhundredekroner-sedler! Og her sad altså jeg, mens Egon gik fri og frank omkring i min nye blå vinterhabit, med nøglerne til mit logis i lommen og med min porteføljе indeholdende femogfyrretyve kroner samt med mit guldkronometer i kæde! Og så var han tilmed muligvis ikke uskyldig i de fem tusinde, auktionsholderen manglede – hvad samme herre for resten havde godt af – bekendt som blodsuger og ågerkarl som han var!

"De skal ikke blot sidde julen over!" lovede hr. Knudsen mig, "men udover påske! – og overbetjent: Når har vi pinse i år?" –

"Sidst i maj!" – "Nej, De kan spare dem pinsetøjet i år, hr. Fogelsang! Stol på det." –

Det var hårdt for en mand som jeg, der er vant til at have min fri natur, og kosten var jo ikke af den bedste, skønt der var lobescowes hver fredag! Og jeg sad og kom til at hade Egon! Jeg var vis på, at han havde gjort det med vilje. Han havde sikkert hørt om 4. kammer, der blandt kolleger hed Rottefælden, fordi døren gik ind, aldrig ud.

Nå, for mig måtte den dog åbne sine filtbetrukne fløje en dag! Og for det kan jeg takke disse fem fingre og Bertillons brillante system! Fingermærkemetoden var først lige trådt i brug den gang – det var jo i stenalderen, som jeg sagde Dem. Og en dag fandt en tilkaldt ekspert i fingeraftryk på at efterse auktionsholderens pengekasse. Og ganske rigtigt: Dér sad på låget foruden auktionsholderens fem fede fingerballer, et fuldt sæt lange fingre, der kun kunne være tyvens efterladte og egenhændige visitkort. Først måtte hele auktionspersonalet og alle kunderne op og strække fingre med papillotlinjer og det hele. Men det blev jo, som det hedder, negativt, og så kom raden til mine fingre. Nu manglede det bare, at de skulle passe, tænkte jeg, klogere var jeg ikke den gang! Men hus forbi! Der er ikke to fingre ens i hele verden, det måtte hr. Knudsen selv bekende, og det var ikke aftryk af mine fingre, der sad på pengekassen og var påført heksemel for at blive synlige og fotograferet i kabinetsformat!

Og nu kom prokuristen tilmed løbende op i kamret og havde ikke sovet om natten, for dagen før havde han i Nørrebrogade mødt en herre, der gik med en grå og højpuldet hat lige magen til min (eller altså Egons).

Han gjorde mig en formel undskyldning for skranken: "Det er ikke den herre, jeg så på trappen. Det var en ligesom lidt mere klein person." Det ville han sværge på med lovens ed!

Alligevel lod de mig sidde en uge til. Så kom overbetjent, løjtnant Dunder, og var meget fornærmet. "De er demitteret," sagde han, "skønt De ikke fortjener det, men det er også sidste gang!" Og en undskyldning af kamret sådan som Egon fik, den gav han mig ikke, skønt jeg var lige så uskyldig i hans pengekasse, som han i mine overfrakker.

Men retsbuddet var flink og skaffede mig en cigaret til hjemturen, og så spadserede jeg ud på fri fod igen, iført Egon Fogelsangs lysegrå overfrakke og hans højpuldede filthat. Det var som sagt en tosset hat.

Jeg generede mig, når jeg spejlede mig i vinduesruderne. Folk vendte sig om efter den hat! Den hang på et par af mine tindingehår, og det var blæsevejr, jeg måtte klamre mig til den. Jeg gik ind i en gadedør, for at presse den fast på min hovedbund, og nu forstod jeg, hvorfor den hat var så snæver i sin omkreds, for Egon havde stoppet papir ind under svedremmen på den indvendige side af hatten. Jeg gik længere ind i gadedøren, hvor der var ensomt, og fik papiret pillet ud. Det var et tyndt lag aviser. Blandt andet. –"

Peter Kopp gjorde en pause og pattede eftertænksomt på sin cigar.

"Nå, så gik jeg jo hjemad. Jeg havde ingen nøgle til mit logis, den havde jo Egon, men jeg kunne føle udvendig fra, at døren til mit lille enkeltværelse på den høje kvist i Nansensgade var varm. Der var altså i kakkelovnen. Jeg bankede ærbødigst på, og

hvem kom ud i skjorteærmer? Egon Fogelsang! Han havde ligget på min sovedivan og læst i en romanbog.

"Nå, er du kommet ud," sagde han fornøjet. "Det var også på tiden! Vi har snart forår nu, og jeg skal en tur til provinsen. Her er dine nøgler. Tak for lån! Og her er lånesedler på din blå habit og dit guldur! Må jeg så til gengæld få min overfrakke! For du går jo altid i bar figur!" grinede han.

"Tak fordi du har holdt værelset varmt til mig!" sagde jeg og overlod ham frakken. "Og så god vind på rejsen!"

"Hør," sagde han og skævede skråt opad, "lad mig også få min hat. Det er en hat, jeg holder meget af," tilføjede han og rakte hånden op efter min isse.

"Værsågod." Jeg rakte ham høfligt hatten. "Mig passer den alligevel ikke." Jeg tilføjede: "Selv ikke efter, at jeg havde pillet papiret ud."

Han stirrede ondartet på mig: "Hvad har du pillet ud?"

"Papiret under svedremmen! Jeg havde jo mere hjerneomfang end du, ser du."

"Papiret! Hvor gjorde du af det?"

"En gammel avis fra den femte november i fjor. Værsåartig. Jeg har gemt den til dig."

Han endevendte avisen. "Der var mere i den!" sagde han og skulede.

"Var der? Det kan jeg umuligt tro."

Han trådte et skridt frem. "Ti femhundredekrone-sedler!" sagde han med fråde om munden.

Jeg rystede lidt på hovedet: "Så? Hvor skulle det være fra? Fra auktionsholderens kasse? Men Dem har du da ikke taget. Vel? For du holder jo på din uskyld. Ikke? Både i arrest og ude!"

Han så truende op og ned ad min person. Men derved blev det! Det var ikke blot i hjerneomfanget, at jeg var stærkere end han!"

Lykkefugl

Historien blev fortalt i en pause under et ret ualvorligt bridgeparti på en af "Assurandør-Klubben"s mødeaftener. Fortælleren var den vidtkendte direktør F. C. Carstens:

"Siden vi taler om det sjælelige kompleks: "*Mindreværdighed*", som Freuds disciple har gjort så moderne," begyndte Carstens, "så kan jeg berette om et besynderligt eksempel af arten, der i ret generende grad har krydset min vej.

"Mindreværdighedsfølelse" er jo, som vi ved, en følelse hos visse individer af egen ringhed – i forhold til alle andre eller i forhold til det ideal, vedkommende har fablet for sig selv om at nå. Man har villet fordanske ordet til "underlødighed." De "underlødige" er personer, der konstant føler sig som undermålere. Denne følelse hæmmer al deres id og færd, de vover ikke at gribe om livets chancer, de går forkuede og forkomne om, skævende forknyt eller besk til de gladsindede lykkemænd, der i spring avancerer dem forbi. De lever et mørkeliv under vægten af evig selvforagt – der, underligt nok, ofte er latent selvovervurdering. De har alt for ofte sammenlignet sig selv foran spejlet med et overmenneskeligt ideal. Og har fået kvalme ved det fjæs, de så! Det er vel den evige historie om naturens muntre søn, den lykkebårne Aladdin og den skumle tvivler, Nureddin – uden lampe! –

I gamle dage – ja det er skam over ti år siden – da mit selskab, *Nordeuropæisk Reassurance*, endnu var et lallende barn, der med ringe kapital men ustyrligt vovemod kastede sig ud i forsikringsverdenen – havde vi på vort hovedkontor, hvor jeg

den gang var afdelingschef, en yngre assistent, der led af udtalt mindreværdighedsfølelse. En selvdyrkende ringhed udi egen indbildning.

Måske var det allerede hans navn, der havde gjort ham modløs én gang for alle. Til sit uheld hed han Snusck – Peter Mathias Snusck – et navn der ligesom arvesynden var annammet i uskyldighed fra en tysk indvandret fader. Og snusket var Peter Mathias født, snusket voksede han op, Peter Snusk kaldte lærere og kammerater ham i skolen, og snusket og sjusket var han på kontoret. Allerede af vane tror jeg. Og måske af en egen indædt stolthed – akkurat på samme måde som en egen stædig stolthed forbød ham at forandre sit snuskede navn.

Måske lå også hæmningens årsag dybere – en ardannelse efter en fortrængt og indkapslet sjælslidelse, en brødefuld tanke, et sammenbrudt begær – hvad ved jeg? – noget gemt og glemt men giftigt, som Freuds psykoanalyse måske kunne hæfte og slæbe frem til dagslysets åbne skafot. Givet er det: reelt var Peter Mathias Snusck ingenlunde en sinke. Blot forsømt af andre og af sig selv.

Han var en skidt kammerat, fordi hans kammerater optrådte skidt over for ham. Eller måske var det omvendt! Han var en forsømmelig kontormand, fordi kontoret forsømte ham. Eller var det måske omvendt? Hvad ved man? Årsag og virkning bider sig selv i halen. Selv sagde han – og han talte gerne om sig selv i små snerrende replikker på kontoret eller i længere klynkerier på hjemvejen fra dette til dem, der ikke slap fra ham – selv sagde han, at et evigt uheld forfulgte ham. Således forklarede han virkningen af sit snuskede anlæg. Udefra og ikke indefra: uheld, miskendelse, forurettelse!

Med uheldet var det så som så. Faderen døde pludselig. Sønnens skoleliv blev afbrudt kort før afgangseksamen. Virkeligheden var, at drengen uvægerligt ville være faldet igennem. Ikke på grund af manglende åndsevner. Men ved manglende erobringsevne. Han var ingen vinder, fordi han manglede vinderfølelse. Han var ikke respekteret, fordi han følte sig urespektabel. Var det så et held eller uheld, at han ikke gik op til eksamen, men fik uforholdsmæssig stor gage som en lille sjusket og snusket kontorist?

Hans kammerater sprang ham forbi. Også jeg. Og vi var jævnaldrende. Jeg blev assistent fra volontør før ham. Det var jo kun selvfølgeligt. Han blev hængende. Han havde lim under fodsålerne. Måske fordi han følte hele livet som en limpind, han uhjælpeligt var hoppet på.

Siden, da "Nordeuropæisk" blev startet med mig som afdelingschef (og allerede fra første færd som designeret direktør), sendte jeg bud efter Peter Mathias. (Vi kaldte ham blandt kontorets kammerater altid ved fornavn. Af en udæskende finfølelse, der gjorde ham endnu mere indædt og ond!) Jeg bød ham en assistentplads. Var det endelig heldet, der tilsmilede ham? Han var hjemsendt fra sin forrige plads med en hjertelettet og mager anbefaling. Nu tog jeg ham. Af medlidenhed måske. Han hadede mig derfor – syg ved at vide sin jævnaldrende som chef. Var det så et held for ham, at jeg bød ham en plads *under mig*?

Han var lille af vækst, sortladen, med lave tætte bryn, stikkende små øjne, altid på vagt – efter ondskab udefra – eller måske af ondskab indefra. Hvad ved man! Men hans pande var ikke lav, den var hvælvet og bred som hos intelligente personer.

Blot øste han ikke af dens skal, dertil manglede han mod, den var kun en galdefyldt og bitter kalk.

Mange mænd af lav vækst har en særlig trang til selvhævdelse. Til ophævelse af den kropslige mindreværdighed. Det gjaldt sikkert den legemlige undermåler Napoleon Bonaparte. Det gælder ikke sjældent krøblinge. De higer til vejrs. De oparbejder ved forøget slid det medfødte svind i organismen. Hungrende efter hævn for den forvoksede eller vækstløse krop, forcerer de al anden evne for at nå så højt, at de kan se velvoksne mænd over hovedet.

Men Peter Mathias var mindreværdighedsføler helt igennem. Han var snusk fra top til tå, fra hjerterod til yderste fiber. Han var manden uden charme, komplet og i renkultur. De gamle sondrede mellem lykkemand og nidding. Han var nidding. Håbløst. Eller fandtes der et trylleord, der kunne løse? Hvo ved? Et lykkeglimt udefra måske. Det er herom, jeg skal fortælle."

Direktør Carstens vedblev:

"Det kritiske øjeblik kom ved et bridgeaftenselskab hos mig. Allerede mens jeg kun var afdelingschef, havde jeg gjort mig til fast regel at invitere mit personale et par gange hver vinter til en kammeratlig sammenkomst i mit hjem. Vi var alle energiske bridgespillere, og jeg havde ikke færre end otte bridgeborde i gang de aftener i min ikke helt uanselige ungkarlelejlighed – den gang før jeg købte "Strandslottet" ude ved Rungsted. Nå, jeg bad altså personalet, hele personalet – min sidst ansatte bogholderiassistent Peter Mathias indbefattet, ja, i ganske særlig grad indbefattet. Ikke for at modarbejde hans mindreværdighedskompleks, det var håbløst, men for ikke at stimulere det øvrige personale til manglende ydmyghed ved at

se sig foretrukket på en kammerats bekostning – eller for ikke at indblæse dem en ilde anbragt medynk samt forurettethed på denne oversete kollegas vegne.

Nu, mine gæster kom altså, min souschef, Selander, mine to bogholdere, samtlige fuldmægtige og assistenter samt skrivemaskinemassøsen og stenografkunstnerinden, der var perleveninder med had i øjenkrogene. Dertil den udmærkede matematiker, der er vort selskabs højt anskrevne forsikrings-tabel-beregner. Derhos var til stede nogle få private venner, et par direktører for nogle større selskaber og enkelte andre udsøgte navne – for at få mit personale til at føle sig som hædersgæster.

Peter Mathias kom sidst af alle i håb om ubemærket at glide ind i kredsen. Derved kom han ind mellem to rækker souper-utålmodige gæster, udsat for alles blikke. Pyntelig var han jo ikke; hans lille Vesterbroskrædder havde ikke begreb om buksebygning, og der stak en selvmorderagtig strop op fra smokingkraven, slipset skævede om kap med blikket og han var umådelig forkølet. Alle veg til side for hans ustyrlige nysen, da han kom ind i den varmere stueluft, og det medførte den åbne allé for hans bane samt almindelig opmærksomhed. Han hadede mig i al ydmyghed, da jeg venligt rakte ham hånden til velkommen.

Jeg tror, han drak tæt til souper'en. Han modarbejdede sine hæmninger efter evne, men selv min næstbedste chateauvin gjorde ham blot dybt melankolsk. Jeg fik ham efter bordet anbragt ved et bridgebord, slatten og gul som en strandvasker, sammen med skrivemaskinediva'en, frøken Broholm og min yngste volontør. Den flotte blonde pige betragtede ham

dræbende gennem sine hornbriller, og strandvaskeren begyndte ydmygt at skylle væk fra sin stol for håbløst at gå til søs igen.

"Nej, bliv siddende!" trøstede jeg nænsomt med en solid hånd på hans skulder. Der var rigelig med vat at tage i.

"Vi mangler en fjerdemand," sagde skrivemaskinetraktøsen spidst. "Vi må vist hellere fordele os ved de andre borde."

"På ingen måde!" Jeg overvejede lynsnart, hvor stort et mål af chefsgunst, der var godt for en kontorist. Inde fra mit tyrkiske rygeværelse vinkede mine tre venner, spritdirektøren, stabslægen og chefredaktøren – landets tre fineste bridgespillere, som de herrer ved – og mit faste parti.

"Nej," råbte jeg tilbage. "Jeg er optaget af mine unge venner her!" hvorefter jeg skød en stol frem, satte mig resolut og afbrød den kolde bølgelængde mellem frøken Broholm og strandvaskeren, der omsider landede på sin stol igen med et stød som på et klipperev. Jeg fik volontøren til makker.

"Vi spiller vel en halv øres?" foreslog jeg venligt. Muligt var det ydmygende for mine medspillere. Men der var intet andet at gøre. Der var tre uger til personalets gagedag.

Vi spillede en times tid eller så. Peter Mathias spillede yderst mådeligt. Det var meget svært at skaffe ham et stik. Han undgik alle de chancer, jeg bød ham. Hans flip var flosset, neglene meldte grand i sort – kløer! For ham var ingen redning! Det så jeg. Det tænkte jeg.

Og så skete det:

Jeg skulle give. Volontøren over for mig havde vasket. Baghånden tog af, jeg gav kort rundt, kortene blev taget op. Jeg så på mine. Jeg var renonce i spader og kunne med sindsro

melde hjerter. Frøken Broholm meldte to ruder, meget vel, volontøren støttede mig med to hjerter. "Og så De!" – Jeg nikkede til min kontorist. Han meldte næsten uhørligt to spader. Mit blik kom i det samme til at strejfe min lille kontorist. Han var et sekund rød som en gadekryds-signal-lanterne for åben passage og gulnede så langsomt ned igen til spærret. "Pas!" sagde både frøkenen og jeg i anden omgang. Volontøren vovede sig op til tre hjerter, og "tre spader" meldte gadekrydslanternen aldeles grøn, idet han lagde sine kort plat ned på bordet. Han lænede sig tilbage i stolen. Frøken Broholm gav et lille klangfuldt suk. "Gud! Han er besvimet!"

Men Peter Snusck samlede sine kort. Med et grynt, næsten som en klynken, vendte han dem åbent, ned i række over spillebordet. Og der lå de: *Tretten spader!* Lagt i orden fra es til konge.

Jeg tror, jeg råbte et eller andet; i hvert fald eksploderede de otte spilleborde til vildt kaos, og i næste nu stod alle bridgeherrerne omkring os med stive øjne:

"Tretten spader!" De gispede. "På én hånd!"

"Det kan man rigtignok kalde spilleheld!" sukkede frøken Broholm let misundelig og rystede sine gyldne lokker.

Jeg smilede vemodigt: Når så denne stakkels fyr endelig havde held, var det i noget så banalt som bridge! Og så tilmed i ½-øres.

Men i det samme blev en lang, knoklet pegefinger bagfra rakt hen forbi min næse. Dér stod professor Maximilian Brodersen, vort selskabs verdensberømte matematiske ekspert.

"Held! Kalder De det held! Det sker ikke én gang hver million'te år!"

Min hæderkronede ven, stabslægen, nikkede samstemmende. "Ja, jeg mindes i hvert fald aldrig i mit liv – –!" –

Og han var hen imod de firs!

"Et øjeblik, mine herrer!" fortsatte matematikeren. "Jeg skal nu udregne for Dem chancen for at få 13 spader på én hånd!" Og han tog en bridgeblok. "Det beregnes ved, hvad vi kalder permutationer. Jeg kan nu efter en hastig udregning fastslå, at de 52 kort i et bridgespil kan fordeles mellem fire spillere i et antal måder, som jeg gør op til 53.644 kvadrillioner, 737.763 trillioner, 488.792 billioner og et vist antal millioner gange – uden at samme fordeling går igen.

Dette kolossale antal chancer er der altså imod, at alle kortene en gang igen vil falde nøjagtig som nu i aften på de fire hænder. Hvis hele jorden var dækket med bridgeborde, hvor der blev spillet nat og dag, ville der gå mindst en milliard år, før de samme kort faldt igen på de samme fire hænder – blot ved et af bordene!

Så det kan man jo gerne nøjes med at kalde held," sluttede professor Brodersen og puttede min bridgeblyant i sin vestelomme.

Han tilføjede: "Naturligvis er der lidt større chance for, at kun en af spillerne får 13 bestemte kort på hånden. Her altså 13 spader. Jeg vil efter løselig beregning skønne, at det vil ske en gang igen om ca. 300 millioner år med et bridgebord pr. kvadratmeter over hele Jordens overflade og ved spil nat og dag.

"Hver 300 million'te år!" sukkede frøken Broholm og så tilbedende hen på Peter Mathias, "De er sandelig en lykkefugl, hr. kontorassistent!"

Chefredaktøren noterede i sin lommebog. "Må jeg få den til mit blad! Overskrift: *En tre hundrede millioner procents lykkefugl!* Hvad var Deres navn, hr.?"

"Mathias – Peter Mathias –" Adspurgte standsede undselig.

"Peter Mathias! Udmærket." Redaktøren lukkede lommebogen med et klap. "Og det der er sket i aften, vil altså ikke ske igen før om 300 millioner år – meget vel! – og er sandsynligvis heller ikke sket nogen sinde før i Jordens historie. For der var jo ikke bridge i kridt- og jura-perioden. Vel hr. doktor? Og om 300 millioner år –! Så kan godt et helt andet spil været blevet moderne. Whist eller l'hombre måske igen. Det skifter jo hurtigt nu til dags! Men nu håber jeg, Deres regnestykke er rigtigt, hr. professor!"

"Tallene lyver ikke, hr. redaktør!" sagde professor Brodersen skarpt.

Alle så betaget på min lille kontorist. Denne skuttede sig i stolen: "Måtte – måtte jeg ikke bede om et glas vand?"

Han tømte glasset og rejste sig. "Jeg tror hellere, jeg må gå hjem –," fik han frem. Han så også syg ud, men der var noget i hans blik, der ikke var helt passende for en syg mand.

Jeg fulgte ham ud. "Farvel," sagde han og mødte skulende ondt mit blik. Hans tone var studs. Og han sagde ikke tak for i aften.

Nå, nu tager jeg selv ikke tal højtideligt, jeg har ledet landets fornemste forsikringsselskab med, om jeg så tør sige, eminent dygtighed – uden at være særlig snedig i regnekunsten; det har jeg mit personale til. Og livet spotter tallene, selv om de i reglen passer godt nok. Efter almindelig sandsynlighedsberegning skal der således gå 2000 år, før samme farve kommer 30 gange i

træk i Monte Carlo, men ikke desto mindre gav rouletten rødt 32 gange i følge kort efter spillebankens åbning! Og nu fik jo min lille kontorassistent virkelig også de 13 spader stik i strid med al sandsynlighed. Og er det ikke mest usandsynligt af alt i verden, at noget virkelig hænder langt hyppigere end al sandsynlighedsberegning tilsiger! For det gør det nemlig. Nå, men i hvert fald tog mit selskabs professorekspert tallene højtideligt, – det er han jo engageret til af selskabet, – hele dagspressen tog det højtideligt med kæmpeoverskrifter og stor uenighed i taleksperternes indlæg. Hele mit personale tog sagen højst alvorligt, og det samme gjorde den lykkelige vinder af de usandsynlige 13 spader. Jeg har sjældent set det fænomen, som englænderne kalder et svullent hoved, så opblæst som min lille kontorassistents. Han bevægede sig om i lokalerne, som rullede han på pneumatik. Frøken Broholm blussede som en rose over sit tangentstakit, og han nikkede nedladende. Han smækkede hovedbøgerne i med øredøvende knald og røg cigar i kontortiden trods mit forbud på væggen (til publikum!).

"Hvad fanden er der i vejen med ham?" spurgte min nye afdelingschef en månedstid senere. (Jeg var lige i de dage blevet selskabets direktør). "Hvad der er i vejen?" svarede jeg. "Simpelthen, at han har tabt sit mindreværdighedskompleks." Men det forstod afdelingschefen naturligvis ikke. Han havde ikke studeret Freud'ske problemer som undertegnede.

Der gik tre måneder. Jeg tør nok antyde, at hr. Peter Mathias – således kaldte den landskendte bridgevinder sig nu – at min yngste assistent altså var blevet højst utålelig. En gang gav han mig en skarp reprimande i hele personalets overværelse. Tilmed for en ren bagatel! Han optrådte nu i splinternyt dress fra en

fashionabel skrædder og med brillantnål i en regnbueskinnende kravat. Død og pine! tænkte jeg med kuldegysen. Vi må vist desværre have kasserevision. (Han sad med en lille kasse for porto og kontorinventar). Men en skønne morgen et par måneder efter lå der på min pult et åbent brevkort med to linjer om, at hr. Peter Mathias ikke kom mere – og ikke engang en hilsen til personalet! Samme dag sagde frøken Broholm op og lod rødmende forstå, at hun skulle giftes. Hun sagde ikke med hvem, men vi gættede jo uden større besvær.

Yderst hed om ørerne fik jeg fat i min afgangne assistents kasse. Den bestod i en sparekassebog, og den udviste et indestående af præcis de 6721 kr., der efter opgørelsen skulle være i kassen.

"Men hr. direktøren bemærker nok," sagde selskabets i hast tilkaldte revisor, "at indførslerne i bogen angiver, at hele beløbet har manglet i godt to måneder og først er indsat på ny for fire dage siden." Nå, derved var intet at gøre. Pengene var jo i behold.

Så gik der igen et par måneder. – Det var lige i højkonjunkturtiden med det voldsomste børsjobberi, landet nogen sinde har set. Og en dag møder jeg på strandvejen hr. Peter Mathias i en mægtig, blålakeret luksusbil sammen med en blond Venus i pels og med skildpaddebriller, men let genkendelig som min henfarne Remingtonvirtuos, frøken Broholm. Den drabelige bilist havde nær kørt mig og min lille to sæders dukkevogn ned. Men han hilste for øvrigt meget pænt, om end en smule protegerende.

"Ved direktøren ikke, at han er i kompagni med den kendte vekselerer Frank Buster?" oplyste min afdelingschef. "Han skal have tjent eventyrlige penge på dampskibe og svovlsyre –" (med de 6000 fra min sparekassebog som første indskud, forstod jeg nu). "Han har haft vældigt held," vedblev afdelingschefen med imponeret og sænket stemme, "lige fra den dag han havde de berømte tretten spader!"

"Bortfaldet mindreværdighedskompleks," fastslog jeg, dog kun mumlende, da de ord jo, som sagt, var spildt på afdelingschefen.

"Det siges for resten, at han, sammen med Frank Buster, er begyndt at købe forsikringsaktier," vedblev afdelingschefen og skottede uroligt til mig.

"Ja," sagde jeg. "Jeg har nok bemærket en stigning i kurserne, der ikke er helt sund. Men vær rolig. Der er sørget for, at træerne ikke vokser ind i himlen."

Men der var åbenbart dårligt lukket for himlen. For kurserne på forsikring steg noget aldeles forrygende. Også "*Nordeuropæisk*".

"Det er kun en boble!" sagde jeg. "Pas på, den eksploderer en skønne dag"!

"Ja, og vi med!" nikkede afdelingschefen! "De og jeg og hele bestyrelsen med et knald i luften, lige så såre Buster & kompagni sidder med aktiemajoriteten!"

"Tror De, det betyder storm på selskabet?"

"Generalstorm, hr. direktør!"

Det var for øvrigt ganske officielt. En blok var dannet med opkøb af "*Nordeuropæisk*" for øje. Kort sagt: majoritet for blokken på generalforsamlingen, krav om fantastisk dividende,

udvidelse af aktiekapitalen, friaktier – væk med den gamle direktion og bestyrelse og ind med Buster & kompagni! Navnlig med kompagni!

"At hr. Mathias kan nænne det mod sit gamle selskab!" sagde afdelingschefen bedrøvet.

"Manglende hæmninger!" forklarede jeg forgæves.

"Og så tænke sig, at han tjente sin første spekulationsgevinst ved penge, stjålet fra vor kasse."

"Vist ikke," sagde jeg. "Det begyndte med, at han fik tretten spader i bridge!"

De sidste krigsår fremelskede en helt ny type på aktiemarkedet – en skare af snuskede og sluskede personer med sjusket og smudsket moral – slimdyr nede fra sumpen, der boblede til vejrs og lå i overfladen som oliefede og dvaske blærer, spillende i regnbuens mest skidne farver, indtil krigens kadavergas gik ud af konjunkturerne, og hele markedet sank slapt ned som en tømt byld.

Herhjemme blev Buster & Co. den anførende pæleorm i den rådne aktiebørs. Hans specialitet var storm på gamle solide selskaber ved kunstig oppustning af papirerne, bemægtigelse af aktiemajoriteten og så en rask lille generalforsamling med krav fra den sejrende aktionærgruppe på udbytte og friaktier samt bestyrelse og direktion erstattet med de sammensvornes ledende slyngler. Og sjælen i Buster & Co. – thi selve Frank Buster sad ovre på sin nykøbte historiske herregård i Thy, opdunstet og drukken, og skød til skive efter champagnepropper langs egetræspanelet med revolver – men sjælen i hans bande, var altså den nye vekselerer P. Mathias,

hvis han da kunne kaldes for en sjæl efter at han havde mistet sit mindreværdighedskompleks!

Jeg så ham ofte ude på restauranter eller på børsen. Den lille, ydmyge Peter Snusck med det skulende had i øjensprækkerne var blevet en firskåren, forspist og fræk livsnyder, klædt på af byens flotteste skrædder, pralende med latterbrøl og næveslag i bordet i den tætte kreds af lydige meningsfæller ved stambordet over champagnekølerne på den mondæne restaurants frokostterrasse. Mig vinkede han til med et nådigt grin over skulderen.

"Gammel kollega! Hvad behager! Men nu er det mig, der har udspillet!" Og hans latterkluk nede fra den muskuløse mave meldte tretten spader.

"Alt, hvad han rører ved, går!" sagde vekselererne ved noteringstid. "Pas på P. Mathias, hvad han hausser, det stiger, hvad han baisser, ryger ned! Det var ham, ved I nok, der sad med tretten spader i bridge en aften hos sin gamle chef – den idiot! Det hænder ikke én gang hver 300 millioner år!"

"Ja, det stemmer!" brølede P. Mathias så. "Og det er mig, der har de tretten spader på hånden herefterdags! Og stik så dem, om I kan!"

Jeg indså, at skæbnen havde bestemt P. Mathias til mindreværdighedsfølelse for at undgå, at et ondsindet og uappetitligt individ fik frit spil for sit ækle begær. Hans nederdrægtighed var fra barndomsalderen indkapslet i en skal af selvforagt. Men så fik han tretten spader, og skallen revnede. Den chance lå så langt uden for al sandsynlighed, at den ikke var forudset af det nådige Forsyn, der våger over vi andre

honnette menneskers sikkerhed. Den sande Peter Snusk var sluppet ud af buret, og nu styrede han lige løs på mit selskab.

"Vore aktier er oppe omkring 250," stønnede min afdelingschef, "det er aldeles unaturligt, året har kun været middels, vi står for en verdenskatastrofe; vi kan højst forsvare at give ti procent i udbytte – Mathias-gruppen forlanger tyve – og friaktier er ganske ud i det vilde!"

"Fuldkommen rigtigt!" sagde jeg. "Overskuddet må henlægges til reservefond!"

"Men næste fredag har vi jo den årlige generalforsamling, og så går det løs! Peter Snusk – P. Mathias altså – vil møde på hele gruppens vegne, og han skal have fået en mund så gemen og skiden, som vi ikke drømte om i de tider, da han gik her oppe på kontoret og holdt den lukket. Og han elsker os jo ikke fra den tid. Hvad mener hr. direktøren, der er at gøre? Det er "*Nordeuropæisk*"s ruin inden et år, hvis Snusk-gruppen får magten. De får slagtet selskabet og forsvinder selv i ly ude på markedet efter salg til topnotering, og Fanden tage deres eftermænd. Hvad skal vi dog stille op med de aktiemordere, hr. direktør?"

"Jeg skal tænke lidt over det," lovede jeg. "Måske skal jeg snakke lidt med vor ven, hr. Snusk. Jeg træffer ham nu og da i Assurandør-Klubben (– ikke den, vi nu sidder i, mine herrer, men dens forgænger med lokale i Bristolhotellet, inden vi fik renset alle snuskerne fra krigstiden ud).

Nå, jeg traf da også tre aftener senere hr. Mathias i klubbens lokaler. Jeg havde forsynet mig hjemme fra med det fornødne for alle tilfældes skyld. Jeg kendte hans vaner.

Peter Snusk sad ved et bridgebord med tre fæle kumpaner, alle i smoking. Og det var ikke ½-øres, de spillede! De brugte for grin tyske reichsmark-sedler som jetons, beregnet efter kurs. 1 million mark gjaldt 14 øre.

De røg alle ægte Havana med mavebælter lige så brede som d'herrers signetringe.

"Spil nu ud for Satan!" brølede Peter Snusk, men sidemanden var pludselig blevet dårlig af for megen aftensmad med mere. Jeg stod nær ved bordet og smilede venligt til den tomme stol.

"Kom og slå sædet i!" råbte Peter Snusk, da han så mig. "Det er min gamle direktør, mine herskaber, lad os give ham en tjans med, hvis at han er kapitalstærk nok!"

Vi spillede en time. Så opstod der en pause, hvor vi blot sad og røg Havana eller rullede tommelfingre. En af kumpanerne fortalte en meget omstændelig og malproper historie. Omsider fik han glemt pointen, og så syntes jeg, det var min tur til at bidrage til livsglæden:

"Det er blot en lille kortkunst," sagde jeg og tog kortbunken (klubbens velkendte fabrikatmærke, De ved, blåt marmoreret på bagsiden. Fås over alt). "Jeg lærte tricket af en berømt bondefanger og falskspiller," vedblev jeg, "som jeg i mine unge juristdage var defensor for. Nu skal De herrer se. Jeg beder en af Dem – vil De, hr. Mathias, være venlig måske? – at blande. Min ærede sidemand til højre tager af. Og så giver jeg. – Å, undskyld," afbrød jeg, "står der ikke et vindue og klaprer deroppe? Jeg synes det trækker noget ganske nederdrægtigt!" – Alle så bagud over skulderen, men det viste sig i øvrigt at være en misforståelse med vinduet. Imidlertid gav jeg kort rundt.

Jeg bøjede mig frem og pegede på hr. Mathias' kortbunke. Jeg så ham fast ind i øjnene. "Der ligger 13 spader!" sagde jeg. "Vend Deres kort!"

Han rørte sig ikke, blot stirrede på mig.

"Vend Deres kort, hr. Snusck!" sagde jeg skarpt. "Nu! Rask!"

Han sad fuldkommen stiv. Hans sidemand vendte tjenstvilligt kortene for ham. Og der foran min forhenværende kontorist Peter Snusck lå ganske rigtigt 13 spader på rad. Jeg slap ham ikke med blikket. Jeg mødte et par øjne så hvide som kridtkugler, og opfangede en svag lyd som en rallen, halvt kvalt af den snævre flip.

"Du Almægtige!" kom det fra sidemanden. "Det troede jeg kun kunne hænde igen om 300 millioner år. Hvordan Fanden kan det gå til?"

"Ganske simpelt," sagde jeg. "Jeg lod de herrer blande og tage af. Men i baglommen havde jeg et andet spil kort, ganske magen til og bragt i orden hjemmefra – med samtlige spader lagt på plads – i første omgang som nummer tre, dernæst hvert fjerde kort en spader. Følgeligt faldt alle spader hos baghånden – altså hr. Mathias! Ikke spor af hekseri!"

"Ombyttede kortene?" Sidemanden måbede.

"Ja, ganske simpelt. Mens de herrer så efter den åbne trækrude. Her" – jeg tog i inderlommen – er det andet spil kort – "det, der hører til her i klubben."

Peter Mathias Snusck bøjede sig ludende frem over bordet og fremrakte en usikkert rystende pegefinger: "Men den gang – hjemme hos Dem – forrige gang –? Det var jo Dem, der gav –!

Og så lavede De samme streg –? De tretten spader!" Hans mund gik op i et gisp.

Jeg nøjedes med at knibe øjnene sammen og smile. Langsomt sank han sammen som en sæk, der tømmes for luft. Lykken lækkede ud af ham. – Nå, men det gjorde jo i og for sig ikke noget."

Direktøren stoppede her sin fortælling og nippede værdigt til sit glas med tør sherry.

"Men generalforsamlingen?" spurgte en tilstedeværende.

"Javist. Vi havde jo ventet en større opposition med storm på bestyrelsen; og de menige af den revolutionære gruppe sad da også i salen og skumlede med mishagsytringer under min glimrende indledningstale, hvor jeg manede til ro, forsigtighed, med moderat dividende og overførelse til reservefond. Da jeg var færdig, og dirigenten spurgte, om nogen ønskede ordet, var der ingen, der meldte sig. Oprørsgeneralen manglede. Peter Snusck var ikke mødt."

"Hvad pokker er der gået af ham?" hviskede min afdelingschef bag min stol. "Han sidder hjemme og græder," forklarede jeg. "Han er ganske simpelt blevet den gamle Peter Snusck igen!"

Nå, så fik vi decharge. Oppositionen havde tabt hovedet, og vi blev alle genvalgt. *Nordeuropæisk* gled stoltere end nogensinde før frem ad sin bane! – Peter Snusck sad dog ikke hjemme og græd. Han sad i en vinstue og var meget fuld. Men stærk portvin giver ikke den art mindreværdige personer mod i farens stunder, – tværtimod en kulsort og håbløs melankoli. Thi sandheden med mindreværdighedsfølelsen er, at den er uafvendelig panik, en dump og evig rædsel i hjertets dyb, en angst, der lammer alt liv. Der skal store ting til, for at opløse det

kompleks. Mindst 13 spader skal der til! Men det sker kun en gang hver 300 millioner år. Og ve så den, der ikke tror, når lykken er ham nær!

Nå, ja, mine herrer. Kort efter kom den store deroute. Markedet raslede ned, de oppustede aktier sprang med et knald, og Buster & kompagni fik ikke solgt i tide. Frank Buster sad for længst i gummicelle som håbløs delirist. Og hans "kompagnon" – min lille kontorassistent! Godt, som jeg lod Dem forstå: Hans lille snuskede hånd skælvede, da øjeblikket kom. Denne frygtelige tid, da mægtige banker faldt, vældige selskaber brast! Ve, den der tøvede med at sælge ud! At vente på opgang betød blot undergang. Og vente kunne alene den, der var lammet af sin mindreværdigheds angst!

Peter Snusck ventede – helt ned til bunden af markedet. Og dér lå han!

Nu rejser min tidligere kontorassistent i patentherreseler for et firma på Nørrebro. Og Remingtonvirtuosen, frk. Broholm, har vi på vort hovedkontor igen, Gud bedre det! Ak ja, således kan det gå!" Direktøren så filosofisk ned i sit sherryglas.

"Sig mig blot, hr. direktør," kom en stemme. "Den første gang, De gav kort – og der blev 13 spader – hjemme hos Dem selv – var det også – en kortkunst og et trick, De havde for med Deres uheldige kontorist?"

Direktøren rettede sig majestætisk. "Et trick? Undskyld, min herre, jeg snyder ikke, når jeg spiller bridge. Selv ikke, når det er halv-øres!"

Mimose-strålerne

Jeg må desværre tilstå, at denne historie blev mig fortalt i Kong Hans' Vinhus og på et meget sent tidspunkt af natten. Jeg vil dog anføre, at jeg ellers ikke er kendt-mand i disse farvande, men var forledt af et par venner efter et langvarigt selskab til at se indenfor i dette lokale, der sædvanlig kaldes St. Hans-bar, og hvor man nok efter lukketid kan smutte ind ad en bagdør. Det er et komfortabelt og hjemligt lokale i rygesalonstil, med dybe Chesterfieldstole, kobberstik efter Boucher og Fragonard (fra tiden) på væggene, og rummet med den cocktailrystende ekspert og det mere lette kavaleri på de høje bartaburetter gemt diskret bag bløde portierer. Interiøret indeholdt kun herrer. –

I de små timer er her hyggelig familiestemning, og alle titler lægges stilfærdigt bort fra bord til bord. Vi var snart i selskab med hr. A, B, C og hr. X og hr. Y, der henholdsvis var konsul, ritmester, kontorchef og redaktør m.v., men nu var bare: "Hør De dér i hjørnet med den indgroede monokel!" Kort sagt, stemningen var god, skønt mit selskab holdt sig til mocca.

En herre i gråt spadseredress gik frem og tilbage over gulvtæppet, støttet til en guldknappet malakkastok, og fremførte bemærkninger. Hans bordfælle var derved ladt alene og sad synlig deprimeret i en krog. Det gjorde os ondt for denne, der var en mand af uhyre kropslige dimensioner, i elegant smoking, men meget krøllet skjortebryst. Lidt efter sad vi ved hans bord. Han forestillede sig som en person ved navn Brunius.

Hans umådelige ansigt var ubevægeligt som en indsø, kun pandehuden kunne drages i lange folder som bølger op mod bredden af det sandfarvede issehår. "Tak," sagde han, da vi tog plads: "Portvin, en hel portvin, og intet uden portvin!" Han tilføjede: "Vinkortets nr. 36 er at foretrække."

Selv når han sad ned, var hans omfang overraskende, såvel i tværsnit som i højden, hovedet rugede som en tordensky over et bjerg, bringen var enorm, og det var massivt stof – knoklerne talte med! – Han fortalte os et par utroværdige historier.

Den gråmelerede herre med malakkastokken spadserede forbi og sagde til os over skulderen: "Tag Dem i agt for ham! Jeg har siddet med ham et kvarter! Og nu må jeg ud og gå lidt på gulvet!"

Herren i sofahjørnet rejste sig majestætisk med den vældige arm udrakt og en dirrende pegefinger. Nu først kunne vi se, hvor uhyre høj han var, han nåede næsten helt op til glasloftet. Men han fremkom ikke med ytringer og kunne åbenbart ikke lide at stå op længe ad gangen, han satte sig bragende. Han nikkede højtideligt:

"Jeg forstår, mine herrer, at De undrede Dem over min usædvanlige legemshøjde. Men jeg har ikke altid været således." Han lænede sig tilbage. "Tværtimod!"

Da det sidste jo ikke undrede os, og vi udtalte dette, rokkede han besværligt med sit mægtige hoved. "Nej, ikke blot da jeg var lille dreng. For to år siden!"

Han foldede hænderne om sit glas og så os truende ind i øjnene. "Det er en trist, men enestående historie." En af os skænkede i hans glas.

"Har nogen af de herrer hørt tale om "mimose-stråler"?" – Det havde ingen af os.

"Nej, naturligvis. Sagen kom ikke til offentligheden, og strålerne er siden aldrig blevet til noget. Men nu over to år efter kan det ikke skade nogen, at jeg fortæller Dem historien." – Herren med stokken kom igen forbi og henkastede til os: "Tag Dem nu i agt." Hr. Brunius nippede til sit glas. "Han er vist beruset," ytrede han roligt.

"Det er som sagt godt to år siden," fortalte hr. Brunius så. "Jeg var forlovet med en ung dame, der var datter af en admiral, eller rettere sagt en viceadmiral. Jeg var den gang allerede en høj og muskuløs mand, omend et hoved lavere end nu samt af udmærket ydre. Jeg er født af velstående, men hæderlige forældre og udlært i forsikringsvæsenet. Min fornemste evne er nemlig beregningskunsten. Jeg kunne uddrage kubikroden af et tal med indtil ni cifre allerede fra mit tiende år og vil gerne omregne et hvilket som helst beløb fra devalueret sterling til guld for Dem, hvis De ønsker det, i hovedet. Det var derved, jeg kom i forbindelse med viceadmiralen, der ikke kunne regne, skønt han var amatør i matematisk fysik med sin eneste datter Josefa som assistent i sit hjemmeindrettede laboratorium. Hun regnede heller ikke godt, men var meget smuk og meget flittig til sine studier. Jeg var som sagt den gang i besiddelse af meget stor charme, Josefa elskede mig ganske overmåde meget, og jeg kunne også rigtig godt lide hende. Sagen var, at jeg var ualmindelig atletisk og velvoksen, men hun kun en lille prop, selv om hun satte næsen højt i vejret over, at hun kunne forstå Einstein, mens jeg bare kunne hovedregning. Men hun havde dejlige blå øjne. Når jeg tog hende op i mine arme og gyngede

hende helt op til loftet, blev hun vred og sagde, at jeg ikke respekterede hende. Det blev hun ved med at sige, lige indtil jeg gav hende en gyngetur igen. Og således blev hun ved. –

Jeg var egentlig kommet ind i familien som beregner for hendes fader, der som sagt var en fremragende matematiker. Når han ikke var på togt med eskadren, trak han i en gammel, hvid tropeuniform, der var halvt ædt op af svovlsyre fra akkumulatorbatteriet. Han havde indrettet sig en køjeplads i laboratoriet for at være nær ved sine måleinstrumenter og Crookes-rør, og dér måtte jeg sidde oppe nætter igennem og udregne formler, for imellem tal var han hjælpeløs. Han var ganske forrykt, men ellers en meget elegant og imponerende person, når han optrådte klædt til taffel, med Medidje-ordenen og Den opgående Sol hægtet på sin gala. Min Josefa stod ham bi, iført hornbriller og lyseblå pyjamas. Hun var fuldkomment hjemme i faderens videnskabelige forsøg og kunne det hele udenad:

"Nu skal jeg forklare dig det alt sammen," sagde hun på vor første forlovelsesdag, "og prøve, om jeg kan få det ind i din store dumme hjernekiste. Det er egentlig en dyb hemmelighed mellem mig og papa, og den vil engang gøre os verdensberømte. Dig med, hvis du kan tie stille. Hør nu altså. Vi er i færd med at opdage nogle ganske splinternye stråler. Er du med?"

"Javel!" sagde jeg, forberedt på det værste.

"Du ved jo nok," vedblev hun, "at der er noget, der hedder radioaktivitet. Ja, man må jo tale til dig som til et barn, så stor du også er! Men du har måske hørt tale om et par navne som

madame Curie, Becquerel, Rutherford, dr. Milikan og Niels Bohr, for ikke at tale om Einstein!"

"Aldrig før nu," sagde jeg. "Og sandheden i ære.

Men bliv ved mit barn!" Jeg satte hende op på mit venstre knæ. Hun vejede knap 46 kilo.

Hun satte sig tilrette. "Hør så, du tykpandede Goliat: Du ved altså ikke, at alle ting på Jorden, jeg og du og stole og borde, glas og porcelæn, kort sagt alle mulige og tænkelige ting består af bitte små stykker, der hedder molekyler, masser af billioner på centimeteren, og de deles igen i atomer og atomerne igen i elektroner, der pisker rundt om en kerne i et værk og er så små, at du ikke kan gøre dig nogen forestilling derom, men det er dem, der laver stråler sådan i en slags stærk bølgegang og går hundredtusind mil i sekundet. Der er både noget der hedder alfastråler, og beta- og gamma, og mange mange andre. Og nu kommer hemmeligheden. Pas nu godt på!"

"Javel," sagde jeg. "Jeg skal nok holde dig fast."

"Ser du: Papa siger, at alle stråler, der bølger ud i luften eller i æteren, som luften jo egentlig hedder, bare er et slags bombardement af små usynlige elektroner, der ligesom granater rammer andre genstande og slår dem itu. Det er derfor røntgenstråler kan gå tværs igennem et menneske lige ind til benet. Men nu har papa altså regnet ud, at der også må findes stråler, der har den virkning, at de trykker alle atomer, som de rammer, tæt, tæt sammen. Forstår du, så hele den ting, som atomerne udgør, svinder ind og bliver mindre. Er du med?"

"Javel," sagde jeg. "Ligesom tøj, der kryber ind i vask!"

"Hvor er du jordbunden! Nej – ligesom en blomst trækker sig sammen, når den røres af Solens stråler! – Eller også er det

omvendt! – Derfor har vi kaldt de nye stråler for "mimose-stråler". De bevirker ganske simpelt, at afstanden, der skiller atomerne fra hinanden bliver mindre, og så bliver naturligvis den ting, der består af atomerne, også meget mindre! Vi nedbryder altså atomerne, ligesom lord Rutherford og dr. Milikan for ganske nylig bar gjort og vakt umådelig opsigt i alle aviser verden over! Vi lærer, kort sagt, atomerne at flytte sig! Det hele er regnet ud teoretisk og vi har allerede apparatet. Det er det, der står derhenne. Opdagelsen er gjort, nu mangler vi blot at lave strålerne, har vi først dem, er det hele i orden. Så kan vi gøre enhver stor ting ganske lille!"

"Ja, tak, det har du forsøgt med mig!"

"Ikke nær nok! Men om en uge eller to har vi strålerne, så behøver vi blot at puffe til atomerne, når vi vil have en eller anden ting mindre!"

"Udmærket. Men hvad glæde kan I egentlig have af det?"

"Hvor er du dog dum! Sæt for eksempel, at jeg skal have mig en ny kjole. Jeg så en yndig model i Maison de Paris i går, det var en drøm, forsikrer jeg dig! Men den var selvfølgelig alt for stor. Der findes ikke den modelfacon, der er mignon nok til min skikkelse. Godt! Så hænger man blot modelkjolen ind i apparatet og sætter strålerne på. Så puffer de alle atomerne i kjolen sammen, lige til det er nok og kjolen passer! Så lukker man bare for strømmen og har sparet syløn!"

"Eller," hun blev ganske ivrig, "for nu at tage dig selv. Hvis du nu for eksempel sidder og skal tænde dig en stor Havannacigar, men jeg har lyst til at ryge en cigarillos. Så sætter vi bare din havanneser ind i apparatet, så har vi min cigarillos! Er du så

ikke stolt af mig?" – Nå, så gav jeg hende en gyngetur op under loftet.

Apparatet stod midt i laboratoriet. Det lignede et af de røntgenapparater, som man bruger, når man vil fotografere en skæv rygrad eller rævehagl i sædet efter en klapjagt. Det havde et særligt batteri og en lang sort tragt eller tud, der pegede ind i et kammer helt belagt med metalplader, og som Josefa kaldte blykamret. Det blev sat i gang, ved at man sluttede strømmen, men stråler kunne man ikke se noget til. "De er også usynlige," sagde Josefa, "akkurat ligesom lysstråler er usynlige i mørke! Men vent bare, strålerne kan komme ligesom et nys!"

Viceadmiralen var i juli måned ude med eskadren og Josefa opholdt sig alene i laboratoriet, mens jeg var på besøg i eftermiddagstimerne, når jeg var færdig med mit arbejde som kontorchef i forsikringsanstalten. Admiralen havde inden sin afrejse på det strengeste forbudt os at røre ved noget i laboratoriet og havde til yderligere sikkerhed demonteret akkumulatorbatteriet, der hørte til stråleapparatet. "Men det gør ingen ting," sagde Josefa, "jeg forbinder bare kontakten med lysledningen, det virker også meget kraftigere, og tænk hvor glad fader vil blive, når han kommer hjem og jeg har gjort opdagelsen!" Så sluttede hun kontakten, uden at der dog skete noget.

Det var en søndag eftermiddag og folkene havde udgang. Josefa og jeg var derfor alene i villaen. Vi var begge inviteret ud til ung dans hos nogle venner, og Josefa stod i sideværelset og strøg en balkjole ud med et elektrisk strygejern. Hun var altid forsinket, og der var også noget med et broderi, hun skulle have færdigt til en venindes fødselsdag, og nu var hun kommet til

kort med broderegarn. Hun havde kun en dukke silke nummer 8 og skulle bruge et meget finere nummer. Men det var søndag og garn var ikke til at opdrive. "Godt," sagde Josefa. "Jeg sætter blot nummer 8 ind i apparatet, og hvis opfindelsen lykkes lige med ét, har jeg med det samme det garn, jeg skal bruge. Nummer 8 skrumper ganske simpelt ind til nummer 12!" –

Et sammenstød af i sig selv ganske naturlige omstændigheder førte til resultatet:

Josefa havde en lille grøn selskabsfugl, der ofte fløj frit om i laboratoriet. Naturligt nok fik den øje på broderegarnet og ønskede at bemægtige sig samme. Jeg indså hurtigt faren og var i et spring inde i blykamret, hvor silkegarnet hang ned i en tråd fra loftet. Fuglen slap ud i tide, men i næste nu slog gnister ud af apparatet og mig selv, og i det samme skrumpede jeg ind."

Et par stemmer ude i lytterkredsen omkring hr. Brunius afbrød i stærk protest:

"Næh – hør nu! –"

Fortælleren så sig majestætisk om: "Mistroes jeg? Mistroede man måske prof. Røntgen, da han i 1895 meddelte verden, at nu kunne han se tværs igennem et menneske og helt ind til benet, eller kaptajn Marconi måske, da han i 1897 erklærede, at han kunne sende bølger gennem æteren med budskab fra land til land! Er det så et større under, at stråler kan presse atomer sammen til miniaturformat? Den gamle historie om sandheden i en nød, simpelthen!

Jeg tillader mig derfor at fortsætte: Det, der skete, var altså, at jeg blev forkortet uden at tabe i valuta, men altså projiceret ind til mindre format med samme indhold. Jeg var ganske mig selv som før, blot med en højde af knap 16 centimeter, efter at

jeg heldigt var sluppet ud af blykamret, inden der skete noget endnu værre. Jeg kunne jo være blevet reduceret til det absolutte nul!" Fortælleren tænkte sig om. "Ja, måske endog til negativ!"

"Gjorde det ondt?" spurgte en tilstedeværende.

"Absolut ikke! Blot faldt jeg jo et stykke, da mine ben trak sig sammen nedefra og opad. Men samtidig blev jeg jo lettere."

"Det passer ikke," protesterede en stemme ude fra kredsen. "De beholdt Deres vægtfylde selv i det lille format!"

"Min erfaring taler ganske mod Deres," kom svaret tørt. "Og hvad tyngdekraft angår, slutter jeg mig til professor Einstein og ikke til mr. Newton. Lad det være Dem nok. – Det eneste, jeg altså mærkede, var, at al ting om mig var vokset enormt. Stole- og bordben var som en skov af mahognistammer om mig, da jeg forpustet løb hen over gulvtæppet og omsider fik sat mig ned på en garntrisse, der lå efter Josefas håndarbejde.

Josefa råbte i det samme fra det andet værelse: "Der er sket kortslutning med strygejernet! Og det er søndag! Hvor får jeg fat på en installatør?"

"Belysningsvæsenet har vist en vagt til det samme," oplyste jeg henne fra trissen.

"Hvad siger du?" råbte hun tilbage. "Hvordan er det, du mumler. Men nu ringer jeg til min installatørs privatnummer!" Det gjorde hun, og lidt efter kom hun ind og fik øje på mig:

"Det siger du ikke!" udbrød hun. "Sagde jeg ikke, at en gang lykkedes det nok! Og så gratulerer du mig ikke en gang?"

"Jo," sagde jeg. "Til lykke!"

"Tal lidt højere," sagde hun og lagde sig på knæ bøjet ned over mig. "Hvor er du sød, jeg kan meget bedre lide dig sådan! Men

hvor var det godt, at ikke min selskabsfugl blev formindsket, den var da blevet helt mikroskopisk!"

Hun rejste sig. "Men nu har vi straks installatøren. Jeg må have den balkjole færdig til klokken 9, ja, du må naturligvis sende afbud. Jeg ser ind til dig siden!"

Hun kom også en halv times tid senere. "Jeg kan ikke høre et ord af, hvad du siger, din stemme har alt for små lydbølger, men nu stiller jeg en mikrofon med højttaler ned til dig." Hun hentede en sådan fra laboratorieskabet.

"Det er en køn historie," sagde jeg ind i mikrofonen. "Du vil vel ikke have, at jeg skal gå på kontoret i morgen i den tilstand!"

"Ja, jeg kan ikke lave dig om! Og jeg kan også bedst lide dig sådan, du var så stor på det før!"

"Men kontoret!" råbte jeg ind i mikrofonen. "Havde jeg været en af personalet, gjorde det mindre, men kontorchefen er den, der må gøre hele arbejdet!"

"Vi skriver bare afbud," sagde Josefa og tog et stykke brevpapir. "Se her, nu skriver jeg: Ja, sygdom kan det jo ikke kaldes! Men altså, jeg skriver: På grund af et øjeblikkeligt mindrebefindende bedes jeg undskyldt et par uger." Hun lagde papiret foran mig. Det var så uhyre som en snemark. "Skriv så dit navn under!"

Jeg prøvede med min fyldepen, der jo også hørte med til mine indskrumpede ejendele. "Nej, hør," sagde Josefa. "Det navn er jo ikke større end et punktum!" Hun tog sin fyldepen. "Du må vist hellere gå med den hen over papiret."

Jeg omfavnede hendes pen med begge mine arme. Den vejede som en bjælke, og blækket flød fra den som en flod tjære. Ved at trave frem og tilbage og i bugter over papiret fik jeg

malet mit navn med armlange bogstaver. "Det er lidt småt," sagde Josefa, "men lad gå. Nu smutter jeg ind og klæder mig på til i aften. Om at brodere bliver der jo desværre ikke tale, hyg dig nu for i nat dér på snippen af portieren. Jeg ser ind til dig i morgen tidlig!"

Denne nat står for min erindring som en frygtelig oplevelse. Klokken seks blev jeg vækket på mit ubekvemme leje i en portierefold ved, at en brølende orkan gik gennem laboratoriet. Alle Helvedes ånder var sluppet løs, og et vindstød som en skypumpe hvirvlede mig ud fra portieren.

Det var støvsugeren! Jeg fik i tide kastet mig ned, men et sekund var apparatets frygtelige stålgab, uhyre som en tank, lige over mig. Heldigvis så den unge pige mig ikke, så en skandale blev undgået. Det lykkedes mig at komme om i læ bag et stoleben, og jeg var foreløbig frelst. – Klokken otte kom katten ind i laboratoriet."

Fortælleren tømte sit glas og tillod os at skænke i det på ny. "Fritag mig for at fortælle om den kat. Jeg satte i vildt løb hen imod sprækken mellem laboratorieskabet og væggen, men katten havde allerede set mig. Den sprang. Et øjeblik mærkede jeg dens rovdyrånde, en klo som en sabelklinge flængede min nye smoking i hele dens længde. Men jeg var katten for smidig. Et sekund efter sad jeg inde i min hule mellem væg og skab, sanseløs og skælvende, mens kattens umådelige pote ragede ind i sprækken efter mig som efter en mus. De to gule pupiller glimtede som fyrtårnslamper udenfor. – Omsider kom husjomfruen med fløde til katten, og jeg fik fred.

Hen ad kl. elleve viste Josefa sig, endnu i pyjamas. Hun fløjtede ad mig: "Hvor er du henne?" Jeg stak forsigtigt hovedet

frem fra sprækken. "Å, den slemme kat!" sagde hun og lukkede døren for dyret, der på ny viste sit vældige tigerhoved med mægtige bakkenbarter og tænder som en hvalros. "Har du været meget bange, dit lille skind?" Hun tog mig op på sit skød: "Har det været en rigtig kedelig nat? Og jeg, som var ude og danse! Jeg må rigtignok skamme mig! Ikke sandt?"

Hun strøg mig med lillefingeren over håret, men det, hun forstod ved lempe, var som at blive striglet med en harve. "Men nu skal jeg være så god, så god imod dig! Hvor kunne jeg dog lade dig sove på det bare gulv! Men jeg kunne dog ikke godt tage dig med op i mit sovekammer, vel? Det ville dog ikke være rigtig passende!"

Hun satte mig fra sig på bordet. "Vent et øjeblik, så skal du se, hvad jeg har fundet på til dig. Men fald ikke ned, mens jeg er væk!" Lidt efter kom hun med sin gamle dukkestue, som hun havde hentet oppe på pulterkammeret." – – –

Fortælleren gjorde en lang pause. Hans øjelåg faldt halvt til, han åndede lydeligt gennem de store, langbørstede næsebor. De vældige, glatragede kæber forlængede sig. Pludselig tog han sig sammen og så sig forbløffet om:

"Godt – hvortil kom jeg? – Nå, jeg boede en uges tid i Josefas gamle dukkestue. Det var for resten et helt dukkehus, der kunne lukkes til om natten med store skodder (for katten!) Jeg havde en fem værelses lejlighed med bad og et nydeligt lille køkken med en spritlampe i komfuret, lidt gammeldags, men det var jo ti år siden Josefa fik det hus til sin fødselsdag, og møblerne var jo ikke egentlig moderne, men gamle polstrede nøddetræs med klunker, og billederne på væggen var glansbilleder fra Josefas lille album forestillende en baby støttet

til en stor newfoundlænderhund og den lille gratulant med violbuket hos grandmama. Der var ikke et ærligt funktionalistisk stålmøbel! Sovekammeret var tapetseret med brugte frimærker, og der var masser af stivede tylls-omhæng, men sengen var ret god, skønt edderdun er et lidt vel stift underlag for en person i min tilstand. Bomuld var at foretrække!

Josefa skændte lidt over den flængede smoking og ville ikke tro, at det var katten. "Men nu skal mo'r sy lille trøje og små pyjamas," sagde hun, og da klæde var for svært, anvendte hun crepe de chine trods min protest. Det var da også noget slemt tøsetøj, jeg fik at gå med! – og ikke noget for en selvfølende mand. Men hele dagen sad Josefa og syede dukketøj til mig eller kogte på sit dukkekomfur små æblestykker til kompot, gulerodsfars og sellerikage. Josefa var vegetarianer, heldigvis, ellers havde hun sikkert budt mig stegt spurv!

Josefa morede sig dejligt, fortalte hun, og var så lykkelig for mig, sagde hun, som om jeg var hendes egen! "Nu har jeg endelig fået mig en livsopgave," gentog hun, og klædte mig af og på i et væk med alle de forskellige habitter, hun komponerede til mig, endogså en pjerrot til dukkekarneval og en husaruniform, så jeg skammede mig ved at se mig selv i dukke-dagligstuens pillespejl. Men jeg måtte jo trække i, hvad hun lagde frem til mig hver morgen! Og i den garderobe måtte jeg sætte mig til tebordet med dukkerne, der beboede nederste etage. Der var i alt fem, den fede blondine, Svanhvide, babydukken Tove, en væmmelig tøs i badedragt, vampyrdivaen Marlene Gloria med grønne odaliskøjne, drengepigen miss Mascott, en fræk unge, der var onduleret hos en rigtig frisør, og

endelig dukkedrengen Sonny Boy, en ækel knægt med pandehår, og som jeg en gang måtte lempe ud af vinduet, fordi han sad og bredte sig i min yndlingssofa. Der sad de og gloede nok så hånligt på mig, som om vi var ligemænd, til jeg hev min gulerodspuré i deres dumme fjæs! Josefa tilbød endogså at låne sin lille fætters dukketeater til mig, for at jeg kunne deltage i dilettantkomedie, "Jorden Rundt" eller "Kaptajn Grants børn", hvortil personale fandtes i en æske, men jeg skulle ikke have noget af at optræde med de flade papfrikadeller!

Hver dag klokken et kom Josefa med en lille niece, der var knap to år og ikke rigtig kunne tale endnu og derfor ikke sladre. Josefa gav hende lov til at lege med mig, men barnet var ikke god ved sit legetøj og lod mig ligge og flyde i en krog (udsat for katten!) sammen med vampyr-Marlene og den modbydelige Sonny Boy. Somme tider fik hun lov til at køre mig en tur i sin dukkevogn ude i Fælledparken – ud i luften skulle jeg jo – og så gjaldt det at ligge stiv for ikke at vække opsigt, når niecen og de andre fjollede tøse legede børne-fremmede med mig nede i parkens sandkasse og støbte små buddinger til dessert, hvorpå de proppede mig munden fuld af grus med deres store beskidte fingre!

Således gik flere uger –!" Fortælleren standsede, hans mund blev stående åben. "Flere uger," gentog han omsider, "– i træk."

Der opstod en lang pause. "Men til sidst," indskød en af os. "Til sidst slap De dog fri, siden De sidder her i dag! De fandt altså et middel?"

"Vi talte meget om det," kom det langsomt fra fortælleren, "Josefa og jeg. Det kunne jo ikke gå i længden. Og det begyndte også at kede hende. Sagen var nemlig, at en kavaler fra hendes

sidste bal var begyndt at komme på visitter, og han måtte nødig se mig, for at det ikke skulle føre til, at han mistænkte Josefa for noget, forstår De, ud fra en nærliggende misforståelse af min størrelse. Først havde Josefa tænkt på at skaffe mig selskab, når hun tog ud til eftermiddagste med sin kavaler, og hun talte om at lokke flere veninder, hun ikke kunne lide og gerne ville skære ned, ind i blykamret, så vi blev en hel liliputkreds; men da hun prøvede med den værste af dem, ville apparatet heldigvis ikke virke. Hun tænkte meget over tingen og sagde, at hvis hele verden blev formindsket på én gang, ville slet ingen mærke forskellen fra nu. "Men, måske," sagde hun, "kunne man løse hele det sociale problem ved hjælp af maskinen. Når hele menneskeheden blev lavet om i miniature, var der jo bedre plads til den på Jorden. De kunne leve af myreæg, og det var jo den rene råkost til at slanke sig på! – og tænk, hvor tøjet blev billigt!" – Nå, endelig fik jeg hende overtalt til at prøve igen med mig. Og hver dag fik jeg en kur i blykamret for at se, om strålerne ikke kunne gå baglæns og trække i stedet for at skubbe!"

"Og det kunne de?"

"Kortslutning," drævede hr. Brunius, "kortslutning! Det var det, der skulle til! Og en dag gik det! Men vi fik ikke standset forstørrelsen i tide, og siden da er jeg et helt halvandet hoved højere, end jeg var, før jeg blev lille. Det er – så – sørgeligt at tænke på – nu bagefter – –!"

Hr. Brunius' dobbelthage sank ned over flippen. Øjnene glippede. Han så meget træt ud. Vi lod ham sidde en times tid og talte om andre ting. Så kom lukketid og regningen. Vi

betalte og rystede hr. Brunius vågen. Jeg fulgtes med ham ned ad gaden, han gik stift og lysvågen nu, rank som en grenader.

"Og hvad så med Josefa?" spurgte jeg,

"Josefa? Hvad for en Josefa?"

"Fortalte De mig ikke om Deres veninde, der hed således?" udbrød jeg.

"Aldrig!"

"Som De var forlovet med?"

"Jeg har aldrig været forlovet!" Han rettede sin uhyre krop endnu mere. "Heldigvis!"

"Jamen alt det, De fortalte os –! Mimosestrålerne! Deres liv i dukkehuset!"

Han stirrede på mig: "Dukkehuset? Hvor? Jeg?"

"Fortalte De os ikke selv –?"

Han rystede medfølende på hovedet:

"De må have været meget fuld!" sagde han.

Pr. ekspres

Op på det Hasenfeldtske Oplysningsbureau for Købmandsstandens Kreditforhold i Karlsruhe kom en høj, duknakket herre i rejsedragt og med en slidt taske i rem over skulderen. Han opgav sit navn: Professor J. F. Smith.

"Jeg ønsker oplysninger," sagde han, "om en vis hr. Kurt Wilhelm Starck, bosat i Karlsruhe."

"Meget gerne!" Ekspedienten skød en blanket frem på skranken. "Vær venlig at udfylde rekvisitionen her."

Professor Smith tog irriteret pennen. Udfyldningen endte med en smældende blækklat: Måske han så kunne få den ønskede oplysning?

"Vi må udbede os tre dage, det er det allerhurtigste efter takst I. Takst II og III er henholdsvis otte og fjorten dage."

"Tre dage! Hm!" Professor Smith trak resigneret i det strittende fipskæg. Der var en hektisk plet på hans kinder, gennem højre arm fo'r rykvis en konvulsivisk trækning. Så måtte han vel vente! Kunne bureauet anbefale ham et hotel: – Prisens rimelighed gik forud for beliggenhed og komfort! –

Tredjedagen ved kontorets åbningstid sad professor Smith i forværelset.

"Ja," sagde direktør Hasenfeldt, der personlig kom ud. "Vi har eftersøgt Kurt Wilhelm Starck og konstateret hans sidste adresse her i Karlsruhe, hvor han var leder af en større chokoladefabrik. Adressen er her."

"Bedste tak!" Professor Smiths vældige lap skød frem og snappede efter sedlen. Men direktøren rystede smilende

beklagende på hovedet:

"Desværre passer adressen ikke mere. Omspurgte Kurt Wilhelm Starck har forladt Karlsruhe for 2½ år siden. – Men," tilføjede direktøren trøstende: "Vi håber sikkert i løbet af fem dage at skaffe Dem hr. Starcks nye adresse."

Den voldsomme trækning i professor Smiths håndled forplantede sig til hele hans højre side. En apoplektisk skævhed blev stående i ansigtet. Men han nikkede bidsk. "Fem dage! Godt! Jeg hører så herop. Men det var et forbistret optrækkerhotel, De anviste mig, og jeg er flyttet. At De ved det!" Han smældede døren i efter sig.

Fem dage senere kunne direktør Hasenfeldt erklære: "Fabrikant Kurt Wilhelm Starck, der for 2½ år siden forlod Karlsruhe, har siden haft bopæl i Düsseldorf. Vi skal sætte Dem i forbindelse med vort korresponderende oplysningsbureau sammesteds for at skaffe Dem den nærmere adresse."

Professor Smiths briller skød gnister. "Tak!" Han rejste sig i et sæt: "Tak! Jeg rejser selv! – Hvad forbindelse skal jeg have? Går der en natekspres?"

Korrespondenten i Düsseldorf-bureauet Meyer & Søn fik den følgende morgen besøg af en rødøjet, skægstubbet person i medtaget rejsedragt. Tydeligt havde manden rejst en nat på tredje klasse og kom direkte fra toget,

"Professor J. F. Smith? Hvormed kan jeg tjene Dem? Oplysning om en chokoladefabrikant Kurt Wilhelm Starck, tilflyttet Düsseldorf fra Karlsruhe for 2½ år siden. Vær venlig at udfylde denne blanket og se så herop om tre dage."

"Tre dage! Hm. De har ingen takst, der går hurtigere? Nå ikke? Ja, så må jeg bede Dem anbefale mig et hotel, jeg ser mere

på en rimelig pris end på komfort." Ludende, pjusket med sin tunge dromedargang gik professor Smith mod døren.

"Vi har oplysningen til dem," sagde direktør Meyer senior tre dage senere. "Den omspurgte fabrikant Kurt Wilhelm Starck har for ½ år siden forladt Düsseldorf og overtaget en chokoladefabrik i Königsberg."

"Königsberg!" Professor Smith fo'r i vejret, ildrød i hovedet. Højre arm gestikulerede voldsomt. "Sagde De Königsberg! Det er jo i den anden ende af Europa. Og jeg skal snarest tilbage til mine stipendiatstudier i Paris: Over nye papyrusfund af verdenshistorisk betydning; men hr. Starck må jeg træffe først!"

"Vi kunne jo telegrafisk få hr. Starcks adresse fra Königsberg – hvis det kunne hjælpe Dem!"

Professor Smith rystede tungt på hovedet: "Det, jeg har med til hr. Starck, må overleveres personligt. Hvorledes får jeg bedst forbindelse til Königsberg? Og hvornår går næste eksprestog?" –

Oplysningsbureauet i Königsberg kunne opgive, at Kurt Wilhelm Starck i ½ år havde ledet og stadig ledede en meget stor chokoladefabrik i nærheden af Königsberg. Direktøren for bureauet betragtede med mistillid den duknakkede, knortede person med de vældige lemmer, klædt i en medtaget og støvet rejsedragt og skægstubbet højt op over de hektisk røde kinder. "Det er tyve mark for oplysningen," sagde han. Og da kunden havde betalt, tilføjede han mere velvillig: "De tager først toget, som De ser her på rejselisten, dernæst er der rutebilen ca. 2 timer og endelig en time til fods, hvis De da ikke vil leje bil. Ja, det er en ret besværlig tur. Men fabrikken ligger ret afsides, og al trafik sker ved last- og personbiler."

"Tak!" Professor Smith rejste sig energisk. "Jeg tager rutebilen – og resten til fods!"

Det var sivende dagsregn, men en arkæolog er vant til at gå gennemblødt i timevis, og den våde rejsedragt fik da også tid til at afdampe i fabrikant Kurt Wilhelm Starcks forkontor i selskab med en snes anæmisk hostende og tålmodigt ventende ansøgere. Der gik således to timer. Sekretæren åbnede omsider døren på klem med et nik mod professor Smith: "Deres tur, værsågod." En sky af regndamp fulgte med professoren ind i fabrikant Starcks privatkontor. Der lå stænk af vejens dynd hen over det persiske gulvtæppe efter professorens svære turist-traverstøvler.

Starck var en lille, mavesvær, men yderst adræt person med kortpandet kranium og strittende moustacher. Han slog brøsigt ud med hånden: "Jeg beklager; men jeg har kun et par minutter!"

Professor Smith hostede hult bag sin brede håndryg: "Jeg skal ikke bruge så meget," sagde han. "Jeg taler altså med chokoladefabrikant Kurt Wilhelm Starck? Tidligere bosat i Karlsruhe?"

"Karlsruhe! Ja vist," vrissede Starck, og sprang irriteret frem på gulvet. "Sig, hvad De vil mig! Min tid er knap."

"Tillad mig først endnu et spørgsmål, hr. Starck. De opholdt Dem for godt tre år siden en tid i Ægypten?"

"Ægypten! Javist! Men tør jeg spørge, hvad det –!" Starck læste hastigt på professorens visitkort og vedblev lidt høfligere: "af hvilken grund det interesserer Dem, hr. professor Smith?"

Smith sænkede stemmen højtideligt: "Jeg kommer selv lige fra Ægypten, hr. Starck. Jeg var på hjemrejse til mine studier i

Paris, men lagde vejen over Karlsruhe og Düsseldorf her til Königsberg udelukkende for at træffe Dem."

"Virkelig!" Fabrikant Starck stirrede på ham gennem de runde brilleglas.

"Ægypten!" Han grundede. Skulle han have glemt et eller andet, som professoren havde med? Professor Smith stod netop og tog ned i lommen. "Ja," sagde Starck. "Jeg var ganske rigtigt i Ægypten for godt tre år siden. Herlig rejse! De forenede chokoladefabrikanters 14 dages klubtur. – Måske De har en hilsen med til mig, hr. professor – dernede fra?"

Professor Smith trådte et skridt nærmere: "De var blandt andet, hr. Starck, på Deres rejse ude ved pyramiderne?"

"Om jeg var! Dem bør man skam ikke forsømme! Med sporvognen kun et svip fra Hotel de Semiramis (som jeg meget kan anbefale)!"

Professor Smith nikkede og åndede dybt ud: "Tak! Og jeg går ud fra, hr. Starck, at De også var inde i en af pyramiderne? Ikke sandt. I gravkammeret! I den store pyramide, altså! Den, der populært kaldes Cheopspyramiden?"

"Om jeg var! Jeg tog skam det hele med! Det gør jeg altid, når jeg har betalt for en ting! –"

Professor Smith løftede sig på tæerne: "Og derinde i gravkammeret – lige over kong Cheops' – eller som han egentlig hedder: kong Chufus – sarkofag – dér skrev De på kalkstensvæggen med en lommekniv (eller et lignende instrument) Deres navn: *Kurt Wilhelm Starck, Karlsruhe*, med meterhøje bogstaver! Lige over kong Chufus (eller, om De vil, kong Cheops') tusindårige sarkofag!"

Starck slog triumferende ud med hånden. "Ja, det gjorde jeg! Og det står der altså endnu? Bravo! Jeg ridsede også godt i dybden! Hvad jeg gør, det gør jeg grundigt!"

"Jeg med!" vrinskede professor Smith. Hans hånd fo'r ud af jakkelommen, svingede bag ud for stiv arm og traf Kurt Wilhelm Starck fra Karlsruhe med et skrald.

Politiretten i Königsberg frifandt professor Smith.

Man tager en tablet

Den verdensomvæltende opfindelse, som her skal skildres, skete adskillige år senere end i år. Opfinderen, dr. Pankreas Pepsin, hørte hjemme i den af de tre nordiske hovedstæder, der anså sig selv for den førende.

Dr. Pepsin var inden for snævrere videnskabelige kredse agtet som en lidt vel fantasifuld kemiker og ernæringsfysiolog. Han havde sit beskedne laboratorium i en gammel garage bag den villa, hvor han boede med sin søster, Acida Pepsin.

Denne sidste havde i nogle uger bemærket, at broderen, der ellers opførte sig alvorsfuldt, som det sømmer sig en videnskabsmand, nu udviste et nervøst og hektisk væsen, der irriterede hende i høj grad. Heldigvis var han det meste af dagen indelukket hermetisk i sit laboratorium. (Ildelugtende dampe frabades nemlig i lejligheden!)

Søsteren kunne fra sin vinduesplads se ham gennem den store laboratorierude, bøjet over retorten, kogrød i hovedet, med sammenbidte tænder og hyllet i sikkert modbydelige luftarter, der dampede ud af en halv snes beholdere, mens i ståltrådsburet de tredive hvide mus, han holdt som forsøgsdyr, dansede, bogstaveligt talt på bagbenene med forpoterne på maven, omkring et ædetrug, hvori doktoren hældte dråber. Og en torsdag morgen i april fik hun gennem et væld af blå og lyserøde dampe øje på broderens ansigt: Det var vildt fortrukket. Han viste alle sine tænder, munden var vrænget op til begge øren. Hun blev stiv i masken af ærgrelse over, at han vovede at indjage hende en sådan skræk, og satte sig afmålt

ventende til sin rumænske grammatik. Lidt efter kom broderen op til frokostbordet, hun hørte ham hænge hatten i entréen og hoste. Men straks efter forstod hun, at det ikke var hoste: han lo! Hun kneb læberne sammen: Det var aldeles upassende! I hendes hus! Og det bød han hende!

Nu kom han ind. Det dirrede endnu om hans mundvige, så hun, skønt han pressede hånden for. Han skævede hen efter hende og løb ind i sit soveværelse. Da han ikke viste sig præcis til spisetid, gik hun indigneret til bords, spiste alene og lod tage af bordet, hvorpå hun gik til forelæsning hos en højt elsket privatdocent over infinitiv-surrogater i rumænsk. Hun så ikke broderen igen, før ved middagen. Nu var han alvorlig. Men der var noget vildt, ja, næsten ubehersket i hans blik. Hun talte derfor ikke til ham, end ikke om de *Dako-Rumænske Dialektformer hos de første Metropoliter*, skønt det pinte og brændte hende. –

Efter middagen kom han som sædvanlig med en sukkersød mine og bød hende de to saccharin-tabletter (præparater fra laboratoriet) til kaffen. Hun nippede til den, kaffen smagte mærkeligt – honningagtigt – og duftede af violer! Hun mødte broderens sammenknebent vogtende øjne. Pludselig gik det op for hende: Han har givet mig gift! Det var aldeles kosteligt! Forgive sin egen søster! Tilmed uden fjerneste grund! Det var ganske og aldeles ustyrlig komisk! Hun kastede sig tilbage i stolen for at le ud. Det var noget af det mest –! Tårerne trillede ned over hendes kinder, hun måtte holde sig på sidebenene, sådan klukkede det i hende. Hun måtte ned og fortælle det til kokkepigen! – og til professorinden i nabovillaen, skønt de

siden affæren med den utætte tagrende ikke var på hilsen. Hun tjattede fnisende efter broderen og løb ned ad trappen.

Broderen så efter hende og strøg sit spidse hageskæg. Han nikkede: Jo, præparatet bed! Selv på søsteren! Underværker altså! –

Doktor Pepsin gik derefter op på det kendte patentbureau: Caries & Krebs. Han traf direktør Caries personlig og præsenterede sig: Det drejede sig altså om en opfindelse, der ønskedes patenteret. "Her er et prøvepræparat." Han beskrev opfindelsens formål.

Hr. Caries trak øjenbrynene op: "Hm! Det har vist næppe nogen fremtid! Muligt på enkelte specialområder. – Og patent? Er det et næringsmiddel, nydelsesmiddel eller en stimulans? Næringsmidler patenterer de fleste stater ikke."

"Det er på grænsen af alle de tre arter," mente dr. Pepsin tøvende. "Patentretten er mig ligegyldig. Jeg vil blot have midlet ud. Til videst mulige kredse!" Han rødmede. "Det er min livsopgave!"

"Nå, patent eller ikke patent," gryntede Caries. "Der er jo altid fabrikationshemmeligheden at handle med. Men – men –! Mulighederne?" Han tænkte sig om og rystede på hovedet: "Jeg ved ikke. Måske det kunne være noget for de herrer teaterdirektører. Hvad? I disse tider! – Vi kan jo forsøge. Kender De direktør Hocheim von Nierensteiner? Han har fem teatre, der alle går på fribilletter over det hele!"

Direktøren, grev von Nierensteiner, modtog dem mellem sine kulisser, hvor han netop overvågede arrangementsprøven på en ny operette. Hele scenen var behængt med sørgeflor, de rollehavende gik i bedemandstempo, orkestret var orgelmusik.

"Det er noget helt nyt," sagde von Nierensteiner, da de sad i hans kontor. "Vil De ikke ryge, hr. doktor? Nå ikke? De skal ikke nyde noget? Akkurat som publikum nutildags! Ingen ting morer folk mere! Alle vittigheder er sagt, alle tricks prøvet, al komik gammelkendt og passé. Folk gaber ad mine gamle og velfortjente sketchforfattere og melodimagere. Min bedste komiker kan ikke vride et smil frem, selv ikke ved at falde på enden ned af en stol. Og alligevel forlanger folk, at jeg skal more dem! Det er frækt, men de forlanger det. Den bedste vits bider ikke på dem, den frækkeste melodi gør dem blot døde i sværen. Nå, én gang må viddet her i verden jo være brugt op! Det morsomme morer ikke mere. Godt! Så prøver jeg det modsatte af det morsomme! Min operettetekst er forfattet af en kontorchef i statistik og en lektor i landopmåling. Alt vid skyes som pesten. Det monotones triumf! Det er den nye tid, ved De – kort sagt: grå cement over det hele! Tror De så ikke, folk vil more sig?" Direktøren skævede nervøst hen på sine gæster.

Caries smilede medfølende: "Jeg frygter – –!" sukkede han og tav.

Von Nierensteiner slog ud med hånden: "Men hvad da? Hvad skal jeg byde folk! Sig mig det! Sig mig det!"

Caries fremtog en lyserød konfettiæske, omvundet med silkebånd: "Byd Deres publikum dr. Pepsins lattertabletter. Prøv selv en af Dem, så skal De se løjer!"

Tøvende tog von Nierensteiner en tablet, åd den, spærrede munden op i et lattergisp, kastede sig tilbage i stolen og klaskede sig på lårene:

"Mageløst! Mageløst! Aldrig har jeg oplevet noget lignende! Morsomheder pr. tabletter! Putte dem lige i munden på folk! Ja,

sådan vil de jo have det! Ha, ha, ha!" – De lod ham sidde et kvarters tid, til han blev rolig, hvorpå de alle tre stak hovederne sammen og talte om sagen: "Blæse være med, hvordan operetten nu bliver," fnisede von Nierensteiner. "Jeg nøjes med landmålerdocenten, afskediger den anden bedemand og sætter alle skuespillerne ned på kvart gage – succesen er oplagt også uden dem!"

Og det var den. Ved alle pladser teatret over var henlagt en lille kunstnerisk udstyret vifte med programmet påtrykt, og hængende derved en lille æske med påskrift: Pebermynter (en opmærksomhed fra direktøren). Damerne gnaskede og bød deres kavalerer –: Huset blev som en brølende orkan, skingrende og hvinende i diskant, hvori efterhånden mere og mere blandede sig mændenes bas, en lattersalve ud i ét, uden pauser, selv mellemakten igennem og under lysbilledreklamerne. I en jublende strøm vældede premierepublikummet ud på gaden og latteren delte sig i klingrende små kanaler ud over den slumrende by.

Anmelderne kaldte næste dag operetten for sæsonens vidunder, et mesterværk af komisk kraft, selve den store humor, verdensbefrieren, var født. Kun en enkelt anmelder (der led af mavesyre, og derfor holdt streng diæt, selv overfor gratis opmærksomheder fra direktionen) talte om banalitetens fladeste ørken og om et tanketomt publikums dumme latterbrøl. –

Kort tid efter kom dr. Pepsins lattertabletter i handelen under navnet: *Ridol. Den glade latters tabletter.* Den velkendte bolsjefabrik: "Drops" havde indrettet en afdeling for det nye fabrikat. Tabletterne var tilsat smag af pebermynte, chokolade,

vanille eller lakrids, nærmest for at gøre dem indbydende. Smagen glemtes straks for den øjeblikkelige virkning, der kom aldeles som et nys. Der var imidlertid et utal af mirakelmidler i omløb – mod fedme eller hæshed eller skjolder i ansigtshuden – og først gennem en voldsom annoncekampagne blev lattermidlet indarbejdet. Plakatmænd gik gennem Strøget med bannere, hvorpå stod:

HVORFOR SAVNE, SUKKE OG SØRGE?
LAD LATTEREN LYDE! BRUG RIDOL!

Og i bladene var annoncer med portræt af en yngre dame før og efter brugen: Frøken Acida Pepsin, først efter et årgammelt fotografi, eddikesur og fæl, derpå af nyeste dato: smilende som en solstråle, nu da hun løb om, syngende og trallende dagen lang og gnaskede Ridol. Midlet var mode nu, kavalererne gav det i filippinegave, ungerne slikkede det i skolens frikvarterer (i timerne var det strengt forbudt). Langsomt, men sikkert (hed det i firmaets årsberetning) gik midlet sin sejrsgang over landet. Filialer sprang frem i provinsen. Læger og lovgivere begyndte at drøfte, om midlet ikke var ulovligt eller stridende mod moralen. Udlandet blev opmærksomt. Et agentur i Berlin fik på en måned en omsætning ti gange moderlandets samlede årsbeløb. Det blev skik, at alle teatre og kinografer gratis lod Ridol følge med billetten (dog kun tre tabletter, lige til forestillingens varighed). Bladene afholdt enqueter, om det var god tone at tygge Ridol på caféer og under dans mellem bordene. De handlende gav små pakker Ridol i tilgift på lørdagskurven. Latterbrølene fra køkkenerne var generende for herskaberne. Netop nu var man i førende kredse begyndt at

danne afholdsklubber mod den såkaldte "unaturlige latter", der fremkaldtes af Ridol – var den end nok så behagelig! – således som en nedsat komité *indigneret* bevidnede, at den var. Men forbrugerskaren voksede. Latterbølgen begyndte at rulle over Europa.

Pludselig en dag ankom milliardæren Optimus W. Strong, tyggegummikongen, fra New York. Han kom med den nye luftekspres, og et kvarter efter trådte han ind i doktor Pepsins laboratorium. Han satte sig tungt på et bræt, der bar en rad fyldte glasbeholdere:

"Well, lad mig så høre, hvad det er for barnestreger, I har for her til lands! Dette med at sælge latter i tuber og pastiller!" Han viste i et snerrende grin sin brede rad stifttænder. "Måske undertegnede kunne hjælpe lidt på morskaben!" Han så sig om i lokalet, hvor ni kemikere arbejdede. "For måske kalder I det pjank *forretning* her i Europa!"

Dr. Pepsin strøg sit hageskæg: "Nuvel," sagde han. "Ingen ønsker mere end jeg verdensudbredelse af mit Ridol. Hurtigst muligt!"

"Så frem med recepten!" råbte amerikaneren. "Jeg tror på den forretning! Ud med sproget altså!"

Dr. Pepsin smilede (han brugte aldrig selv Ridol, og havde altså sit smil i behold, ukvalt af latterbølgen). "Recepten giver jeg ikke fra mig; men vil De finansiere mit Ridol mod verdens-eneret, kan vi blive enige. Måske kunne De ønske at høre lidt om min videnskabelige teori?"

"Spyt bare ud!" Råbte Optimus Strong og lagde hælene på buret med de hvide mus.

"*Humor*," sagde dr. Pepsin, "er livslystens højeste udfoldelse! Den gemmer ikke ekstasens lurende trussel om det følgende krafttab. Komikken har intet faremoment i sigte. Den er tværtimod velbehaget ved overstået fare. Efter *Degas* er det latterlige *afspænding* – efter *Freuds* teori: den frie udløsning af det, Freud kalder "*besættelsesenergi*", men klarest er dog gamle Schopenhauer, der betegner det latterlige som *den pludselige iagttagelse af inkongruensen af den paradokse og derfor uventede subsumtion af en genstand under et heterogent begreb.*"

"Spring det sludder over!" råbte amerikaneren vred.

"Det var akkurat det, jeg gjorde," nikkede dr. Pepsin. "Jeg gik lige til latterens kilde. Jeg gik fysiologisk frem. Jeg fandt latterens sæde i organismen. Lattercentret ligger bagtil i hjernen, nær op ad den kirtel, der benævnes hjernehypofysen, og som man kalder selve livscentret. Mit præparat påvirker direkte de hjerneceller, der udgør lattercentret, dels som stimulans, dels gennem tilførelse af ernæringsstof – ganske som man hos basedow-syge ernærer skjoldbruskkirtlen. Krafttabet ved latterudløsningen erstattes således øjeblikkelig. Latteren bryder frit og rigeligt frem og frembringer straks den tilsvarende muntre stemning. Reflekserne går altså omvendt af ellers, hvor man putter en vits eller åndrighed ind, og derved får lattercentret til at virke. Man begynder indefra, og man sparer åndrigheden (som nutildags næsten ikke er til at opdrive)."

"Bravo!" Amerikaneren sprang op. "*The real thing!*"

"Min afdøde bedstemor," vedblev doktoren, "plejede altid, når livet gik hende imod, at tage et bolsje. Sødt fordriver surt, sagde

hun. Menneskene har ellers kun haft *bedøvelse* mod ulykken: alkohol –!"

"Søgt afskaffet hos os!" afbrød amerikaneren, "men måtte genindføres!"

"– og opium eller kokain," fortsatte doktoren. "Men de narkotika bortfjerner blot alle hæmninger og giver livsfølelsen fri – til at forbløde! Mit præparat bygger op det stof, latteren forbruger. Selvregistrerende! Med det kan man le i døgn – i uger uden at trættes. Man kan ganske vist kilde folk i fodsålerne, til de ler, men det irriterer blot, det er for yderligt i nerven, man må ind til selve centrum. Til hypofysen! Derfra udstråler alt humor. Rammer man dér, vil alt synes muntert, selv den floveste vits genial, det banale tindrende, ærgrelser og kvaler vil miste al brod og blot synes muntre episoder, det kedelige bliver pikant, den gabende dumhed visdommens rindende kilde! Det er selve sjælen, jeg forvandler – *sindet*. Og af sindet afhænger alt! Verden kan gå så skævt den vil. Folk vil tage en tablet og le!"

"Bravo!" råbte Strong. "Det er jo selve livets eliksir! Nu har jeg i tyve år prøvet med tyggegummi. Det beroliger at tygge. Det giver hele kroppen rytme. Men hvad forslår det! Sindet var lige surt; navnlig da spritten blev forbudt! Vi måtte ligefrem befale folk at smile! *Keep smiling!* Det blev signalet hos os. Præsidenten i spidsen med alle guldstifttænderne! Ingen sure miner i U.S.A. Men hvad hjalp det? Smilet blev standardiseret. Men det var tvungent! Det så man straks. *Deres* præparat er et kæmpeskridt hen mod det jordiske paradis! Vi gør grinet billigt. Vi aftapper det på flasker til eksport! Det skal buldre i maven på vor gamle klode! Et jordskælv af evigtvarende grin!" –

Dermed begyndte den store latterbølge at rulle over verden. Optimus Strong startede den hidtil ukendte mammutreklame personlig ved at køre gennem New York i en karet med tyve hvide heste, ført af negre, der alle uddelte gratis lattertabletter, mod at man sluttede sig til processionen med en plakat på hatten: *Hvorfor ler jeg! Yes sir! Jeg har spist Ridol-tabletter!* Et tusindstemmet latterkor overdøvede automobilernes tuden for en time. – Flyverne skrev Ridol på himlen med røgskrift. Der udskreves latterkonkurrencer, dystløb i det højeste, det længstvarende, det mest melodiske og det grimmeste grin, diskantgrinet og basgrinet. Marathongrinet, herre- og dame-match – selv en turnering om det mest grinagtige grin; men det blev uafgjort, da dommerne selv tog tabletter og fandt alle deltagerne lige ustyrlig morsomme.

Teatrene stod tomme nu. Folk havde lært, at de fik grinet billigere og nemmere hjemme pr. tablet. Selv radioens lytterskarer svandt ind. Man behøvede ikke mere radio-kabaretternes morsomheder for at more sig, eller jazzmelodier for at få humøret op. (Højere musik og digtning var allerede for længst, inden Ridol blev til, bragt ud af verden).

Optimus Strong klaskede sine store boksernæver mod hinanden: "bravo! Hvad har jeg ikke altid profeteret! Alt det, vore forfædre fablede om, var bluff! Alt det, de kaldte åndeligt liv, højere kultur, kort sagt: *sjæl*, er kun vrøvl! Når først *jeg* og så *videnskaben* tog fat, fik verden lige det, den ville have!"

Naturligvis stred enkelte imod. Dem fik grinet snart bugt med. Nogle få asketer sygnede hen i deres kroge. Lovgiverne opgav snart den tørlægning af latterbølgen, som visse alvorsmænd havde forlangt. Ingen kunne påvise skadelige

bivirkninger på organismen af dr. Pepsins præparat. Tværtimod! Det var sund motion for mavens muskler at le.

Bølgen rullede. Hele verden morede sig. Man morede sig separat. Man behøvede ikke længere at gå til naboen for at udveksle muntert nyt. Hver mand sin tablet! Man blev hjemme og grinede i enrum!

Selv mod fysiske smerter hjalp Ridol. Pinen nåede ikke mere ind til sindet, thi dér herskede latteren suverænt. Hvad så, om det gjorde ondt i en fjern provins af kroppen! Centralen meldte optaget! Og i centralen var fest! – Og blev det endelig helt galt, og døden viste sig brutalt og uanmeldt af foregående smerte, så generede det i alt fald ikke patientens venner og bekendte. De tog blot en tablet og lod de døde begrave deres døde. Medlidenheden døde med lidelsen. Velsignelsen var vandret ud over verden. På hospitaler ventede ingen ængstede pårørende ved operationsstuens dør, ved dødslejerne holdt ingen vennehånd ud, indtil pulsen føltes stum. Kirkerne stod tomme. Den sjæl, man bad med før, var opløst i et latterbrøl. –

Optimus Strong kom i sin private flyverekspres fra New York og landede på taget af dr. Pepsins nye kæmpelaboratorium, hvor en udvalgt stab på ni hundrede kemikere udfandt nye styrkegrader for Ridol.

Dr. Pepsin modtog ham bleg og forvåget. Optimus Strong havde fuger om mundvigene, der var strammet, så stifttænderne næsten var skjult. Hverken han eller doktoren tog tabletter. Verdensarbejdet hvilede jo på dem.

Amerikaneren kradsede sig bag øret og nøs af retortens violduftende dampe.

Han skulede hen til doktoren:

"Noget er ikke i orden ved det hele!" gryntede han.

Doktoren nikkede alvorligt.

"Det er ikke lige præcis det, jeg havde tænkt!" brummede Strong. "Det har man for sin optimisme! Jeg ville gøre verden lyksalig. Og det er den! Men ikke, som jeg har tænkt mig, ikke således som jeg har brug for verden!"

Han satte sig tungt på et bræt med reagensglas. "Jeg tjener dollars! Gudbevares. Alle verdens dollars flyder ind i mine banker. Jeg behersker snart alle koncerner verden over. Selv de mange hjemmebrændere, der lavede Ridol uden licens, har jeg fået ram på. Afholdsidioterne har jeg kvalt i opløbet, deres profeter spiser Ridol alle sammen nu – og kan ikke engang gøre det i smug. Man kan høre, når de griner! Men hvad så? Det er ikke *det*, jeg har villet. Hvad skal jeg med alle de dollars?"

Han vedblev: "Det er ikke det, jeg har villet. Jeg ville netop sætte verden i gang – nu skulle der ske noget! Og så –!" Han slog næven ned i brættet, så glassene dansede: "Nu står det hele gudhjælpemig stille!"

Dr. Pepsin nikkede trist: "Verden går ud af sine fuger. Alt sammenhold er forbi. Hvad skal folk med andre mennesker nu? Hver har jo sit kræmmerhus med kondenseret livsglæde i baglommen. Hvorfor tænke mere? Hvorfor arbejde mere?"

"Akkurat!" råbte Strong: "folk sidder i hver sin krog og bare sutter Ridol ligesom pattebørn. Ovre hos os står snart alle fabrikker stille. Produktionen tager af med rivende hast. Fem hundrede dollars for et par støvler! Hvem gider sy dem nu? Unge par går ikke sammen mere, flirter ikke, danser ikke en gang jazz. Man tager blot en tablet hver for sig! Det er grin nok! Arbejderne møder ikke ved maskinerne. Sporvognene går ikke

mere, politibetjentene griner én op i synet, når man klager. Selv den lovgivende kongres gnasker tabletter og griner! Skolerne lukkes, – først var det drengene, der lo lærdommen ud, nu griner lærerne for! Ja, man lér ikke engang klassevis. Hver går for sig og griner privat. Der er ingen glæde ved at traktere naboen med sidste vits. Han har tabletter selv. Det hele går fra hinanden. Hvor længe tror De, det bliver ved? At standse Ridol er umuligt nu. Folk vil bare begynde på hjemmebrænding igen. Nej, vi må have en modgift, inden verden dør af at grine! At folk selv holder det ud!"

Doktoren rystede bedrøvet på hovedet: "folk mærker det ikke selv. Aldrig har publikum mærket, at det, de lo ad, var tåbeligt, banalt, dumt eller råt. De lo ad de dårligst mulige grunde. Nu lér de ganske uden grund. De mærker det ikke. De aner ikke, at der er en ting, de savner –: at sulte!" Han så grundende hen for sig. "Mon dette er verdens ophør?"

Amerikaneren stampede i gulvets fliser: "Jeg finder mig ikke i det. Det er ikke til at holde ud! Jeg griber til tabletterne selv, hvis dette bliver ved! Jeg havde tænkt, at det sociale problem var løst, verden bragt i lave! Og nu: arbejdssky halvaber over det hele! Hvor er menneskeånden? spørger jeg! Opfind et nyt præparat, doktor, en modgift – blot en variation i dette grinende øde! Sæt hjulene i gang, inden verden dør af Deres forbandede Ridol!"

"En ny livsvækker altså?"

"Dér traf De det! Det er det, vi må have! Noget, der kan drive de æsler til at tage fat og gøre nytte!"

Doktoren tænkte sig om: "*Glæde* alene gør det altså ikke!"

"Så prøv det modsatte!"

Dr. Pepsin så frem for sig: "Hvad om jeg prøvede på at fremstille et præparat, der gav *sorg* – fik mennesker til på ny at føle *savn*!"

"Bravo! Netop! Der har vi det: *Sørgetabletter: The very thing!*"

"Jeg skal prøve det," sagde dr. Pepsin og gned de magre hænder mod hinanden.

Seks måneder senere kom Strong på ny flyvende i sin ekspres. Han slog næven muntert på doktorens skulder!

"Fint!" råbte han. "Det gik! Det var lige det, publikum har gået og savnet!"

Doktor Pepsin smilede: "Menneskene vidste det blot ikke selv!"

"Millionomsætning allerede den første uge, Ridol-forbruget synker! Alle vil have Deres sørgetabletter nu! Det er ikke blot mode; det er reelt! Efterspørgslen stammer fra en dyb drift hos publikum. De skal blot se, hvor de rører på sig nu! Hjulene begynder at gå – i alt fald ovre hos os!"

"Også her!" smilede doktoren.

"Sig mig nu blot én ting," – Optimus Strong skævede op over hornbrillerne: "Hvad er der så i det nye præparat? Hvad er recepten på *sorg*? Hvordan får De folk til at tage den dog ellers ubehagelige ting? Det er vist ikke så lige til. Vel?"

Doktoren smilede: "Jo, det er! Det er netop ganske lige til!"

"Så op med recepten!"

"De nye tabletter, der frembringer savn og sorg, består kun af – ja, af mel og vand!"

"Og hvad mere – hemmeligheden, doktor!"

"Intet mere! Mit *lattermiddel* var sammensat af sindrigt udfundne stoffer. *Glæden* –! den når mennesker kun til ved den

allerfineste og yderste kunst. Men *sorgen* – ja, den kommer af sig selv. Den er altid beredt. Således er nu engang livets evige, dybe og rige passion!"

Den indemurede frue

Den meget ophidsede, noget ældre klient, der havde meldt sig som fabriksejer Stryne-Lettikow, ledsaget af sin lidt mere afdæmpede hustru, trådte med et nervøst sæt ind i Erik Blunchs sagførerkontor, smed sin lysegrå hat og sine tilsvarende handsker på kartotekskabet, svingede guldlorgnetten i sin snor og fremførte sit ærinde:

"Jeg søger Deres bistand som sagfører i en kriminel anledning. Sagen er følgende: Min svigersøn har indespærret min og min hustrus datter med voldelig magt i to villaværelser og med aflåset dør! – I forgårs!"

Han sank afslappet ned i sofaen, slog dog straks efter benene elegant over kors og sad i lytterstilling, sirlig, spændstig, iført lysegråt fuldskæg og tilsvarende sommerdress, den dobbelt lagte urkæde om halsen og ned til vestelommen guldrandede hans noblesse. Hans hustru var ungdommelig, chik, frodig og ladet med kulsyre, som en flaske apollinaris.

Hr. Stryne-Lettikow vedblev: "Jeg ønsker alle lovens strengeste retsmidler bragt til anvendelse mod min svigersøn, arkitekt Bengt Ejle – hvis navn og værker sikkert er Dem velkendt! – for så vidt det kan ske uden skandale og med fuld tillid til Deres diskretion, som er blevet mig anbefalet af et par tidligere klienter inden for Deres virksomhed!"

Der må her i almindelighed siges et par ord om Erik Blunchs arbejdsfelt. Allerede som ung jurist havde han defineret sit kald som retskyndig derhen: at være hjælper for de uklare og forkludrede skæbner. En sagfører – havde han fastslået – er en

mand, der giver menigmand råd. Hans fag var derfor blevet et andet end byggeri, proces og financiering. Han sammenlignede selv sin praksis med et gartneri. Teknikken var den samme: – ikke juristens botaniske rubriceren under en paragraf, efterladende dødt kød og visne blade, men en behandling med fuld respekt for alt sundt væv og levende stof, – ikke med juraens dissekérkniv, men med kulturer og podning efter livets organiske behov. Hans journaler og registre var derfor ikke blot et tørt herbarium, det var en groende have, der grønnedes ude omkring. Han kaldte selv denne samling retstilfælde for "det grønne arkiv." Den Ejleske familiesag var et af disse tilfælde. –

Fabriksejer Stryne-Lettikow skævede til sin frue. "Værsågod," nikkede denne tørt. "Godt," sagde gemalen: "Jeg skal fatte mig kort som altid. Min svigersøn, hvis nyskabninger i moderne byggestil De altså kender, har haft den forbryderske frækhed at indelåse vor unge datter Jefta, – bibelsk pigenavn, som De ved – efter at de i halvandet år har levet i et for dem usædvanlig lykkeligt ægteskab. Jeg har, siden jeg afhændede min omfattende confiture- og chokoladefabrik, givet mig af med udstykning af ejendomme og har blandt andet udparcelleret et halvt hundrede tønder land, der hører til den bekendte skolemand, rektor Gregoris familiejord. Min svigersøn, arkitekt Bengt Ejle, har nu her påbegyndt en moderne villabebyggelse i sin medaljebelønnede kubistiske funkisstil. Vor datter Jefta er opdraget moderne og derhos fuldt uddannet som arkitekt med afgang fra Akademiet for de skønne Kunster, og er medarbejder i min svigersøns tegnestue som partner i byggefirmaet. Jefta er i besiddelse af de bedste kvalifikationer i enhver henseende og

ganske på lige højde med sin mand som arkitekt og som medmenneske."

"Men til sagen," fortsatte hr. Stryne-Lettikow: "Jeg lod min svigersøn opføre det unge hjem som det første led i villabebyggelsen på den nye vej, som Jefta har givet navnet "Aktivisternes Allé" (og som sikkert også vil blive et aktiv, når de planlagte 52 villaer i min svigersøns kendte, såkaldte Ejlerske terrassestil står færdige!) villaen har en underdel med terrasse og taghave, derfra rejser sig en overdel, også med taghave, og derfra igen et tårn, alt i firkantet funkisform, men med violinformede vinduer. Nederst en tegnestue, køkken og domestikrum, så spisestuen samt min svigersøns to stuer, og i tårnet vor datter Jeftas arbejdsværelse, sovegemak og toiletteinteriør, alt med egen entrédør ud til tårntrappen. Og den dør er det, at min svigersøn voldelig har aflåset – med Jefta indelukket i tårnet, altså! I forgårs – og i det øjemed – som han påstår i telefonen over for min hustru og mig – at hindre vor datter i at gå til et aftenligt foredrag af den berømte østrigske professorarkitekt, dr. Valentin Duisenberger, der netop i disse dage er på europæisk tourné og har haft kolossale succeser med bunker af tilhængere i alle blade!" Hr. Stryne-Lettikow tilføjede: "Jeg har ikke selv hørt professor Duisenberger tale, men han skal være noget ganske enestående, – påstår alle min datters veninder!"

"Jeg har været til et af det nye psyko-arkitektoniske samfunds møder hos professoren," oplyste fru Stryne-Lettikow overlegent. "Professoren lærer, at huse hidindtil har været ganske utypiske og absolut intetkøn. Nu viser professoren, at det ideale hus akkurat som mennesker består af mandlige og

kvindelige typer, og for at mesteren selv kan skabe sine værker, er det nødvendigt, at hans sjæl befrugtes ved skønne kvinders nærhed under aftenlige seancer. Og professoren har allerede en uhyre menighed i det unge, moderne Tyskland. Det var til en af de seancer, min svigersøn efter et voldsomt opgør forbød Jefta at gå!"

"Nå, det forstår jeg nu godt," indskød Blunch.

"Jeg med!" indrømmede begge ægtefolkene i kor. "Men noget andet er at afgøre striden ved at låse min datter inde!" råbte manden indigneret. "Og i to døgn i træk! Han har selv erklæret over for os i telefonen, at Jefta ikke kommer ud, før hun lover dyrt og helligt ved sit æresord som kvinde, at hun ikke vil gå til professor Duisenbergers seancer. Og nu spørger jeg Dem: Hvad siger lov og ret om frihedsberøvelse og ulovlig tvang?"

"Fængsel eller strafarbejde, – i skærpende tilfælde op til 12 år!"

"Vor Herre bevares!" Det var dog ikke hr. Stryne-Lettikows mening! "Jeg vil ikke have skandale, jeg vil blot have min datter ud!"

"Det var kun i middelalderen, at en hustru skyldte sin mand lydighed," erklærede fru Stryne-Lettikow bestemt. "Og ikke nu efter kvindens frigørelse!"

"Spørgsmålet er jo lidt tvivlsomt," mente Blunch, "men efter moderne juristers opfattelse har hustruen ingen lydighedspligt. For så vidt kan De være rolig." Blunch tilføjede dog med et svagt smil: "Men i øvrigt vil jeg ikke lægge skjul på, at en gammel – ikke ophævet, men dog vistnok forældet – plakat af 1741 pålægger hustruer ikke at forsømme hus og hjem ved, uden deres mands tilladelse, at løbe til offentlige møder!"

"Derfor har manden dog vel ikke ret til at indespærre sin hustru?"

"Næppe! Men muligvis vil Deres svigersøn hævde, at han har villet unddrage Deres datter fra dårlig indflydelse."

"Ja. Og det forstår jeg!" råbte fru Stryne-Lettikow og bruste op, "navnlig efter, at jeg selv har været til seance hos professor Duisenberger. Og ville du være glad," – sagde hun til sin mand – – "ved at vide mig for fødderne af den farlige forfører – for billedskøn det er han! – i sluttet kreds med byens værste krukker! Men forbød du mig at gå?"

"Jeg har aldrig forbudt dig noget!" forsikrede hr. Stryne-Lettikow bestemt. "Aldrig!"

"Nej netop! Heldigvis var jeg sund og kom upåvirket hjem. Men det kunne du ikke forudse! Og når Bengt har forbudt vor gode Jefta at gå, så er det, fordi han elsker hende – og ikke vil se hende forkludret og fanget i en spyflues net! Jeg synes oven i købet, der er noget ridderligt og romantisk i, at Bengt har låset Jefta inde i et tårn; det er som i de gamle sagn fra den tid, mænd endnu elskede!"

"Hør," indskød Blunch, "tillad mig at ringe Deres svigersøn op i telefonen, for at få en personlig forklaring af ham."

En klar og fast mandsstemme svarede Blunch i telefonen: "Jo! Det er rigtigt nok. De optræder som mine svigerforældres sagfører, ikke sandt? Godt, jeg har intet at skjule. Min hustru sidder indelåset i sine to værelser. Hun bliver godt forplejet. Der bliver sendt mad op til hende med køkkenelevatoren hver dag. Nøglen til hendes dør ligger i min vestelomme, og der lukkes ikke op, før der afgives visse løfter, – *hvilke* er en privatsag!"

"De ved vel, at en sådan indespærring er ulovlig?"

"Selvfølgelig. Men de borgerlige love må vige for det langt vigtigere hensyn, at bevare den rene bygningslinje i min hustrus psykologi!"

"Dér ser De," sagde chokoladefabrikanten opgivende, da Blunch havde refereret samtalen.

"Hør –," Blunch fik et indfald, "Hvad om vi forsøgte at ringe Deres datter op? Har hun ikke egen telefon?"

"Selvfølgelig! Endogså eget nummer! Min datter er på komplet ligefod med sin mand som partner i firmaet."

"Godt," nikkede Blunch og bladede i telefonbogen. "Så prøver vi." En ung, klar og fast kvindestemme svarede ham.

"Lukket inde? Af min mand! Siger han det? Ja, det kan jeg tænke mig! Men det passer imidlertid ikke. Det er simpelthen mig, der har lukket ham ude!"

"Vil det sige, at De frivilligt har indelukket Dem selv?"

"Ja – hvad ellers! Tror De, nogen lukker mig inde mod min vilje! Min mand ville afkræve mig et løfte i en ganske ligegyldig anledning. Nå, så skød jeg den indvendige slå for min dør og lod ham stå ude på trappen. Og foreløbig bliver der ikke lukket op!"

"Deres mand påstår imidlertid, at han har drejet nøglen om ude fra."

"Så? Det har jeg ikke hørt noget til, – og det interesserer mig heller ikke det allermindste!" Dermed ringede fruen af.

"Ja," sagde Blunch. "Det bliver næppe nogen sinde opklaret, hvem der har låset først."

Hr. Stryne-Lettikow åndede lettet op. "Den dør får de snart låset op igen!"

"Det tror jeg ikke," sagde Blunch eftertænksomt.

"Jeg heller ikke!" råbte fru Stryne-Lettikow. "Min datter har altid haft et voldsomt sind. Hun holder ud!"

"Jeg tror," sagde Blunch, "at det blot er en leg mellem ægtefæller, der dækker over en alvorlig og kronisk krise af gammel dato."

"Derom kan der aldeles ikke være tale," erklærede hr. Stryne-Lettikow. "Min datter og min svigersøn har fra ægteskabets første dage samarbejdet i fuld forståelse uden blot et øjebliks mislyd."

"Det drejer sig jo," mente Blunch, "om to elektrisk ladede sind, der er tvunget af lutter moderne saglighed til at løbe parallelt, og derfor stadig har opsamlet spænding. Og så pludselig en dag sker en kortslutning. Det betænkelige er, at døren kun kan åbnes under medvirken fra begge sider. Giver hustruen efter, er hun ligefuldt indespærret og afhængig af mandens forgodtbefindende, og giver gemalen efter, er han jo faktisk forsmædeligt lukket ude. Og ingen af parterne vil risikere at blive den, der har ladet sig fange. Problemet er altså gået i baglås. Men for så vidt er der ligevægt: ingen af parterne har overtaget. Det er jo i og for sig naturligt. Og sundt! Og det vil sikkert vare ved. Længe!" –

Det viste sig også at vare ved. Der gik en uge, der gik to, der gik en måned. Professor Duisenberger var for længst afrejst, om ham var der ikke mere tale. Problemet var kommet til at foreligge rent: kampen om det ægteskabelige overtag mellem to unge personer, der havde indrettet sig sagligt og moderne funktionalistisk på ligefod, – så længe den slags ting nu en

gang kan holde! – Blunch modtog daglige beretninger og var selv ude for at bese "Den aktivistiske Allé."

Der lå allerede fjorten nybyggede villaer på rad i den Bengt Ejleske funkisstil, og over tyve parceller var indhegnet som solgte. Der var fjorten cementgrå terrassehuse, nypudsede, men døde i polituren som en rad stifttænder. Ved vejenden lå – i stil fra tresserne – en eneste bedaget og overgemt villa i rødsten, med skifertag og en bronze-Ydun med æblerne i nichen mellem vinduerne. Det var levningen fra den henfarne, idylliske tidsalder, da her var tyste og løvtunge haver, og Blunch hilste på sin gode bekendt og rektor fra skoletiden, den gamle filolog, professor Gregori, en gusten og hvidhåret olding, der indpakket i uldtæpper sad på sin glasveranda og stirrede sløvt ud over sin udstykkede familiejord. De nye funkishuse grinede koldt mod den røgsvedne rest af kastanjealléen og den forsømte forhave med den skørnede springvandskumme. Men oppe på fløjvillaens tårnterrasse over et væld af pelargonier skimtede Blunch fru Jefta, slank, sorthåret og østerlandsk, i storblomstret kornblå strandpyjamas, slængt i en kinesisk hvilestol af bambus polstret med silkepuder under en loggia af rosenranker og lyttende til sin radios formiddagskoncert, der drønede ud over hele villavejen. Bordtelefonen stod ved hendes albue, åbenbart holdt parat til venindepassiar, og på et rygebord lå stabler af cigaretæsker og modeblade. Jefta havde indrettet sig på langt sigt. Blunch vidste, at ægtemanden daglig sendte en stor buket roser sammen med køkkenelevatorens anretning af hendes yndlingsretter, og med en æske af udsøgte bonbons fulgte nu og da en lille trøstpræmie, en guldfyldepen eller et armbåndsur, samt alle de nyudkomne bøger, præcis som

i hvedebrødsdagene. Blunch så bag tegnestuens store atelierrude arkitekten selv, ivrigt optaget af sine bygningsudkast, alene og befriet for sin kvindelige medhjælp, i sin hvide kittel, slank, blond og determineret – netop således som hans hustru havde ønsket sig ham: ukuelig – som hun selv!

Begge parter var synligt yderst tilfreds med ordningen. Blunch skønnede, at episoden med den østrigske professors seance kun var en bagatel og blot en lejlighedsårsag. Det saglige sammenspil mellem de to parter var sprængt under den indre gæring. Og som en naturlig atavisme var kvinden vendt tilbage til sin haremstilværelse i drømmerier under rosenranker, og manden til sit tyste værksted. Men netop således var ægteskabet forynget ved savnets særlige sødme i ny romantik. Sikkert sendte de to nu hinanden stumme og forelskede tanker. Hun var prinsessen i den slumrende skov, men vidste præcist, at det kys, der skulle vække hende, ville hæve fortryllelsen. Og det samme vidste han.

Således var jo alt i grunden såre godt. – Foreløbig!

Fabriksejer Stryne-Lettikow søgte Blunch ophidset og skandaliseret. "Nu har spøgen varet mig halvanden måned. Affæren er ude over hele villavejen. Jeg har hver dag min datter og svigersøn i telefonen, men de er lige halsstarrige begge to. Min svigersøn påstår, at han ikke er låset ude, og min datter, at hun ikke er låset inde. Ingen af dem vil give sig. Og det synes tilmed at more dem begge to, at de har låset hinanden inde – eller ude. "Jeg har aldrig været lykkelig i mit ægteskab før nu," siger Jefta, og min svigersøn påstår det samme. Jeg forstår ikke tidens ungdom mere! Vi ældre og erfarne bliver ikke en gang spurgt! Hvad skal det ende med? Skilsmisse?"

"Nej – tværtimod! De to unge er jo netop nu bundet fastere til hinanden end nogen sinde før!"

"Men det hele er dog absolut uholdbart! Mener De ikke også?"

"Hm. Jeg ved ikke. Stillingen synes netop at være alt for holdbar! Og måske er det også det ideale ægteskab! Hvo ved! Lad os imidlertid se tiden an." –

Men ugen efter kom fru Stryne-Lettikow hulkende og fortvivlet. "Nu har pressen fået fat i sagen! Der har stået en artikel om den låsede dør på Aktivist-Vej og den indemurede brud, og en journalist har forsøgt at interviewe mig og har endogså haft den frækhed at ringe Jefta op, og hvad værre er, hun har udtalt sig og beskrevet hele sit daglige liv deroppe i tårnet, om hvordan hun dyrker musik, hører radio, studerer kunsthistorie og forædler sin ånd gennem frivillig ensomhed som i et kloster, kun optaget af højere ting, efter at hun har låset sin dør for den materielle verden. Nu skriver hun på en bog med sine memoirer, som hun vil kalde "En Kvindes Liv i et Tårn". Jefta har altid holdt af sensationer og opsigt, lige fra hun tog svømmepræmie som barn for sæsonens bedste udspring. Og så lover bladet tilmed i morgen at bringe et interview fra den anden side af døren! – det kan ikke blive ved! De må hjælpe os. De må tale en gang igen med de unge! Jeg kan ikke nøjes med resten af mit liv kun at gense min datter i telefonen!"

"Ved overtalelser når man ingen ting," erklærede Blunch. "Folk bevæges i reglen kun af det, de i forvejen indeholder, og så stor spænding som her giver ikke plads for ny påvirkning. De to unge er som de fleste af vor moderne ungdom – fødte aktivister, altså krævende og fordrende, fanatiske og stridbare, og afvisende for al forhandling. De er fyldt til tænderne med

eksplosiv kraft. De to køn forsøger at arbejde sagligt sammen, og det går til en tid, men resultatet bliver altså – kortslutning. Et voldsomt indgreb vil kun ødelægge alt. Kunsten i det moderne liv er altid at navigere mellem skærene og tilpasse chancerne. Som i skak! Den eneste mulighed for en afspænding af de to poler er at indskyde en tredje pol –: at lede strømmen i en trekant! Vanskeligheden her i sagen er, at begge nøgler må bringes til at dreje de to låse op på samme tid. Den, der først giver efter, vil bære nag resten af sit liv!"

Blunch tænkte sig lidt om: "Jeg kunne tænke mig en fremgangsmåde, og jeg vil prøve den. Det gælder her i livet ikke om at slå kræfterne ned, men om at placere dem rigtigt. Kværulanter bør henvises til ligesindede, så lukker cirklen sig tæt, bider sig selv i halen og fortrædiger ikke de andre. Jeg tør næsten love Dem, at i morgen ved denne tid springer den låsede dør op med et brag. Mit middel er muligt lidt kynisk, men jeg arbejder mest med realiteter; således blomstrer livets grønne træ nu engang bedst!" –

Blunch begav sig derefter ud, på den aktivistiske villavej. Den gamle rektor Gregori sad affældig og sløvet i sin have, da Blunch blev meldt. Blunch var en tidligere elev, og de talte om gamle tider. "Dengang var hele vejen her et eventyr for os drenge," sagde Blunch, "en vidunderhave af plataner, kastanjer, blomsterbede og løndomsfulde gange."

Den gamle løftede hånden i dirrende afmagt. "Den forbandede cement!" gispede han og truede over mod genbovillaens tårnterrasse, hvor fru Jeftas silkedragt lyste gult og rødt over den hængende have. Hendes radio skrålede refrænet fra en foxtrot. Oldingen klynkede svagt: "Havde jeg

vidst, da jeg solgte fra, at min gamle kastanjeallé ville blive en asfaltbane, stinkende af benzin og drønende af biler og rulleskøjter langs en rad villaer, der ligner stabler af skidne pakkasser – ikke en fodsbred skulle de have fået af min jord!"

"Villaer?" spurgte Blunch. "De huse er da ikke villaer. De har jo tre etager!"

"Ikke villaer! Jeg har da inden salget ladet tinglæse en servitut på vejen om, at der kun må bygges villaer! Tre etager? Der er kun to, den tredje er jo et tårn!"

"Et tårn med to værelser, toiletrum og entré – det kalder *jeg* nu en etage! Ved en villa forstår jeg en bygning med højst to etager. Og her ser jeg altså tre!"

"Hvad siger De!" Rektoren sprang op fra sin stol og sparkede uldtæppet af sig. "Tre etager!" Hans ansigt blomstrede op i et nu, fik rødme, dirrede i alle muskler, hans hele person fik det gamle præg af svulmende styrke og bidsk energi, som Blunch huskede fra skolen ved lørdagsopgør på rektors kontor – i hine dage, da den kendte filolog-professor Gregori var frygtet som den mest fanatiske af alle de talrige krakilere inden for den sprogvidenskabelige verden.

"Papir!" brølede professoren. "Og pen og blæk!" I et spring satte han op ad verandatrappen med slåbrokken bølgende som en kampfane. "Min protest afgår i dag. Jeg formulerer den selv! Og stol på, den skal få næb og klør!"

"De ved jo," sagde Blunch, mens den gamle skrev, "at arkitekt Ejle og hans frue begge er byggeriets ledere, men for tiden uden indbyrdes forbindelse. Send derfor hellere genpart af protesten til hver af dem med samme post. Så er De sikker!"

"Naturligvis! Og så omgående fogedforbud om sløjfning af samtlige tagetager! Jeg skal lære de unge spyttegøge at bygge tårne!" Rektoren gned sig i hænderne. "Og bliver der processer, fører jeg dem personlig, jeg har altid mødt selv i mine egne processer og skrevet i mine egne sager. Og det har vist sig probat!" Han dansede henrykt og ungdommeligt på sine ømme ben: "Nu skal der blive levende her på vejen! Om jeg så skal blive ved til jeg bliver halvfems!"

Blunch gik beroliget hjem: Hvid springer truer tårn. Dronning udækket. Madame og skak! Opgaven løst i ét træk!

Der var den følgende aften indkaldt til møde af samtlige villa- og grundejere på Aktivist-Vej til værn for ejernes velerhvervede rettigheder. Mødet – der fik et stormende forløb og affødte måneders pressekampagne til fornøjelig underholdning for læserne, samt en lang række ejendoms- og injurieprocesser til fængslende hovedbrud for juristerne og som spændende sport og åndelig lindring for parterne – afholdtes i arkitekt Ejles tegnestue med fru Jefta som første og hendes mand som anden indleder, og endte med ovationer fra samtlige villaejere for de to genforenede førere på den fælles front mod den fælles fjende i kampen for at beholde tårn på deres hjem. Hr. Og fru Stryne-Lettikow præsiderede ved den påfølgende fællesspisning.

Processerne løber endnu på tredje år. Til alles tilfredshed. –

Den sorte puddel

I denne historie om den sorte puddel er jeg nødsaget til at indblande mig selv, idet indledningen var mit personlige møde med manden, der modtog besøg af det mystiske dyr.

Jeg befandt mig tilligemed min hund på en af Fælledparkens bænke med udsigt til fodboldbanerne, der nu på den barske årstid lå fuldkommen øde med frosne pytter langs stierne vidt ud til den fjerne omkreds af triste og grå buskadser. Det var for koldt at sidde, men værre at gå, og et solstrejf nu og da over bænkens ryg gav det første gys af forår.

En lille tynd mand kom fra stien tværs over fælleden, han bøjede sig over min hund, der ganske mod sædvane lod sig klappe. Manden hostede diskret og kom nærmere, tog hatten ærbødigt af og blev stående.

"De tillader," sagde han, myg i mælet. "Jeg ser, at De er under ledsagelse af en lille hund." Han rømmede sig på ny, åbenbart såvel af beskedenhed som for at lufte en lille halskatharr. "God lille hund!" – Han klappede atter dyret.

"Det er måske *Deres* hund, De trækker med?"

"Nej," sagde jeg, "den trækker med mig. Jeg bor nemlig hos hunden."

Manden smilede forstående. "Men se blot, hvor den falder til hos mig! Det gør alle hunde – endda inden de kender mig." Han famlede ind i brystlommen og fremdrog et temmelig fingermærket kort:

"Må jeg tillade Dem, at jeg præsenterer mig med faget?"

På kortet stod med billigt bogtryk:

J. P. Thomsen går med hunde.

Han skævede indbydende hen efter min hvalp, der havde sat tænderne i en vissen busk og ruskede. – Jeg kaldte, men som sædvanlig kom slubberten ikke. Mandens tilbud begyndte at interessere mig. "Skal hr. Thomsen gå med dig?" spurgte jeg advarende. Hunden så op på hr. Thomsen og logrede.

Hr. Thomsen var en klejn person med et ubetydeligt spidsmusansigt, små, missende, men venlige albinoøjne og en svag mund, der smilede beskedent under en pjusk bleget overskæg.

"Herskaberne," sagde Thomsen – "har i vore tider med højtryk og forceret tempus alt for travlt til at gå med deres hunde. Og husassistenterne nægter. Der er også alt for langt ud til parkerne, hvor hunde må gå som frigængere uden lineføring på grund af svaneunger – både i Ørstedspark og Anlægget. – Men hunde er da også mennesker, og så er det blot med at sende bud til J. P. Thomsen i Landemærket – nummeret står her på kortet. – Der kan også ringes til frisørmester Polacker i forhuset, han lader så gå videre. Jeg har gå-tid fra 8 morgen til mørkets frembrud, når klokken ringer ud i parkerne. Abonnementet er 12 kr. om måneden for en enkelttime daglig på enehold. Er der flere hunde på holdet, er prisen kun 8 kr." – Han tilføjede: "Jeg tager aldrig mere end fire hunde på et hold for disciplinens skyld. Men det morer hundene at være flere. Til gengæld giver det mere besvær for undertegnede, så rabatten er mere til kundernes fordel end til min, ydermere da det altid er

mig, der bliver bidt, når der opstår uenighed mellem to eller flere dyr på et hold – hvad dog nærmest sjældent finder sted."

Jeg lovede at tænke over hr. Thomsens tilbud, og vi spadserede lidt sammen. Min hund traskede tæt i hans hæle, snusende til hans støvler, der slubrede udtrådte i tøsneen.

"Ja," sagde han, "mine støvlesåler er jo lidt forgåede nu for tiden, jeg har syv daglige arbejdstimer, det er lige nu jeg har en mellemstund, hvor jeg agenterer hos de promenerende hundeejere, der ikke magter mere. Man kan altid se det på blikket!"

Han vedblev: "Der er meget at tage i vare som hundefører, og ikke altid helt hyggeligt, navnlig herude på Fælleden." Han skulede op til den nye frimurerloge, hvis triste bagside stod som en mægtig fjeldhøjde, cementgrå over det regnperlende buskads, tillukket og stum, vogtende sine hemmeligheder.

Kun i nederste etage stod skodderne på klem for en rad underlige højryggede stole med mange tremmer i ryglænet hen langs et fortløbende bord. "Se," nikkede Thomsen, "det er stigerne, hvor frimurerne står, når de murer! – Der er så mange uhyggelige ting i denne del af haven! Og kan De for eksempel se, deroppe på gesimsen af bygningen – eller templet (hvad det nu er) – dér sidder et langt geled af nogle grimme kragefugle på lur og farer altid ned på skrå i en hel lang stribe over rygraden på ens spadserehunde og skræmmer dyrene. Jeg holder ikke af at gå ned ad den sti langs krattet, skønt det er så nær ved Trianglen og hele den moderne trafik med de elektriske sporveje og taxabiler. Det var også dér, at jeg havde den uhyggelige oplevelse med den sorte puddel, der sidste pinse kom farende ud af krattet, uden så meget som at forberede mig

det allermindste! Men alt det vil jeg helst ikke tale om." Han tav også straks, men hans mund blev stående på klem, som et sidste krampedrag efter den overståede skræk. –

Hr. Thomsen og jeg mødtes jævnligt senere i Fælledparken, hvor han promenerede med sine forskellige hold spadserehunde, der nogenlunde syntes at rette sig efter hans kurs gennem parken – eller han efter deres – rimeligvis forelå der en stille forståelse i gensidig respekt. "Men det er endnu aldrig hændt, at jeg er kommet hjem med en hund, der manglede!" forsikrede Thomsen. "Jeg bliver ved at lede, og de andre hunde på holdet er også flinke til at snuse med. Og ydermere har man jo også lidt godt i lommen henne fra pølsemanden på Trianglen, ud over ens egen ration til frokost, og det lokker jo!" Han vidste smørret og polisk ned i splitlommen, som gabede i den stærkt forregnede og rødskjoldede paletot, der slubrede om hans krop. "Det er en gammel militærkappe," meddelte han selvfølende – "overladt mig af en oberstløjtnant, og har været med i Boerkrigen, hvor den blev såret i venstre ærme. De ser, den har en usynlig lap lige over albuen! Hundeejerne ønsker gerne deres dyr ført i anstændig påklædning, og det giver jo ofte lidt aflagt garderobe ved højtiderne! – Oberstløjtnantens hund var ellers med på holdet i dag," fortalte han – "sammen med tre andre ruhårede. Det var en særlig flink hund," udtalte Thomsen. "Det var en krigshund – den var militært uddannet, og når man sagde: Kom! så kom han, og sagde man: Gå! så gik dyret. Det var en hund! Det var noget andet end enkefruens hund fra Amicisvej. Han var en lille pekingkineser," berettede Thomsen, og hans vanskeligste hund, skønt den boede i villa med syv værelser i

træk, og sølvtøj over hele huset samt platter på alle væggene, og havde eneture; men det var en skrap omgang i vildt trav over gadekryds og op igennem alléen med det hadefulde lille kræ, der anfaldt selv store politihunde og gik under navnet: Søndermarkens Skræk!

Jeg har selv kendt bedre dage," sagde Thomsen, "så jeg kan tale med." Han sænkede stemmen: – "Men jeg er altså nedkommen! – Dog skal jeg ikke klage, jeg har det godt, som jeg har det, jeg er altid i den friske luft og i byens åbne natur, og hjemme i Landemærket har jeg min hyggelige lille étværelsesstue, ganske vist i baghuset, men ud til en svalegang, hvor jeg kan sidde på trinnet, når der ikke er hængt tøj til tørring, og hvor jeg har min egen lille private hund, så den og jeg kan have aftnerne med hinanden med en god portion vandgrød på min primus, og wienerbrød på søn- og helligdage. Jeg ryger nemlig aldrig tobak – nej, ellers tak, min herre –"

Men på folkekirkens særlige festdage, ved jul og påske og pinse, så holdt Thomsen helt fridag med sin hund. Den hed Frisinette, fortalte han – fordi den var en dame, altså. –

Så havde han og Frisinette en dag ud af det, som han længe i forvejen lagde op til af abonnementet, så de kunne fejre festen sammen. De dage tog han ikke ture med de fremmede hunde. Henne i vindueskarmen med fuglebrættet udenfor til stære, duer og spurve fra nabotagene havde han en brugt, men så god som ny højttaler (efter et herskab), og som han havde fået lov til at forsyne med en stikkontakt ned til cykelsmedens trelampersmodtager i stueetagen, så han kunne lytte, når smedens radio gik – ganske vist kun med det program, smeden ville, men til gengæld uden licens, og hver eneste søndag og

helligdagsmorgen højmessen, den havde smeden garanteret ham, med både salmesang og talen. Nej, han stod altid op og var påklædt, med rent kravetøj og det hele, inden den kom; han tog den ikke i sengen – det havde han dog endnu aldrig buden Vorherre! – sagde Thomsen klippefast. Så gik han sin tur med Frisinette, og i reglen vankede der dagens ret henne i kælderen bag Rundetårn, med en ekstra gang hundemad til Frisinette. –

Thomsen fortalte, at han havde været ekstraskriver på et amtskontor fra sine drengeår, som reserve for sin fader, der var svagelig i nyrebækkenet, senere havde han været assistent, lod det til, eller i alt fald noget – som han sagde – ved "andelsmejerivæsenet," indtil også det blev lukket for ham, og han begyndte at gå med hunde, hvilket gav ham et net, om end nøjsomt, udkomme, erklærede han. "Men de unge mennesker," sagde Thomsen, "der står og er ledige omkring kaffe- og pølsevognene, har ondt af, at jeg selv tjener for mit brød, og siger om mig i mine åbne øjne, at jeg er en samfundsforbryder og en slags lakaj og hundedreng for de fine!" Som om det ikke var bedre for en ellers rask mand, end blot at tage et par opgange i en ejendom og stå med en bedende mine ved entrédøre! Og som om det ikke var socialt, at man tog sig af storbyens værgeløse dyr!"

Han kaldte ad Frisinette, der nu kom rokkende, rund og forspist, indsyet i et uldent stykke med blå striber. "Hun har ikke nogen egentlig race," sagde Thomsen, "jeg kerer mig ikke om det, der fortælles mig i hundekredsene om kennelklubben og vinderklasse og ærespræmie med sølvbæger. Enhver hund er god for sig. Undtagen den omtalte sorte puddel!" tilføjede han – nærmest for sig selv.

Og jeg så ham gå videre derude over den brede fælled, snart med sin egen lille tykke hund, og snart med fremmedes – dag efter dag i det lange år: Når sommersolen svider Fælledens græs, der er slidt fladt af de barbenede drenge, som skyder fodbold mod mål med drøn efter drøn – når løvfaldet i høst rasler over stien, og andehæren letter som en blæst hen over den sorte kanal – ved vintertid, når Fælleden er et snehvidt ark, blot beskrevet med streger af kragetæer – eller, når vårens første smørblomster pipper ved randen af en grøft – i det skiftende vejr, i sol og slud, møder jeg den lille venlige mand med sin flok af de glatte eller krøllede, altid himmelglade hunde.

Og efterhånden fik jeg flikket sammen hans historie om den sorte puddels komme:

Den hændte forrige pinselørdag, da Thomsen holdt fridag og spadserede i Fælledparken alene med sin hund Frisinette. Han havde været ude og hente søndagsavisen i kiosken, hvor han havde lov at komme hver lørdag og hente et gratis søndagsblad fra afgangne uge hos indehaveren, med hvem en dame, der for ti år siden havde været uheldigt forlovet to måneder med Thomsen, nu var lykkelig gift.

Nu sad han på en bænk og læste den komiske side, da det pludselig blev tåge og samtidig mørknede. – Det var en tæt væg af masser af hvid søtåge, der kom rullende, den kom via Frihavnen ude fra de fjerne have, våd, salt og iskold. Og alt svulmede op i tågen: frimurertemplet buldnede ud som et bjerg af bomuld, det tætte buskads blev låddent som en grå pels, Trianglens fjerne buelamper lignede gule skjolder på en grumset dug. Og pludselig blev hele tågen blåsort, det var

aftenmørket, der ydermere kom og lavede verden til for alvor! Thomsen stod med ét inde i et eller andet krat med en kvist piskende lige i næsen, fuldkommen forvirret og ganske ør. Og samtidig fik tågen en fed og beklemmende lugt af svovl.

Frisinette krøb pibende op til hans bukseknæ, dens skind var ganske vådt af sved, da han følte efter – endda tværs igennem det uldne dækken. – Og inde i tågemassen kunne han nu skelne to fosforgule punkter, der gik fra hinanden, og altså kom nærmere. Han tænkte nok, det bare var et dyr; men alligevel stod hans hjerteslag stille et par sekunder – jo! det var ganske rigtigt en hund, en mægtig stor og radmager sort puddel, der med gabet åbent for en lang, ildrød tunge kom haltende hen imod ham og logrede med sin lange duskede svans. Det var en hund, der var endnu sortere end selve mørket omkring, men nok så ydmygt kom den krybende og gned sig langs hans skinneben. Og så med ét skød den ryg, så dens nakkeben var i højde med hans bukserem, og en lav bidsk snerren kom fra dens strube, som fra dybet af en vulkan. I det øjeblik mærkede han et vrid i sin hånd, der havde tag i halsbåndet på Frisinette. Og i næste nu var hans hund løs og væk, opslugt af tågen. Han kaldte, han skreg dens navn ud i mulmet, forsøgte at stavre frem i dens spor – men der var blot tåge, tæt som sæbeskum, og de svippende grene af buskene ind mod hans øjne. Men i hans hæle, med snuden tæt mod hans haser, luskede den fremmede puddel.

Han kysede ad det sorte bestie – gennede den med begge hænder: "Skal du jage min hund! Skal du gøre Frisinette bange, din sorte rad!" Hans hjerte knugedes i rædsel over en vildfaren hunds skæbne nu i tågen – ude i byens vældige trafik, hvis horn

hivede som ulvehyl i det fjerne. Hvad chance havde hans hund for at finde hjem den snørklede vej over Østerbro, op langs Søerne, til den indre bys stræder! – Han råbte igen, men der var kun den sorte puddel; den så ham indladende og grådigt ind i øjnene – med leende rovtænder og hængende flab. Der var kun ét at gøre: at gå hjem hurtigst muligt! Måske stod hans hund og ventede på ham ved svalegangstrappen i Landemærkets baggård. Han famlede sig frem – fuldkommen vildfaren; men nu så han, at den sorte puddel sprang til venstre, vinkende med hovedet, som om den ville vise vej. Han fulgte uvilkårligt med, og nu var de på stien, hunden løb foran, men så sig tilbage over skulderen, om han var med. Den var foran ham hele vejen hjem, den stod ventende ved de vante gadehjørner – den kendte på forhånd hans vej! Ved gadekryds og overgange dykkede den frygtløst ud i den brølende trafik, smøg sig mellem sporvogne og biler, snoede sig – således så det ud! – ind mellem en rutebils bragende hjul og kom uskadt frem, stod knejsende og ukuelig og ventede på ham, da han selv omsider fik bjerget sig i land på gadekrydsets helle. Og da han endelig, dødtræt, nåede den smalle gadedør i Landemærkets opgang, stod den fremmede puddel parat og næsten fyldte den snævre korridor med sin kulsorte mankekrop.

"Gå din vej! – Herut!" befalede han slapt; men den sorte puddel blot så op med sine fosforlyse øjne. – "Væk med dig, din fordømte varulv!" Men hunden veg blot baglæns foran ham op gennem korridoren, vendte sig med et spring i baggården og sad allerede foran hans kammerdør, da han nåede op. Og af hans egen hund var ikke et spor. – Han vovede forsigtigt et støvlespark, idet han åbnede sin dør på klem for at smutte ind;

men den fremmede hund blot snoede sig, blev ganske smal som et bændel, og en sort stribe viklede sig lynsnart gennem dørsprækken, og da han selv fandt ind og fik tændt, stod pudlen natsort og stor i hans stue, og hjemligt lagde den sig til rette i krogen ved jernovnen, hvor pindebrændet var stablet op, parat til dagens indfyring, i en sirlig pyramide. Stuen var iskold. Han fik snappet et par pinde og tændte op. Hunden knurrede i velbehag, næsten som en kat, der spinder. Angstfuldt havde han sat sig på kanten af sin opredte divan. – Hunden var stille nu, men den sov ikke, den sad som før og ventede – ventede. – Hans egen hunds ædetrug stod fyldt; men den fremmede hund var ikke ude efter føde, den lod sig ikke lokke eller kalde. Og med et følte han, at her sad han i en fremmed stue, et frygteligt fattigmandskammer, hvor de skjoldede tapeter hang i laser om den sprukne servante, og loftet slog revner efter vandspild fra taget, og fra den snævre gård stod stank af gydens usselhed og nød.

Og som et knugende sug gennem hans hjerte kom et spørgsmål, han aldrig før havde kendt: Hvorledes er jeg endt her? Hvorfor sidder jeg her som en elendig stodder, der er knægt for rigmandens hunde – en lønslave, der røgter deres fine og hovmodige dyr! Den sorte puddel dér i krogen med sin pelshue tæt over panden fik ham med ét til at huske en fremmed, der i klyngen, som stod tæt om en kaffevogn, havde talt og vidnet om trængsel og nød, om de fattiges lod under åg af de fine deroppe – herskaberne, med hvis hunde han gik, og som nådigst lod ham betræde de rige sale, hvor de mæskede dyr sov på puder af silke og fløjl! Dér måtte han stå og vente, til morskab for dem og det hovne tjenerskab – i sine udtrådte

støvler og sin skimlede kavaj – en nådigherres aflagte kluns! – som en tigger! Og selv levede de deroppe i tummel og tempo – deres grammofoner gik nat og dag inde i salonen, hvor deres ungdom dansede omkring et tebord – sat på hjul! – og med fine likører. Og fra skabe og skænke blinkede deres sølvtøj – frit fremme lå kostelige skatte – et greb, og de var hans! Men slatten i knæ og krop lod han dem ligge! På reoler stod bøger i røde og forgyldte bind af safian – al den viden, al den drøm, han i sin drengetid havde længtes efter at nå! Og her sad han i sit usle lille eneværelse med et skåret spejl, der kun viste ham hans eget, snart aldrende lille ansigt, og intet andet i verden var hans! Forladt af alle, uden alt – evigt udenfor, en enlig trasker over Guds grå fælled, fordi han hele sit liv havde været en tossegod kryster, der aldrig, som de andre, passede sit snit og forsynede sig i smug – eller slog ned og tog med magt, hvad de ville! Og pludselig så han sig selv stå i den rige havestue, hvor den ældgamle millionærenke sad, mumiegusten, næsten lam, i sin armstol, mens nips og dåser af guld, sølv, emalje og juveler glimrede på alle etagerer og borde omkring hende – sikkert var der også kontanter, om man søgte! – mens hun sad dér, og ejede det hele, i en døs, vissen og afmægtig. – Og hvem skulle mistro ham, som alle anså for en latterlig lille svækling og alt for himmelråbende dum!

Han sad og rokkede på sin sengekant, mens natten langsomt skred. Derude var tågen vist forjaget af storm, i ovnrøret hylede den farende vind – eller var det hunden, som sad der foran ovnen, på hug, med skrævende forben, ravnesort og stor, dens skygge stod i skæret fra den flammende rist højt over vægge og loft, truende og vigende, som bølger af nat og af synd.

Nu og da knurrede den grumt, rejste sin ryg vældigt og børstet, på spring som en ulv, det var som fyldte den hele kamret med sin mægtige krop, og dens ånde blæste hed og stinkende mod hans mund. Han værnede for sig med hænder og arme, det hamrede i hans bryst, hans strube klemte sig sammen i gru og i had mod alt og alle derude i lyset, der havde sveget ham, lykken, der havde veget ham for armod og ensomhed, kvalt ham i ydmyghed – som en hund for alle byens hunde! Og pludselig stod han oprejst, skælvende i sine knæ, med hænderne knyttet i krampe løftet imod loftet, hulkende i frygt og rasen efter luft – efter at handle – efter at tage – og eje – endelig en gang!

Morgenen gryede omsider – de skumle baggårdsmure stod skarpere derude mod den grånende himmel. Dernede mellem de stinkende skarnkister ventede de nådige brosten. Var den vej ikke hans mål – hans redning og eneste udvej – derned! Og endelig færdig og forbi! – Roligt ventende sad den sorte puddel ved sin plads foran ovnen.

Og da skete det forunderlige, fortalte den lille forknytte mand mig til sidst, højttaleren i vinduet begyndte at tone – som altid var den åben og parat – og højmessens orgelklang var begyndt nede i smedens stue, tungt og brusende kom morgensangen vældende ind. Og i et spring fo'r den sorte puddel mod døren, den krøb, den knurrede, den logrede, den ville ud – bort! "Jeg åbnede straks døren," fortalte Thomsen, "men et par pinde af brændestablen var faldet ned, den turde ikke gå over – de lå og spærrede på kryds og tværs."

Jeg afbrød fortælleren: "I en figur som den femtakkede stjerne. Ikke sandt?" Men det mystiske *pentagram*, det magiske

tegn var ukendt for Thomsen; han sagde, at han blot havde fjernet brændestykkerne et for et. Og i et sæt var hunden over tærsklen og borte i samme nu. Han så den ikke engang springe over gården, skønt han spejdede fra sin rude. – Og en time efter skrabede hans egen lille Frisinette på hans dør. –

"Jeg forstår ikke mig selv, som jeg følte den nat," sagde Thomsen. "Aldrig før eller senere har jeg følt sådan! Og hvorfra den sorte puddel kom – og hvis eller hvems den var?"

"Hvem den var?" afbrød jeg. Og nærmest for mig selv svarede jeg: "Mefistofeles!"

Han så op: "Misfor – – misforståelse?" Han rystede på hovedet. Nej, han havde ikke taget fejl. Pudlen var der godt nok!

"Nå, ja – men ét er pudlen – et andet pudlens kerne. De ved sikkert selv, hvad der stak i den sorte pels?"

"Hvad der stak i den?" Han grundede. "*Det onde*, mener De vel!"

"*Den onde!* Fristeren, ja! Han optræder i mange skikkelser, når han vil skabe uro og tvivl i verden!"

Thomsens øjenbryn gik forskrækket op mod hatteskyggen, han syntes dog tillige lidt beæret: "Men hvorfor netop hos mig?"

"Fordi," sagde jeg – "fordi alle os andre har han allerede for længst – med hud og hår! Alle vi, som er med i det moderne livs rytme og tempo. De er den eneste og sidste, han endnu ikke har!"

Han forstod mig kun halvt, og for mig selv tænkte jeg: Den eneste ydmyge lille pilgrim, der er tilbage i verden – den sidste vismand i en forrygende tidsalder – selv om han var fattigst af alle og aldrig havde hørt om hin sorte puddel, der engang besøgte doktor Faust i hans kammer!

På hjemvejen mødte jeg selv en stor sort puddel. Den kom farende ud af det mørke krat ved parkens indgang. Mig værdigede den ikke et blik!

Stolen

Dr. Kenyon Kent, retslæge i et af U.S.A.'s midtlands-distrikter, modtog meddelelse om, at dommen i Povlow-sagen ville blive fuldbyrdet 19. marts kl. 7 a.m. Det stod dr. Kent klart, at nævnte dom væsentlig var støttet på hans retslægeerklæring. Obduktionsfundet fastslog, at den dræbte mand kort før dødsøjeblikket havde indtaget en – for øvrigt svag – dosis Veronal og derfor utvivlsomt, da skuddet blev affyret, havde været bevidstløs. Selvmord var altså udelukket. Det forbavsede imidlertid dr. Kent, at de edsvorne tog dette som hovedpunktet i sagen og – næsten uden anden støtte! – som fældende for anklagede, en emigreret russer ved navn Alexei Povlow. Dr. Kent beklagede domsresultatet over for politiundersøgelsens leder, inspektør Grant Dunn, den påfølgende mødeaften i den fælles loge.

Inspektør Dunns miner strammedes: "Jeg forstår imidlertid, doktor, at De fastholder Deres erklæring. Og også De må dog kunne billige dommens resultat. I hvert fald er sagen jo omsider slut. En dødsdom har den fordel, at den er endelig: Hård fysik sat op mod al teoretisk tvivl!"

Lægen trak på skuldrene: "Et *justitsmord* er jo altid fysisk set endeligt – og uopretteligt."

"*Justitsmord*!" Politiinspektørens smil blev let sarkastisk. "Justitsmord er altid et dogme, fejltagelsen bevises så at sige aldrig, og en justitsmordskampagne bæres i reglen kun af sensationen. Tænk på Voltaires yderst frække forsøg på at rense den – efter moderne oplysninger – sikkert med rette dømte og

henrettede morder, Calas. Og i hvert fald må De indrømme justitsen en fejlkonto – i lighed med bankernes – og med de herrer lægers for operationsbordets små uheld! Men herom diskretion: patienternes tillid må jo bevares! Nuvel: Også den offentlige sikkerhed behøver tillid. Ligevægt er alt for vor tids Amerika. Et drab kræver en straffet mand – så vidt muligt den skyldige. Den *rigtigst mulige* mand i den elektriske stol!"

Dr. Kent nikkede barskt: "Godt. Som retslæge forelægger jeg Dem altså en *død* mand med obduktionsattest for mord. Og De kvitterer ved at aflevere en *henrettet* mand til mit sektionsbord! Aldeles som man lægger ti cents i en automat, og skuffen spyer prompte varen ud. Firkantet moral finder jeg!"

Politiinspektøren lo tørt. "Samfundet må være firkantet for at stå. Vi lever i kubismens tid. Vort moderne Amerika mekaniserer verden, og vi godkender gerne Deres automat!" – Hermed gik samtalen i stå.

Dr. Kent gennemgik på ny sagens akter. De beroligede ham ikke: Lederen af en mægtig tømmerkoncern med hovedsæde oppe i Winnipeg, Canada, Vincent Laroche, havde opkøbt vidtstrakte skovarealer langs det flodløb, der gennemskår distriktet. En nat i afvigte juni blev han fundet skudt i sit telt på den fiskeplads ved floden, hvor han i reglen hver weekend sammen med sin hustru, Katja Laroche, og oftest med en gæst, turede hen i sin motorbåd nogle mil fra byen imod nordøst. Revolveren lå ved den dødes højre hånd. Et hold studenter fra den store skovbrugshøjskole, en snes unge mænd, under ledelse af en docent i landopmåling, Mackson, havde bivuakeret nogle hundrede meter fra stedet, skilt fra dette ved tæt ungskov. To timer efter midnat blev de opskræmt ved et skud. De tilkaldtes

straks efter ved råb af den dræbte mands gæst, den senere tiltalte Alexei Povlow, og fandt denne stående foran Laroches sovetelt på fiskepladsen. Povlows eget telt lå et stykke borte bag en trægruppe. Fru Laroche – forklarede Povlow – sov i motorbåden. Kahytsdøren var aflåset udefra, men Povlow påviste nøglen i den dræbtes jakkelomme, og fru Laroche blev straks efter underrettet. Da retslægens erklæring derpå fastslog Veronal-fundet og afviste selvmordsmuligheden, blev sigtelsen for drab rettet mod Alexei Povlow, der nogen tid efter blev fængslet. –

Dr. Kent havde under retssagen set såvel Povlow som fru Laroche. Alexei Povlow, der opgav at være russisk flygtning fra revolutionen, var en høj blond mand med militærisk holdning. Han bar præg af den passive sindsro, der snarere er fortættet patos end stoicisme, og som traditionelt anses egen for russerne. Han forklarede at være forstuddannet i Rusland og havde stilling nu som docent i plantefysiologi ved den lokale skovbrugsskole. Den voldsomt lidenskabelige forsvarsaktion i dagspressen blev da også ledet af højskolens professorer og studenter.

Povlow erkendte på forehold af anklageren at have opløst to Veronal-pulvere, han tilfældigt fandt i sin jakkelomme, – rest fra en søvnløshedsperiode – i afdødes champagneglas under måltidet i campen på Laroches fiskeplads.

"Og Deres formål hermed?" havde anklageren i krydsforhøret spurgt. Povlows pupiller stivnede vagtsomt. Han forklarede derpå, at afdøde Laroche, der altid medførte champagne i sin båd, den pågældende aften blev beruset og, som ofte før, gjorde

sin hustru til genstand for brutal og nedværdigende behandling.

Anklageren fortsatte:

"Der opstod derpå en ordstrid mellem ham og Dem. Ikke sandt? De optrådte som fru Laroches beskytter. De ledsagede straks efter fru Laroche ned til motorbåden. Laroche fulgte efter dem, og aflåsede derefter kahytsdøren med en fornærmende ytring, møntet på hans hustru og Dem. Den forklaring vedstår De? Godt. Laroche gik derefter op for at drikke videre. Forinden havde De set lejlighed til at hælde omtalte Veronal-pulvere ud i hans glas. Hvorfor?"

"Jeg ønskede at skåne fru Laroche for yderligere brutalisering. Laroche var utilregnelig, og kahytsdøren kunne ikke spærres indefra." –

Fra anklagerens side blev denne del af Povlows forklaring ikke bestridt.

Dr. Kent havde derpå set fru Laroche i vidneskranken. Hun var spinkel, ganske ung, blikket var sløret af de lange øjenvipper. Stemmen melodisk og dyb. Advokatens tone under krydsforhøret var nænsom. De giver hende god tid, tænkte Kent, til at overveje sine svar. Hendes udsagn støttede Povlow på alle punkter. Men dette blev ikke til gavn for denne. Tværtimod: De edsvorne var tydeligt stærkt betagne af den unge kvinde, der forklarede i skranken. Sagtens kom de derved ind i et *rivalitetskompleks* med den mand, hun forsvarede så heftigt. De mønstrede indigneret fangen. – De kendte ham enstemmigt skyldig. –

Begæringen om dommens revision blev afslået. Forsvaret rettede derfor sin aktion mod benådning. Herunder fik dr. Kent

besøg af docent Mackson, leder af forsvarets presseaktion. Mackson var en yngre duknakket, skulderbred person. Kværulanttype, tænkte dr. Kent, en skyklappet mand i ligeløb! – denne landmålerdocent. Mackson var tunghør og førte sin atletiske fysik påfaldende aggressivt som for at opveje manglen: Ingen hvisken bag hans ryg eller skrålen i hans øren! Han tog uopfordret plads i en armstol og strakte de vældige fodsportsben i sømbeslåede støvler langt fra sig.

Mackson oprullede med mine docerende som fra katederstolen alle forsvarets argumenter for selvmord: revolveren var afdødes egen, han havde brugt den dagen igennem. Laroche fiskede ikke som de andre. Han skød laksen, når den sprang i vandfaldet tæt ved lejrpladsen! "Fin sportsmand!" vrængede Mackson. Revolveren forvarede han med fiskegrejerne lige uden for sit private sovetelt. Om formiddagen havde han haft et sammenstød med smugfiskere. Før var her vildskov, floden var fri! – Nu var *han* ejeren! Der faldt trusler fra begge sider, Laroche skød tre skud efter dem. – Også selvmordsmotivet var klart: Laroche var ruineret. Tømmer-koncernen i Winnipeg var sprængt, de canadiske myndigheder havde rejst tiltale mod lederne. Laroches meddirektør, Manuels, var flygtet fra Canada. Han var set vedkommende dag på fiskepladsen, var kommet i sit gule rejseautomobil, han og Laroche havde haft en times samtale lidt fra de andre. Laroche kom alene tilbage, ondsindet, truende. Derefter begyndte han at drikke. Han var en hård dranker. Champagnen skærpede blot hans ondskab. Hans krop var for trænet af enhver art stimulans, til at så lidt Veronal

kunne slå ham: "Han var klar nok til at gøre det eneste gode, han har gjort i sit liv: Skyde sig selv død!" –

Mackson bøjede sig frem med albuerne på de mægtige knæ: "Hvad hans hustru har lidt af den bøddel, ved kun få! Hun var først hans sekretær, var af en forarmet russisk familie, – nej ikke revolutionsflygtning, indvandret længe før krigen. Laroche plejede at fortælle, at han havde fisket hende forsulten og i pjalter op fra gaden, og nu havde han etableret hende pompøst i sin villa. Som privateje! I fineste emballage! Det var hans perverse sport at invitere en gæst på weekendudflugt i sin motorbåd og så antyde en hemmelig forståelse mellem gæsten og sin hustru, – forblommet og stiklende, efterhånden ligeud i de gemeneste og råeste udtryk. Mental tortur som han nød!"

Mackson rejste sig. "Povlow er min kollega og min nære ven, benådningen er vor eneste chance nu. Den må De støtte, dr. Kent. Genkald Deres erklæring!"

Dr. Kent rystede på hovedet: "Umuligt. Jeg beklager. Min erklæring må stå ved magt. Veronal-bedøvelsen er heller ikke det eneste holdepunkt. Skudretning. Affyringsafstand, afdødes naturlige sovestilling, alt udelukker mulighed af selvmord. Logisk og absolut!"

Mackson lo hånligt: "Ja, logisk konstruktion ud fra tørre fakta! Det er anklagerens hele materiale. Som matematiske formler i en kemisk analyse! Men her gælder det *menneskeligt sjæleliv*: følelse, sansning, motiver, fantasi, drømme og drift. Her forslår formlerne ikke. Den art problemer løses ikke ved tør konstruktion!"

Dr. Kent rynkede brynene. Netop dette synspunkt havde han ganske nylig selv forsvaret overfor inspektør Dunn, men

Macksons aggressive holdning ærgrede ham og han tav. –

Da han var alene, henfaldt han som ofte i sit ensomme studieliv til tungsindigt grubleri. Den Povlow'ske sag lod ham ikke få ro. Selv *logisk* set, – det så han, – var der i dommen en egen skævhed. Den led af konstruktionsfejl: Ingen uden Povlow og Katja Laroche selv havde bevidnet, at kahytsdøren blev låset og nøglen forvaret af Laroche. På *dette ene* punkt havde de edsvorne troet Alexei Povlow – og forkastet hans *øvrige* udsagn. Man godkendte altså uden videre fru Laroches fraværelse i den afgørende time. Sagtens af et eget ubevidst courtoisi mod fru Laroche! Hun holdtes velvilligst uden for debat. – Var hun ikke fange i sin egen kahyt som i et harem, mens pashaen hånligt holdt nøglen op for øjnene af sin rival! Men hvem borgede for, at ikke hun – måske i selvforsvar – var den skyldige! Selvmord var absolut udelukket: Laroche stod i åben front mod sin rival. En mand i kampstilling dræber ikke sig selv! Dertil er han for vitalt indstillet. Men Povlow på sin side? Ville han udsætte den kvinde, hvis ære han nylig havde vogtet, for at indblandes – muligt mistænkes – for medskyld i et mord? Lægen følte sig rådløs. Hans sunde psykologiske sans, hans nerver, hans følelser – kendte Povlow: Ikke skyldig. Men dommens tørre logik havde talt, retsmekanismen arbejdede. Automaten kvitterede med *en henrettet* mand for *en dræbt*. –

Dr. Kent gik natten før domseksekutionen ikke til ro. Fængselslægen – ikke dr. Kent selv – skulle fungere ved selve handlingen, men retsmedicinsk laboratorium, der var indrettet i det store hospital, dr. Kent som indehaver havde stillet til statens disposition, var varslet om at holde sig beredt. Dr. Kent var rastløs, studierne fængslede ham ikke. Det, der forestod nu,

stred imod alt, hvad han menneskeligt kunne godkende. Han havde udtalt dette i en samtale med inspektør Grant Dunn få dage før:

Den nye eksekutionsmåde, havde han sagt, *stolen*, var indført af hensyn til justitsens udøvere, ikke af humanitet mod delinkventen: Et sekunds ubeskrivelige tortur! – en evighed for ofret! – usynlig, usporlig for den betjent, der blot sluttede en kontakt! Økse eller reb var i hvert fald ærlig brutalitet! Men nu fik statsmagten renlighedsanfægtelser og installerede videnskabelige metoder: Moderne automatisk drift!

Inspektøren smilede og så på sine velplejede hænder, der var hvide som isolerende porcelæn. Men han havde samme svære og kantede underkæbe som hine fyrrernes barske velfærdsmænd, der i Nevadas minelejre egenhændigt hængte en hestetyv uhørt.

Dr. Kent anførte endnu som sidste argument: Selve metoden. Stolen var usikker! I fagskrifter blev sagen just debatteret: Lægeautoriteter fastslog, at strømmen ikke dræber, kun lammer det centrale nervesystem. Døden er en langsom proces og fuldbyrdes ikke, selvom al vejrtrækning er endt, og pulsen ikke mere slår. Livet har en mulighed endnu! Ikke en afsjælet mand, men en midlertidig død løftes af den elektriske stol – og gives til lægens sektion for endeligt at dø under *hans* kniv!

Inspektør Dunn trak på skuldrene: Var dette ikke lægernes sag? Han smilede, dog ikke sarkastisk som før, men tydeligt ilde berørt: "Nuvel! Var lægerne utilfreds med det afleverede objekt burde de foreslå anvendt forbedret metode – muligt stærkere strøm!" – Timerne gik. Natten forløb. –

Doktor Hodge, Kents fortrolige medarbejder og tidligere elev, kom ind i laboratoriet. Dr. Kent fo'r op. Alligevel havde han blundet et par timer! Uret viste næsten syv. Dr. Hodge hængte sin hat i korridoren og trak i sin kittel. Han var bleg, havde sikkert været søvnløs selv. "Forsvaret gjorde et sidste forsøg på benådning nu i nat," fortalte han. "Men fik afslag." Han så på uret, der faldt i slag til syv.

De sad tavse og lyttede en tid. – En vogn kørte ind i hospitalets gård. Dr. Hodge gik ud og kom tilbage med et papir. "Dødsattesten fra fængselslægen!" Han nikkede mod døren. "Rustvognen ovre fra fængslet kom nu."

Dr. Kent blev siddende tilbagelænet i stolen. Han så pludselig sig selv som aztekernes yppersteпræst, der ved teocalliens blodsten med en kniv af obsidian udskar menneskeofrets hjerte. Det vitale indsnit! – Døden iført lægens kittel! Han væmmedes, hans nerver lammedes i gru: Var ikke lægens kald: at værne livet – til sidste gnist, til yderste håb: at frelse!

Dr. Hodge gik mod døren: "Vi gjorde sektionsstuen klar!"

Dr. Kent rejste sig i et sæt, resolut, desperat: "Nej! Operationsstuen! Kom med! Hurtigt!"

Et hospital er lukket land. Lægen er suveræn. Den patient, dr. Kent i den følgende måned – utilgængelig for andre end et par af den udvalgte stab – holdt sondret i en pavillon, var udskilt af alt samfund, afskrevet, overtallig, glemt. End ikke nogen havde meldt sig for at give den døde en grav.

De to læger havde arbejdet gennem timer med den livløse mand, der blev bragt dem på båren, – endnu i delinkventens dragt, med buksesømmen opsprættet til knæet og en plet raseret i issen, hvor strømmens poler havde rørt. For dem var

han blot en tilskadekommen, ramt af elektrisk stærkstrøm, lammet, uden åndedræt, en nervedød. De havde lyttet anspændt efter første livstegn: vejrdraget, pulsen. Og langsomt omsider, da de næsten gav op, kom døvt og afbrudt som fra fjerne verdener hjertets første slag.

Lægerne vogtede i undrende forsken på dette hvide ansigt, ubevægeligt endnu som en maske af marmor. De søgte at læse i det langsomt vågnende blik. Hvad havde han set dér, hvor han kom fra nu? Men da efter dage den syge begyndte at mumle ord, var det i hans hjemlands sprog, som de ikke forstod.

Der sad siden en kvinde hos ham nu. Dr. Kent havde kaldt hende hid efter nøje overlæg. Den syge var uden al erindring, al fortid var slettet ud af hans viden. Den udståede rædsel var fortrængt til ubevidst dybde. Klarheden måtte vindes ad nænsom vej. Også en anden, mere taktisk årsag havde bragt Kent til at kalde fru Laroche til den syge: Mere end nogensinde før var her et uløst problem, overladt alene til ham at løse.

Han havde sagt til fru Laroche, at han ønskede hendes bistand for en syg, der kun udtrykte sig i det sprog, der var hendes hjemlands. Hun havde betragtet ham ransagende og længe, spurgte ikke, gik blot med. Forstod hun, anede hun allerede nu? – Da hun stod ved Alexei Povlows seng, betragtede hun blot stille det hvide ansigt i puden. Så knælede hun ned og kyssede den syges hænder. Hun knugede dem mod sine læber, strøg hånden over hans hår og hviskede ord som sagte kærtegn i hans og hendes sprog. Heller ikke siden spurgte hun. Hun var hos ham nu, var det ikke nok? – vågede gennem nætter i bævende ømhed, al fortid var forbi, de var sammen, det var alt!

– Senere fandt lægen en form for at spørge hende, og hun lod forstå, at patienten var uden erindring om alt efter tiden i Rusland, alt standsede ved årene hjemme på det store gods og ved studierne i Kiev inden krigen. Hun havde fortalt Povlow, at han på udflugt i skovene var ramt af et nedstyrtet stærkstrømskabel, om alt andet tav hun. Hun mødte fast og roligt lægens øjne, uden agt på, om hun blev troet.

Dr. Kent var uvis og urolig. Hvad vidste han i grunden om denne kvinde, der kæmpede nu – som før – for den mand, hun sikkert elskede. Der var en ubetvingelig styrke i hendes blik bag øjnenes slør, en uigennemskuelig fasthed og ro. – Ikke et skridt var han videre endnu. Og hvad var hans lægepligt her? At afsløre alting åbenlyst, oplyse myndigheder og justits om den mand, han havde i depot, – et liv vakt ved hans hånd, en sjæl genskabt af ham selv? Hvem skyldte han regnskab!

Han havde nylig, ledsaget af en af skovbrugsskolens studenter, fulgt vejen langs floden til stedet, hvor Laroche var fundet dræbt. Studenten hed Warren, og var hans slægtning, en af de unge, der fra deres lejr blev kaldt til ved skuddet og ved Povlows råb. Warren skildrede ivrigt den hele affære: Gennem lysningen i skoven havde de om morgenen kunnet følge Laroches motorbåd på vej til fiskepladsen. En af studenterne, en canadier, Burton Bruce, havde kendt Laroche fra sin hjemegn. Bruce var vist kvart indianer, havde levet sin barndom blandt pelsjægere i et blokhus deroppe i skovene. Han kendte Laroche-gruppens meriter: skovbaronerne, tømmerslagterne! Han havde set dem tørlægge de tusindårige vildskove deroppe i Canada for ceder og fyr! – hans barndoms uendelige skove! Og nu var Laroche sluppet løs hernede. I skovbrugsskolens frie

opland, som bestukne politikere havde udleveret til slagtning! Burton Bruce ville ned til Laroches fiskeplads og i kast med det stinkende dyr! Kammeraterne måtte holde ham tilbage, og roligere blev han ikke, da de lidt efter mødte en mand i en gul Renaultvogn. Det var Manuels, påstod Bruce, den anden direktør for Laroches koncern i Winnipeg.

"Vent lidt," havde lægen indskudt. – "Så De Manuels' vogn køre hjem fra Laroches plads senere på aftenen?" Warren rystede på hovedet: "Nej, Renaultvognen parkerede ude. En halv mils vej fra fiskepladsen, inde i skoven. Manuels og hans chauffør. De havde tændt bål. Da vi hen ad morgen gik hjemad efter affæren passerede vognen os på ny i vestlig retning."

"Endnu et," spurgte lægen. "Nåede alle fra studenterlejren samtidig til fiskepladsen, da Povlow havde råbt?" Warren tænkte sig om. Nej, Burton Bruce var kommet noget senere. Han sagde, at han var løbet tilbage for at vække studenterholdets lærer, docent Mackson, der sov i sine tæpper, lidt fra de andre og, da han var tunghør, ikke havde hørt skuddet. Mackson kom da også hen til lejrpladsen senere sammen med Bruce og tog straks en undersøgelse op i forening med Povlow, som jo var hans kollega og ven fra højskolen.

Hjemme på hospitalet ventede docent Mackson på dr. Kent. Mackson sagde lige ud, at han ønskede at tale med fru Laroche. Han mønstrede lægen brysk: "Jeg ved, at hun opholder sig her!" Dr. Kent havde skudt en stol frem, men Mackson tog ikke plads. Han travede rundt i stuen langs reolerne, stangende forbitret med sin knudrede pande: Han vidste, at fru Laroche var her, ægteparrets villa var beslaglagt af Laroches kreditorer, hotellet, hvor hun var taget ind, opgav, at hun var afrejst, og portieren

havde kendt den mand, der kørte med hende bort: "*Dem, dr. Kent!*" Macksons pegefinger berørte truende lægens bryst.

Kent forstod i og for sig Macksons forbitrelse. Nu, da forsvarsaktionen var brudt sammen, løb han videre uden hæmninger. Han søgte at få Mackson rolig, gjorde endnu en gestus mod den fremskudte stol. Men Mackson ville ikke sidde, han marcherede som før omkring i stuen, travende rastløs, som en bjørn i sit bur: Forsvarets sidste ord var ikke sagt endnu! Nu forestod afsløringen! Revanchen! Fru Laroches bistand var nødvendig. Han måtte se hende uden ophold! –

Dr. Kent indrømmede, at fru Laroche var her på hospitalet. "Som patient?" Lægen nøjedes med at sige, at et besøg ville virke uheldigt netop nu. Omsider lovede han dog at spørge fru Laroche, om hun ville modtage Mackson. Han bad denne komme den følgende dag. –

Endelig blev han alene. Han var tvivlrådig med hensyn til uindviedes besøg hos fru Laroche. Hvad vidste han til syvende og sidst om hende eller om Alexei Povlow? Og hvad tavshed kunne han vente af den vrede kværulant, docent Mackson? – Samme dag havde bladene meddelt, at den flygtede direktør Frank Manuels var arresteret i Vancouver. Hvordan mon hans forklaring om hans samvær med Laroche hin nat i skoven ville lyde? – Mere end nogensinde før behøvede lægen at vinde tid og stilhed om sagen Povlow.

Patienten var nu klar, men hans erindring begrænset som før til tiden i Rusland. Herfor havde Kent dog kun fru Laroches forsikring. Men hel eller delvis amnesi er heller ikke sjælden hos patienter, ramt af lynild eller stærkstrøm. – Han havde en samtale med fru Laroche. Der var over hende en resolut patos,

hendes øjne havde en egen tindrende glød, hendes skønhed var hedere og rigere end nogensinde før. "Og hvad nu," spurgte lægen. "Deres patient er snart rask. Har De planer for Deres fremtid?"

Hun nikkede roligt: "Vi rejser. Han og jeg! Vi havde bestemt at rejse bort den nat. Hvorfor skjule det for Dem nu? Vi havde forberedt alt. Min mand anede det. Han hadede mig – først og fremmest, fordi han ikke kunne vinde mig – og aldrig vandt mig – selv ikke dengang, jeg var fattig, hjemløs og fysisk i hans magt. Aldrig ejede han mig! Vi kæmpede hver fra sit baghold – altså lige våben! Lige stærke – indtil jeg traf den, der er min mand nu! Alt andet er ligegyldigt, slettet ud! Alt var ordnet til rejsen – er ordnet og parat endnu. Om få dage er han rask, og vi kan rejse."

Kent rystede på hovedet: "Umuligt! Ugørligt! Papirer! – Pas!"

Hun smilede: "Alt blev ordnet den gang. Hans navn er ikke det, han bar ved højskolen, – og som juryen dømte ham under. Hans russiske slægtsnavn var ubekvemt for en flygtning. Hans papirer og pas, der lyder på hans rigtige navn er i mit værge tillige med alt, hvad han ejer af værdier. Han gav dem til mig, da han forudså sin fængsling. Alt er i orden. Vi rejser til Argentina."

Dr. Kent gik fra hende gennem stuen: "*Ja, hvis jeg lader Dem rejse!*"

Hun betragtede ham grundende, men tav. Han vendte sig om mod hende: "Docent Mackson har søgt Dem. Vil De se ham?" Hun trak blot på skuldrene: "Hvad vægt ligger der på Mackson nu? Han har søgt mig ofte nok! Før alt dette hændte – og siden."

"Også før?"

Hun nikkede: "Min mand tog ham til ekspert ved sine skovkøb. Mackson var med os nogle gange med motorbåden. Vi slog lejr som sædvanlig. Min mand drak champagne som altid. Han og jeg kæmpede vort gamle mellemværende. Mackson fandt grund til at optræde som min beskytter. Ubehændigt og overflødigt. Min mands fornærmelser imod mig var blot tegn på hans afmagt. Og allerede den gang elskede jeg Povlow. Mackson har vel ment mig det vel, men han er kejtet. Mener De, jeg bør se ham nu? Og hvorfor? Jeg kan dog intet fortælle ham!" –

Ved atter at overtænke Povlow-sagen blev dr. Kent opmærksom på et nyt punkt: Burton Bruce havde forklaret, at han selv kom senere til lejrpladsen end de andre studenter, fordi Mackson skulle vækkes. Der havde faktisk været tid for en mand fra studenternes lejr til at nå Laroches telt, blot et par hundrede meter borte gennem tykningen, finde revolveren, affyre skuddet og lægge pistolen ved den dræbte mands hånd – for så at gå tilbage til sin soveplads i studenterlejren ad en omvej, men i så fald kunne han ikke nå betids at starte sammen med de andre, da Povlow gav alarm. Om Burton Bruce havde imidlertid student Warren netop nu oplyst, at denne i de afgørende timer, fra 12 til 2, havde vagt ved lejrbålet sammen med en kammerat og vidnefast ikke havde forladt sin plads, før alarmen fra fiskepladsen lød. Han kunne altså ikke være den skyldige! Bruce var så løbet tilbage for at vække docent Mackson, og han fortalte senere Warren, at han traf Mackson på dennes soveplads for sig selv, et stykke inde mellem træerne, hyllet i sine tæpper og i så dyb søvn, at Bruce måtte ruske ham vågen. – Og samtidig slog en ting dr. Kent: En tunghør mand

hører en pludselig støj så godt som enhver normalt hørende – en banken på en dør – et skud! – men Mackson hævdede altså ikke at have hørt skuddet! Her var igen en skævhed, en konstruktionsfejl i ledrækken. Men beviset! Beviset!

Den følgende dag lod han Alexei Povlow komme til sit studereværelse. Povlow var fysisk restitueret nu, stod foran lægen med sin ranke og rolige holdning fra adelsakademiets fjerne tid. Kent trådte tæt hen til ham: "Alexei Povlow," sagde han på engelsk: "De forstår, hvad jeg siger nu?" Povlow tav, men hans blik viste, at han forstod. – Lægen tænkte: Mon jeg nu blot har vakt en erindringsgruppe til live ved et suggestivt magtsprog? Eller er det maske? "Godt," sagde han. "De forstår altså engelsk. Jeg vil nu fremstille en mand for Dem, som de har kendt før i tiden." Han pegede mod en stol. "Sæt Dem der." Det var en svær egetræsstol med høj, næsten vinkelret ryg. Povlow tog plads. Hans hænder klemte om stolens armlæn. Lægen vedblev: "Tal ikke, mens den besøgende er her. Rør Dem ikke, se blot på ham og søg at erindre."

Han gik mod forkontoret, hvor Mackson ventede. Mackson kom ind, tung og brysk som altid. Men hans træk var hærgede, øjnene usikre, norfolkjakken rynket af regn, støvlerne stænkede, sikkert havde han vandret langt. Han gik hen i stuen, tæt forbi stolen, hvor Alexei Povlow sad. Hans blik sprang til side og traf udfordrende lægen: "De har ønsket min nærværelse?" Kent nikkede blot. Mackson begyndte at bevæge sig omkring i stuen, i slap slentrende gangart. Han mumlede hen for sig, mens han gik.

"Vil De ikke sætte Dem?" sagde lægen og stillede en af stuens stole front mod den højryggede egetræsstol, hvor Povlow

ubevægeligt stirrende sad. Mackson sendte stolen et flygtigt blik og smilede barsk: "Tak, det vi skal tale om, kan vi afgøre i et par ord." Han fortsatte sin vandring, rastløs, han strøg tæt forbi stuens stole og standsede omsider så nær ved den højryggede stol, at hans knæ næsten rørte ved Povlows. Hans pande skød truende frem mod lægen: "Jeg havde ventet at finde fru Laroche!"

"Nej." Kent betragtede ham skarpt. "De træffer kun mig."

"Jeg ser det," mumlede Mackson vredt. "Til flere enesamtaler med Dem er min tid for knap." Han begyndte igen sin vandring gennem stuen. Han drog fødderne tungt efter sig. På ny standsede han foran en stol og stod med sin ryg vendt mod lægen. Hvor må han være træt, tænkte Kent. Dødstræt! "Hr. Mackson," sagde han. "Jeg har bud til Dem fra fru Laroche. Hun har ikke ønsket at se Dem. Men hun bad mig bringe Dem en hilsen." Hans betoning blev mildere: – "En sidste hilsen, forstod jeg."

Mackson bøjede hovedet tungt. "Jaså," sagde han henkastet. Men Kent så, at hans kraft var brudt. Macksons blik gled hen langs stuens stolerækker. Han nikkede: "Jeg må vel videre. Sig blot til fru Laroche, at jeg føjer mig efter hendes ønske." Han tilføjede: "Det er vel også bedst således." – Han gik langsomt mod døren.

Dr. Kent så hans ryg, bred og duknakket, vugge bort gennem korridoren. Dødstræt måtte han være nu. De svære støvler, stænkede af vejens dynd til knæet, slæbte sig afsted. Således, tænkte lægen, vil han altså vandre – indtil aften – og videre, natten sagtens med – ud i sine skove, evigt på sin fod. – Kent gik tilbage mod sin stue: Var det rigtigt, at jeg lod ham gå?

Burde jeg have varslet myndighederne, udleveret ham? Hvad ville der opnås, om man fik ham dømt? Et nyt objekt i stolen – eller muligt en mere driftssikker måde bragt i forslag! Er det lægens pligt at udbedre dødens metoder? Og endelig: Hvad bevis har jeg mod denne Mackson? Mit skøn alene! Et psykologisk bevis, juridisk blot nul! Og hvad gavn om man dømte ham! Nu ville denne mand blot vandre uforløst, rastløst – til han sank i knæ og styrtede en dag. Hjemløs på Jorden, og hans fod vil ikke finde hvile!

Han vendte sig mod Povlow. "Kom," sagde han. "Fru Laroche venter Dem. De rejser sammen herfra i morgen forstår jeg."

Povlows miner spændtes som i pludselig erindrings gru: "Jeg kendte den mand!" hviskede han. "Det var Mackson! Hvorfor lod De mig ikke tale?" Han greb om dr. Kents arm: "*Hvorfor så han mig ikke?*"

Kent mødte hans øjne: "Han så dem. Han så Dem i den stol, hvor De sad. Han ser Dem i hver en stol, hvor han selv søger hvile. Over alt! I den stol hvor han selv har sendt Dem! Men han *ved*, at De ikke er til, hvor han ser Dem. Han er stærk nok endnu til at bortse fra Dem. Han ved, De er illusion, blot til i hans fantasi. Han *vil* ikke se Dem. Han giver ikke op. Han går forbi Dem – oprejst endnu. Regner med at se Dem, over alt hvor han selv søger sæde – og går forbi. Han finder sig en stund – en kort stund endnu! – i uden hvile at vandre."

Om "Skælme og skurke"

Forfatter: Otto Rung (1874-1945).
Org.udgave: Otto Rung: *Skælme og Skurke.* Nyt Nordisk Forlag — Arnold Busck, København 1934. Denne udgave er baseret på førsteudgaven.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Still fra filmen *The Devil Dodger* (1917). Fotografen er ikke kendt.

ISBN 978-87-7628-248-6
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-459-7 (Ølstykke 2016)

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk